ÉLŐ KÖNYVEK

★

MAGYAR KLASSZIKUSOK

AZ ELŐSZÓT ÍRTA

GRÓF KLEBELSBERG KUNO

ÉLŐ KÖNYVEK

*

MAGYAR KLASSZIKUSOK

XIX. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán
Baltazár Dezső
Berzeviczy Albert
Császár Elemér
Dézsi Lajos
Galamb Sándor
Hevesi Sándor
Kapi Béla
Kéky Lajos
Kozma Andor
Lányi József
Négyesy László
Pekár Gyula
Pintér Jenő
Voinovich Géza
Radó Antal
Rákosi Jenő
Ravasz László
Sajó Sándor
Szász Károly
Tordai Ányos
Vargha Gyula

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

PETŐFI SÁNDOR MUNKÁI

HARMADIK KÖTET

KISEBB KÖLTEMÉNYEK

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

Nyomatott finom famentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

KISEBB KÖLTEMÉNYEK

1847—1849.

VÁLASZ, KEDVESEM LEVELÉRE.

Megjött, megjött az óhajtott levél!
Elolvasám, az isten tudja hányszor,
S még számtalanszor olvasandom el,
Mindaddig, amíg mindenik betűje,
Minden vonási válhatatlanúl
Szivemhez nőnek csillagok gyanánt;
Legyen számatlan ragyogó világot
Magában tartó mindenség szivem!...
Most is kezemben e levél, s remegve
Érinti ajkam, félvén, hogy talán
Szentségtelenség megcsókolnom azt.
Előttem olyan szentek e sorok!...
Oh lyány, ki vagy te? nem tudod magad sem;
Hadd mondjam én meg, hogy ki és mi vagy.
Midőn feljöttem gyermekéveim
Szűk völgyéből az ifjuság hegyére,
S láttam körűlem a roppant világot,
Mely szépségekben olyan gazdag, és
Gazdagságában olyan szép, hogy a szem
Egy élten át elgyönyörködhetik
Csak egy parányi részén is... midőn
Ezt a világot láttam, fölkiálték:
«Dicső, dicső a munka! hol keressem
A nagy mestert, ki mind ezt alkotá?
Oh hol vagy, isten? hadd keresselek föl,
Hadd térdeljek le, hadd imádjalak!»
S utána küldém elmémet; bejárta
Minden vidékét a bölcselkedésnek,
Röpült gyorsabban, mint az üstökös,
Röpült, amerre más elméje járt
S amerre nem járt, megfutá nagy útját,
S esztendők mulva búsan tért haza,

Búsan, fáradtan. Hasztalan bolyongott.
Ekkor veled volt szép találkozásom,
Veled, szép lyányka, s megszerettelek.
Te megnyitád előttem kebledet,
Mely eddig még nem nyílt meg senkinek,
S ott láttam én, hogy akit úgy kerestem,
A jó s nagy isten kebledben lakik,
Igen, te vagy az isten lakhelye!
Hol volt előtted és hol lesz utánad?
Azt nem tudom, de most benned lakik.
Hogy érdemeltem én, meglátni őt? e
Boldogság épen engemet hogy ért?
Vagy oh igen, megérdemeltem én,
Hogy színről színre lássam, mert hiszen
Ugy, mint én, látni senki sem kivánta.
De netalán ha méltatlan *valék:*
Méltatlan, oh lyány, nem *leszek* reá,
Hogy nékem ád az isten tégedet, hogy
Benned nekem megmutatá magát.
Tiéd szerelmem, osztatlan tiéd,
S e szerelem nagy! egykor a világot
Borítá el gyülölség képiben ;
Most téged illet, téged egyedűl
E szerelemmé vált nagy gyűlölet,
E felhőktől-megvált mennyboltozat.
Tiéd jövendőm, parancsolj vele,
Lemondok érted minden vágyaimról,
Reményeimről . . . ez még mind kevés,
De ami több, de ami sok, mi minden :
Ha úgy kivánod, elveimrül is
Lemondok érted ; hordom fejemen,
Mig élek, s ha meghaltam, síromon
A megvetés s gyalázat bélyegét! — . . .
De ezt kivánni tőlem nem fogod,
Tudom, hogy nem ; mert akit te szeretsz,
Annak nevén szégyenfolt nem lehet.
Sőt ösztönözni fogsz, hogy úgy haladjak,
Amint megkezdém pályázásomat.
S én úgy halok meg, amint szX születém,

Meg nem fordulva, hajthatatlanul.
E névnek, melyet én magam teremték,
Elpusztitója nem leszek magam.
A név, amelyet örököl utódom,
Ha nem nagy is, de szép és tiszta név lesz . . .
Lehetne tán, lehetne tán nagy is,
Ha hozzá adnád lelked fénysugárit,
Ha vélem együtt síkra szállanál.
Oh mert bölcsődbe téged is, szerelmem,
A múzsa tett, a múzsa ringatott.
De te erőd nem ismered, s ki bizzék
A harcosban, ha maga sem bizik?
Jobb, jobb, maradj el a csaták teréről,
Hol úgy is a sors többnyire azért
Ád csak babért, hogy meggyilkoltatott
Boldogságunknak szemfedője légyen.
Maradj, maradj el a csaták teréről;
Nem léssz kevésbbé kedves én előttem
Árnyas magányodnak homályiban,
Mint lennél kinn, bár bámultatva, a
Nyilvánosság napfényes ormain;
Sőt kedvesebbé tészen a tudat,
Hogy aki mély és nagy tenger lehetnél,
Csak mint kicsiny kis harmatcsepp ragyogsz
A szerénységnek rózsalevelén.

(Szatmár.)

JÓ IDEJE LEMENT A NAP . . .

Jó ideje lement a nap,
Le is szállott már a harmat,
Már a hold is magasan van,
Éjfél is lesz innen-onnan.

Mit csinál mostan Juliskám?
Összetette kis kezit tán,
S imát mond; ha imádkozik:
Tudom, értem imádkozik.

Mit csinál mostan Juliskám?
Már régen el is aludt tán;
Ha elaludt és álmodik:
Tudom, felőlem álmodik.

S ha Juliskám se nem alszik,
Se pedig nem imádkozik,
Hanem csak úgy gondolkodik:
Tudom, rólam gondolkodik.

Gondolkozzál, gondolkozzál,
Gyönyörűséges virágszál!
Gondolataid olyanok,
Mint azok a szép csillagok.

És vajon a csillagokat,
Juliskám, nem te gondoltad?
Te gondoltad ki ezeket,
Mikor szerelmed született.

(Szatmár.)

AZ ELHAGYOTT ZÁSZLÓ.

Megtépve, megcsufolva,
Sivatag közepén,
Magában áll a zászló,
Melyet szolgálok én.
Nagy és hosszú vihar volt,
Mely rajta ennyit tépe,
De, bármint meg van rontva,
Még most is látszik csonka
Szárnyán az isten képe.

És e szent jelnek egyre
Gyérülnek hívei,
Bálvány elébe mennek
Térdet, főt hajtani.

Hadd menjenek! nem méltók
Egy sorban állni vélünk.
Ha a fecskék ledérek
S éghajlatot cserélnek,
Mi sasok nem cserélünk.

Mily varázshatalmú e
Diszetlen csonka jel!
A legdicsőbbek érte
S alatta haltak el.
Mutatja ez, mutatja,
Hogy az igazság itt van,
S ez isten oltáránál,
Bár a világ odább áll,
Megállok a siriglan!
(Szatmár.)

MÁR, GALAMBOM, ENGEDJ MEG ...

Már, galambom, engedj meg, de
Ki kell mondanom :
Legyen vége a tréfának,
Mert nagyon unom.

Eddigi szeszélyedet csak
Megbocsátom még ;
Más ennyit sem tűrne, régen
Mondta voln' : elég.

Vinné el az ördög ezt az
Én jó szívemet!
Boldogságom ennek mindig
Áldozatja lett.

Kifog rajtam minden gyermek
És minden leány . . .
De fogadom, hogy másképp lesz,
Másképp ezután.

Azért vége a tréfának,
Szedd össze magad,
És hallgasd meg ünnepélyes
Komoly szavamat:

Amit eddig még nem tettél,
Bármint kértelek,
Tedd ezennel, tedd, ha mondom,
Rögtön csókolj meg!
(Szatmár.)

AUGUSZTUS ÖTÖDIKÉN.

Itt a gyűrü, itt a gyűrü,
Itt van végre ujjamon!
Itt van ajka, itt van ajka,
Itt van végre ajkamon!

Oh mi édes, oh mi édes
A csók piros ajakán!
A kerek világnak minden
Édessége itt van tán.

Csókolj, csókolj! . . . senki sem lát...
Szíjad, szíjad ajkamat!
S ha látnak is? jegyeseknek
Csókolózni már szabad.

Addsza ajkad, addsza orcád,
Homlokod, szemeidet,
Elborítom csókjaimmal,
Mint a hajnal az eget,

Szédülök . . . fogj meg karoddal,
Lágy karoddal, szép leány!
Csók-e ez vagy bor? biz én már
Nem is tudom igazán.

Bor lesz ez, bor! ilyet ittak
Az olympi istenek,

S én, az ember, nem birom meg,
Fölforgatja eszemet.

Mámor szállt nehéz fejemre,
Oh de milyen mámor ez!
Égbe vitt ... a föld alattam
Végtelen mélységbe vesz.

Túl jutottam már a felhők
Tarka vándor táborán,
Csillagok között röpűlök,
Mindenik egy csalogány,

Mint dalolnak, mint dalolnak!
Ilyet nem hallott fülem.
S milyen fény! százezer villám
Nyargalózik körülem.

Hát a szívem, hát szívem?
Ott van, ott van még a baj ...
Fiu, úgy vigyázz magadra:
Örömedben meg ne halj!

(Erdőd.)

LEVÉL ARANY JÁNOSHOZ.

Meghaltál-e? vagy a kezedet görcs bántja, imádott
Jankóm, vagy feledéd végkép, hogy létezem én is?
Vagy mi az ördög lelt? ... híred sem hallja az ember.
Hogyha magába fogadt az öröklét bölcseje, a sír:
Akkor béke veled, legyenek szép álmaid ott lenn,
Feddő kérdésem nem fogja zavarni nyugalmad,
Hogy mi okért hallgatsz? mért késel szólni levélben?
Hogyha pedig görcs bánt, menj a patikába s iparkodj'
Meggyógyulni, fiam, s aztán írj rögtön, azonnal.
S ha feledél engem? ha barátod volna feledve?
Dejsz ugy, öcsém, vessz meg, kívánom tiszta szivembül.
Te mikoron nevedet keblem mélyébe leírtad,
Mit tettél, tudod azt? gránitsziklába acéllal

Vágtál életen át múlás nélküli betűket ;
Hát én? én nevemet karcoltam volna homokba,
Melyet névvel együtt, egy hó szellője is elfúj?
Megköszönöm, ha netán így van . . . no de elhiszem inkább,
Hogy rosz verseim is vannak, mint hogy te feledtél.
Lomha vagy, itt a bibéd ; restelsz, mint jó magam, írni.
Kérlek, hagyd nekem a restséget, légy te serényebb,
Lásd, nekem úgy illik, (s oly jól esik !) úgy-e lemondasz
Róla, ha én kérlek? — Hah, már is látlak ugorni,
Mint ragadod nyakon a tollat, mint vágod az orrát
A tintába, miként huzod a sok hosszu barázdát
A papiron, ringy-rongy eszméket vetve beléjök . . .
Mert ne is írj inkább, hogysem bölcs gondolatokkal
Terheld meg leveled s gyomrom, mert semmi bolondabb
Nincsen, mint az okos levelek, s én iszonyuképen
Irtózom tőlök ; tán mert én nem tudok olyat
Kompónálni, azért. Ez meglehet. Ámde hogy úgy van,
Esküszöm erre neked túróstésztára, dohányra
És mindenfélére, mi csak szent s kedves előttem. —
Drága komámasszony, kegyedet kérem meg aláz'san,
Üsse agyon férjét és szidja meg istenesen, ha
Még ezután sem fog nekem írni az ilyen-amolyan.
Irjon mindenről hosszan, de kivált ha kegyedről
Ir röviden, haragunni fogok majd hosszu haraggal.
El ne feledje a barna Lacit s a szőke Julist, e
Kedves gyermekeket. Hát a kert hogy van, amelynek
Rózsáin szemeim sokszor függének, amíg a
Messzerepült lélek hívemhez vitte szerelmét?
És a csonka torony, mely a harcoknak utána
Most szomorún hallgat gyér fű-koszorúzta fejével,
S várja jövendőjét, mely lábát rá teszi, s akkor
Összeomol, mint a koldús, ha kikapja kezéből
A mankót a halál . . . áll még a gólya fölötte,
Méla merengéssel nézvén a messze vidékbe?
Mindenről akarok, mi nekem kedves vala, tudni.
Jártam azóta dicső szép tájakon, ámde tiétek
Mindig eszemben volt, bár nincs mit rajta csodálni ;
A veletek töltött kor tette szivemben örökké.
S jártam azóta magas fényes paloták körül, ahol

Minden, minden nagy ; gazdáik lelke kicsiny csak . . .
Akkor eszembe jutott alacsony hajlékotok, ebben
Mind kicsinyecske, de a gazdának lelke nagy és szép! --
Ejnye, mi a fene lelt engem, hogy szembe dicsérek?
Most veszem észre, hohó! mind, amit mondtam, hazugság,
Csúnya hazugság volt. Le akartam csak kenyerezni
A nótáros urat, hogy . . . hogy . . . hogy majd beszerezzen
Bakternek vagy kondásnak falujába, ha e szép
Hívatalok valamelyike meg fog ürűlni idővel.
Hja, nekem is hozzá kell látnom végre, barátom,
Házasodom, tudod azt, s tudod azt is, hogy jövedelmet
Dús uradalmam nem hullat zsebeimbe, mióta
Századik édes apám eladá vagy meg se szerezte,
S így az eléléshez nincsen mód, nincs! hivatal kell.
Meghajtom fejemet, szépen mosolyogni tanúlok,
Nyájas szófogadás, kígyó-csúszásu hizelgés
Lesz kenyerem (s zsíros kenyerem) . . . hah, lesz a kutyának,
Nem pedig én nékem! pusztán a gondolat is már
Lángfelhőket idéz véres szemeimnek elébe,
És szívem tombol, mint a harmadfü csikó, ha
A pányvás kötelet legelőször dobja nyakába
A pásztor, hogy a ménesből kocsirúdho' vezesse.
Nem a tehertől fél, amelyet húznia kell majd,
Nem! hanem a hámtól, mely korlátozza futását.
És amit így elveszt, azt nem pótolja sem abrak
Sem pedig a ragyogó szerszám. Mit néki az étel
S a hiu fény ; megelégeszik ő a pusztai gyeppel,
Bármi sovány, s a záporesők szabad égnek alatta
Verhetik oldalait s a bozót hadd tépje sörényét,
Csak szabadon járjon, csak kergethesse tüzében
A sivatag viharát s a villám sárga kigyóit — —
Isten hozzátok! lelkem múlatni szeretne
Még veletek, kedves hiveim, de az elragadó szél
Képzeletem százrétü vitorlájába belé fújt,
Szétszakad a horgony, fut gályám, elmarad a part,
S ringat habkarján a látkör nélküli tenger,
És mig az orkán zúg, s a felhők dörgenek, én a
Lant idegébe kapok, s vad tűzzel zengi el ajkam
Harsány hymnusodat, százszorszent égi szabadság!

(Szatmár.)

T. M. KISASSZONYHOZ.

Hogyan vagy, kedves jó leányka?
Alig hogy hallom híredet,
Pedig nagyon szeretném tudni,
Vidám-e vagy bús életed?

Ha jól van dolgod, hadd örülnék,
Mert a boldogság úgy egész,
Sőt kétszerezve lesz az által,
Ha más is nyer belőle részt.

S ha bánatod van, hadd busúlnék
Veled, hadd venném át felét,
Másik felével a harcot csak
Könnyebben végigküzdenéd.

Elmondanád, mi bántja lelked,
Mi mérte rája a csapást?
S ha gyógyszert nem tudnék is adni,
Adhatnék tán vigasztalást.

Mint szeretném én, mint szeretném,
Ha el lehetne mondani :
Mily boldog vagyok, meddig mennek
Boldogságom határai . . .

Sőt nincs is annak, nincs határa,
Ugy nyúlik által lelkemen,
Miként a föld felett az ég, mely
Jelen van, mindenütt jelen.

S e nagy kéjtengert, melynek minden
Cseppjében egy gyöngy, egy öröm,
— Nem csak magam : másod magammal
Nemes szivednek köszönöm.

Tudd ezt, leányka, és ha sorsod
Nehéz, enyhíti e tudat ;
Mert a boldogságnak testvére :
Boldoggá tenni másokat.
(Szatmár.)

A KÖLTÉSZET.

Oh szent költészet, mint le vagy alázva,
Miként tiporják méltóságodat
Az ostobák, s ép' akkor, amidőn
Törekszenek, hogy fölemeljenek.
Azt hirdetik föl nem kent papjaid,
Azt hirdetik fennszóval, hogy terem vagy,
Nagyúri, díszes, tündöklő terem,
Hová csupán csak fénymázas cipőkben
Lehet bejárni illedelmesen.
Hallgassatok, ti ál hamis próféták,
Hallgassatok, egy szótok sem igaz.
A költészet nem társalgó terem,
Hová fecsegni jár a cifra nép,
A társaság szemenszedett paréja ;
Több a költészet! olyan épület
Mely nyitva van boldog-boldogtalannak
Mindenkinek, ki imádkozni vágy,
Szóval : szentegyház, ahová belépni
Bocskorban sőt mezítláb is szabad.
(Szatmár.)

AZ ÉN PEGAZUSOM.

Nem angol ló az én Pegazusom,
Vékony nyakkal, hórihorgas lábbal,
Nem is német teherhordó állat,
Széles háttal, medve-topogással.

Magyar csikó az én Pegazusom,
Eredeti derék magyar fajta,
Világospej, síma selyem szőrrel,
A napsugár hanyatt esik rajta.

Nem nevelték benn az istálóban,
Nem is igen járt az iskolába ;
Kinn született, ott kinn fogtam el a
Kis-kunsági szép nagy pusztaságba'.

Nem boszantom a hátát nyereggel,
Egy kis csótár van csak rá terítve,
Ugy ülök rajt', és sebesvágtatva
Ragad, mert ő a villám testvére.

A pusztákra visz legörömestebb,
Mert a puszta születési helye,
Hejh, ha arra fordítom a kantárt,
Ugy megugrik, alig birok vele.

A falukban megállok egy szóra,
Hol a lyányság, mint a méhe-raj áll ;
A legszebbtől egy virágot kérek,
Akkor aztán, akor ujra haj-rá!

Visz csikóm, s csak szavamba kerülne,
Hogy kivigyen ebből a világból ;
Ha szakad a tajték róla : ez a
Sok tűztől van, nem a fáradságtól.

Pegazusom sohasem fáradt el,
Hamarjában még el sem is fárad,
Biz ezt ne is tegye, mert még messze
Vagyon útam, vágyaim határa.

Vágtass, lovam, vágtass, édes lovam.
Ha követ vagy árkot lelsz, ugord át,
S lábad alá ha ellenség botlik,
Rúgd agyon az ilyen-olyan adtát!

(Szatmár.)

ISMÉT KÖNNY!

Azt hittem, hogy szemeimbül a sors
Örökre számüze,
S ismét pillámon vagy, sötét
Fájdalmak fényes követe!

Alig vidultam a boldogság
Nyájas, napsúgarán,
Ismét felhő takarta el,
Mely önti záporát reám.

De nem, nem zápor ez ; csak egy könny,
Egy könnycseppecske csak,
És még is kínosabb talán,
Mint volna egy egész patak.

Oh sírtam én már, sokat sírtam
Miattad, szerelem,
És síratálak tégedet,
Szegény pusztúló nemzetem,

De ennél keserűbb könyűt még
Nem ejtettem soha,
Sem érted, égő szerelem,
Sem érted, hamvadó haza.

E könny, mint a tüzes vas, mint a
Pokolnak lángja süt . . .
Irtóztatóan, irtóztatóan . . .
Orromba ment a pípafüst!

(Szatmár.)

FALU VÉGÉN KURTA KOCSMA . . .

Falu végén kurta kocsma,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsma bezzeg hangos!
Munkálódik a cimbalmos,
A legények kurjogatnak,
Szinte reng belé az ablak.

«Kocsmárosné, arany virág,
Ide a legjobbik borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifju babám!

Húzd rá cigány, huzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!»

Bekopognak az ablakon:
«Ne zugjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy.»

«Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!»

Megint jőnek, kopogtatnak:
«Csendesebben vigadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édes anyám beteg.»

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpentik boraikat;
Végét vetik a zenének
S haza mennek a legények.

(Szatmár.)

A VÁNDOR LEGÉNY.

Hogyha üres az embernek
Zsebje: üres a has is.
Zsebem üres, ennél fogva
Üres az én hasam is.

Tennap ettem utójára,
Az igaz, hogy keveset,
No de semmi! van elég, ki
Én helyettem is evett.

S holnap ujra nap lesz, akkor
Ehetem majd ... ha lesz mit.
Addig reménység anyámnak
Szívom édes emleit.

Hasam üres, de helyette
Teli vannak szemeim,
Megtöltötték a hidegtől
Kiszorított könnyeim.

És ez jó, hogy ily hideg van,
Legalább sietnem kell,
S így a csárdát, mely még messze,
Szaporábban érem el.

Gyi, te fakó, gyi te szürke,
Gyi, két lábam, fussatok! ...
Milyen áldott két csikó ez,
Egyik sem kér abrakot.

Egyik fakó, másik szürke,
Mert nadrágom két darab,
Egyik szárát úgy toldottam
A másikhoz a minap.

Volt nekem jó új ruhám is,
Volt nekem szép uj ruhám ;
De kimélni kell az újat . . .
Hogy ne kopjék, eladám.

S hogy kijátsszam a haramját,
Ki megállit, meglehet :
A legelső kocsmárosnak
Általadtam pénzemet.

Most amely'k zsivány nálam csak
Egy fillérre is akad,
Díjul annak én azonnal
Fizetek száz aranyat.

Nincs zsivány, de a helyett a
Szél kutatja zsebemet.
Szél barátom, ne kutyálkodj',
Megütöm a kezedet.

Tréfa, ami tréfa, de ez
Kriminális egy idő,
Összeesküdt ellenem ma
Szél, hidegség, hó, eső.

Az az egyetlen szerencsém,
Hogy mezítláb útazom ;
Tele menne vízzel sárral
A csizmám e rosz uton.

Gúnykacaj gyanánt süvöltöz
Fölöttem a fergeteg.
Hadd gunyoljon! rajta egykor
Én is jókat nevetek.

Ád az isten egy kis műhelyt,
Ád az isten majd nekem,
Benne lesz meleg kandallóm,
Feleségem, gyermekem . . .

Ott ha a szél, e cudar szél
Ablakomnál megjelen :
Olyat kacagok szemébe,
Hogy megpukkad mérgiben!
(Szatmár.)

NE BÁNTSON AZ MEG . . .

Ne bántson az meg, fényes napvilágom,
Ha arcom néha elsötétedik ;
Nem lehetek én, bármiként kivánom,
Még előtted sem folyton-folyva vig.

Nyugtasson meg, hogy ilyenkor szivembe
A bánatot nem te hozád vala . . .
Hogyan szereznél bánatot nekem te,
A földnek, égnek legjobb angyala?

Egészen más az, amért engem néha
Kisértetes halványság színe fed :
Én egy szellemnek vagyok martaléka,
Mely meg-meglátogatni nem feled.

Hiába kérem, hasztalan esengek,
Hogy hagyjon el, hagyjon magamra már ;
Kérlelhetetlen, siket ő! nem enged,
Talán örökké vissza-visszajár.

Sokszor, midőn a kéj legédesb nedve
Érinti már-már szomjas ajkamat,
Megjelenik . . . kezem megáll ijedve
És földre ejti a telt poharat.

E szellem a mult! mult időm emléke,
A legvadabb, legborzasztóbb alak,
Mit egy pokoli bor hevétül égve
A sors viszályi kigondoltanak.

Ezen szellemnek vagyok oda vetve ;
Fel-feltör hozzám sírja mélyibül,
S míg súgja rémes ígéit fülembe,
Lelkem lelketlen sziklává kövül.

Ne szólíts ekkor, úgy sem értenélek,
Édes hangod sem hatna szívemig ;
Várd el békében, míg a jelenésnek
Irtóztató órája eltelik.

Körűlem ilyen álom fon hideg kart,
S miatta még is mennyi a kinom!
Álom csupán . . . de mit használ? amig tart
Eszembe nem jut, hogy csak álmodom.

(Szatmár.)

HOMÉR ÉS OSZIÁN.

Hol vannak a hellenek és hol a celták?
Eltűntenek ők, valamint
Két város, amelyet
A tengerek árja benyel,
Csak tornyaik orma maradt ki a vizből . . .
E két torony orma : Homér és Oszián.

Koldús vala az,
Királyfi emez. Mi különbség!
De egybe' hasonlatosak :
Mind ketteje vak volt.
Szemfényeiket tán
Lelkök lobogó tüze, önnön
Dicsőségök ragyogása vevé el?

Nagy szellemek ők! ha varázskezeik
Érintik a lant idegét,
Mint isten igéje, világot
Alkotnak az ember elé,
Mely bámulatos szép
És bámulatos nagy. —

Halljátok Homért?
Dalában a mennyei bolt
Egy csendes örömnek örök mosolya,
Ahonnan a hajnali bíbor
S a déli sugár aranya
Oly nyájasan ömlik alá
A tengeri szőke habokra
És bennök a zöld szigetekre,
Hol istenek űzik az emberi nemmel
Boldog vegyülésben
Játékidat, oh gyönyörü szerelem!

S látjátok amott Osziánt?
Az északi tenger örök ködü földén
Vad szikla fölött viharokkal együtt
Harsogja dalát az alaktalan éjben,
És feljön a hold,
Mint a lemenő nap,
Oly vérvörösen,
S zord fénybe borítja a rengeteget, hol
Bolygnak seregestül
A harc mezején elesett daliák
Bús szellemei.

Minden mi világos,
Minden mi virágzó
Dalodban, oh koldusok őse, Homér!
Minden mi sötét,
Minden mi sivár
Dalodba', királyi utód, Oszián! —

Csak rajta, daloljatok egyre,
Verjétek a lantot, az isteni lantot,
Homér s Oszián!
Eljőnek az évek
Századjai s ezredei ; letipornak
Mindent könyöretlenül, oh de
Ti szentek vagytok előttük ;
Mindenre a sárga halált lehelik,
Csak ősz fejetek koszorúja marad zöld!

(Szatmár.)

TARKA ÉLET.

Szolgáltam én Mars uramnál
És Thalia kisasszonynál,
Még pedig nagy tiszteletben . . .
Ott elcsaptak, itt elszöktem.

Gyalogoltam kutyamódon,
S jártam négy lovas hintókon.
Tisztitottam más csizmáját,
S tisztitá az enyímet más.

Kujtorogtam szomjan-éhen,
Egy-helyen száraz kenyéren
Rágicsáltam, más helyen meg
Tejbe-vajba fürösztöttek.

Volt már ágyam a mezetlen
Föld, kietlen rengetegben ;
Háltam ismét cifra ágyon
Fínom patyolat-párnákon.

Megemeltem a sipkámat
Szolgabíró hajdujának,
S én előttem hajtogatták
Magokat a szolgabírák.

Szobalyány is szégyelt volna
Velem jőni karonfogva,
Máskor ismét úri hölgyek
Pillantásomért epedtek.

Drága, ékes uj ruhám volt,
S volt ruhámon folt hátán folt,
Zöldre raktam sárgát, kéket . . .
Szent atyám, be tarka élet!

(Szatmár.)

O. B. KISASSZONYHOZ.

Szép mulatság téged néznem,
Szőke kis lyány,
Te kis bimbó az ifjúság
Rózsafáján!
Elnézném én szemed s ajkad
Untalan ;
Ajkadon szived s szemedben
Lelked van.

Szíved, lelked, mind meglátom,
Ha rád nézek ;
Csendes még az, mint a téli,
Madárfészek.
Várj csak, várj, ha majd eljő a
Kikelet,
Mily zajos néppel telik meg
Kebeled.

És az szép, legszebb idője
Életünknek,
Amidőn a szív először
Népesül meg,
Amidőn kiséretével
Benn terem
A hatalmas nagy király, a
Szerelem.

Kísérői : öröm, bánat,
Könny, mosolygás,
Kétség, remény, és ki tudja :
Mi minden más?
E sok vendég ugy megtölti
A szivet,
Hogy ez, szegény, szinte-szinte
Megreped.

És ez a nép egyre lót-fut,
Föl s le nyargal,
Nem nyugosznak, dörömböznek
Éjjel-nappal.
És nekünk e zaj, mely soha
Nem szünik,
Oly nagyon fáj és oly nagyon
Jól esik! . . .

Mit mosolygasz, mit mosolygasz,
Csintalan lyány?
Amit itten magyaráztam,
Már tudod tán?
Oh nem, ezt még nem teszem föl
Felűled!
De ha így van? . . . annál jobban
Becsűllek.
(Szatmár.)

MEGBÁNTOTT A RÓZSÁM . . .

Megbántott a rózsám nagyon,
Haragudtam érte nagyon,
Haragudtam, buslakodtam,
Mint az efféléként szoktam.
Azt gondoltam, hogy sebemet
A sirásó gyógyítja meg,
Hogy akkor zárul be sebem,
Ha megnyílik a sír nekem.
S meddig tartott ez a bajom?
Míg megcsókolt az angyalom,
Mihelyt megcsókolt angyalom,
Mindjárt nem lett semmi bajom.
Éles, hegyes tőr a szava,
S édes balzsam az ajaka.
Ilyen az a leányféle!
Mit tegyen az ember véle?
(Szatmár.)

JÓ KÖLTŐNEK TARTANAK . . .

Jó költőnek tartanak, s hogy
Az vagyok, én is hiszem,
De azért te ne magasztald
Verseimet, kedvesem.

Te előtted elpirúlok,
Hogyha dícsérsz engemet,
Oh mert érzem, hozzád képest
Érzem kicsinységemet.

A legkisebb gondolatban,
Mely fejedben tündököl,
A legkisebb érzeményben,
Mely kebled dagasztja föl,

Szemed egy pillantásában,
Mely titkon felém röpül,
Egy hangodban, mely futólag
Csengi lelkemet körül,

Egy mosolygásodban is több
Költészet van, kedvesem,
Mint az ötszáz-ötven versben,
Melyet írtam összesen.

(Szatmár.)

A CSILLAGOS ÉG.

Fekszem hanyatt a föld sötétzöld szőnyegén,
És merengve nézem a sötétkék eget ;
Száll reám aranyos, ezüstös csillagfény
És koszorú gyanánt övezi fejemet.
Megfürösztém lelkem e sugárözönben,
Lemosott magáról minden földi szennyet,
S most ujjá születve a magasba röppen,
S keresi a mennyet.

Alszik az egész föld ; mély és csendes álma,
Egyetlen halk dongás érinti fülemet,
Tán mellém valami kis bogárka szálla,
Vagy távoli folyam harsogása lehet,
Vagy még távoliabb felhők mennydörgése,
Mely, míg hozzám ér, ily parányivá törpül,
Vagy talán lelkemnek hymnus-éneklése
Le a csillagkörbül.

Szállj, lelkem, oh szállj az égi testek között,
És pillants keresztül rejtelmök fátyolán,
Melyet az istenség titkos ujja szövött . . .
Bölcseségből-e vagy csak szeszélyből talán?
Nézd meg, lelkem, mi van ott a csillagokon,
És nézd meg, mi vagyon a csillagok felett,
Azután röpűlj le hozzám gyors szárnyadon,
Hadd beszéljek veled ;

Hadd kérdjem : mit láttál? van-e ott is élet?
S ha van, ily gyötrelmes, ily bús, mint a földi?
Áll-e az a kemény, szigorú itélet,
Amely jutalmat oszt és boszúját tölti? . . .
De mi közöm ehhez! egyet szeretnék én,
Csak egyet megtudni, arról hozz hírt nekem :
Vannak-e ott szívek, és a szívek mélyén
Lángol-e szerelem?

Ha ott is szeretnek, ah ugy vágyok oda,
S hogy feljussak, forrón imádkozni fogok,
De ha a szerelem föl nem kísér oda,
Ugy isten hozzátok, ragyogó csillagok!
Ugy szebb a föld minden búbánata mellett,
S enyésszem el, ha a sírba fognak tenni! . . .
A szerelem mindent pótol, s a szerelmet
Nem pótolja semmi.

(Szatmár.)

CSAK UGY OMLANAK MOST HOZZÁM . . .

Csak ugy omlanak most hozzám
A szebbnél-szebb levelek!
Minap eggyel kedvesem majd
Szívem repesztette meg,
Most meg arra figyelmeztet
Egy nem ismert jó barátom,
Hogy «vigyázzak s fussak innen,
Mert közel van a halálom,

Fussak innen! orgyilkos kéz
Fenyegeti éltemet.»
Tréfa-e ez vagy valóság?
Egyik s másik is lehet.
Jó barátom, hogyha tréfálsz,
Fordulnál más emberekhez,
Mert az ily kis tréfácskával
Engemet meg nem ijesztesz.

S ha nem tréfa? ha valóban
Tör valaki ellenem?
Úgy is jól van, majd bevárom
És megnézem emberem.
Tán valami rosz poéta,
Kinek Pegazusom lába
Rá hágott a tyukszemére
Helikonra-ballagtába'?

Vagy valami táblabíró,
Kinek úri fejirül
Leütöttem a parókát
S a feje is leröpült?
Vagy valami vetélytársam,
Ki miattam kosarat hord,
Kit lehánytam a nyeregből
És szemébe rúgtam a port?

Hah, vagy talán mind a három
Összeesküdt ellenem?
No ha ezek megtámadnak,
Mit csináljak, istenem!
A poéta állkapcáját
Leszakítom fegyveremnek,
S ellenségimet, mint Sámson,
E szamárcsonttal verem meg!
(Szatmár.)

SZIVEM.

Isten, alkotál-e
Több ily szívet is már,
Mint az én szivem?
Volt-e másban is már
Ily sokféle és ily
Forró érzelem?

Hű tanya ez a szív,
Nemesebb barátság
Hű tanyája ez.
Elhagyott, elaggott
Szüleim egyetlen
Lágy párnája ez.

Kert e szív, ahol leg-
Illatosb virágid
Nyílnak, szerelem!
Bánya ez, amely a
Szabadság számára
Kardvasat terem.

És mi szép, mi jó van
A kerek világon,
Melyet nem ölel,
Melyhez imádása
Ne hajolna le vagy
Ne repülne fel? . . .

S egykor ez a szív is
Megszünik dobogni,
Mint a többiek;
Egykor ez a szív is
Megszünik dobogni . . .
Néma lesz s hideg.

Lenn a föld porában
Össze fog vegyűlni
Majd a többivel,
S tán olyannal épen,
Kit magasb indúlat
Soh'sem gyujta fel.

Oh nem! szívemet ne
Bírja másokéval
Ugyanaz a hely . . .
Vegyétek ki, hogyha
Meghalok, barátim,
S égessétek el.
(Szatmár.)

A SZÁJHŐSÖK.

Meddig tart ez őrült hangzavar még?
Meddig bőgtök még a hon nevében?
Kinek a hon mindig ajkain van,
Nincsen annak, soha sincs szivében!
Mit használtok kofanyelvetekkel?
Évrül évre folyvást tart a zaj,
És nem ott-e, ahol volt, a nemzet?
Nincs-e még meg minden régi baj?

Tenni, tenni! ahelyett, hogy szóval
Az időt így elharácsoljátok;
Várva néz rég s oly hiába néz az
Isten napja s a világ reátok.
Nyujtsátok ki tettre a kezet már
S áldozatra zsebeiteket,
Tápláljátok végre a hazát, ki
Oly sokáig táplált titeket.

Áldozat s tett, ez a két tükör, mely
A valódi honfiút mutatja.
De ti gyáva s önző szívek vagytok,
Tettre gyávák s önzők áldozatra.
Hiszem én, hogy, mint a fák tavasszal,
Megifjodnak a vén nemzetek,
De ti, hernyók, új lombot nem adtok,
Sőt a régit is leeszitek.

S oh mi vakság! fölemelte még a
Népszerűség őket paizsára,
Az elámult sokaság, miképen
Megváltóit, karjaiba zárja.
Megváltók? ők a hon eladói,
Elveszünk ez ordítók miatt . . .
Rólok tudja ellenünk, hogy félünk,
Mert a félénk eb mindég ugat.

Én ugyan nem állok a sereghez,
Mely kiséri őket ujjongatva,
És ha egykor közibök vetődöm,
Nem egyébért lépek e csapatba,
Csak azért, hogy fölfordítsam majd ez
Ál nagyok győzelmi szekerét,
S haragomnak ostorával vágjam
Arcaikra a bitó jelét!

(Szatmár.)

VALAHOGY.

Várom, várom lakodalmam
Nehezen,
No de hiszen maholnap már
Itt leszen,
Nem a világ ez az egy hét,
Lemorzsolom apródonként
Valahogy.

Szegény ember fia vagyok,
Az apám
Egy kunyhót sem, egy garast sem
Hagy reám;
Baj, baj! de nem olyan nagy baj,
Azért mi csak elélünk maj'
Valahogy.

Menyasszonyom akaratos
Kis leány,
Én sem hajtok fejet minden
Szó után,
Tüzes patak a mi vérünk,
Hanem azért csak megférünk
Valahogy.

Ma ő enged, holnap meg én
Engedek,
Igy elejét álljuk szépen
A pörnek,
És ha nappal összeveszünk,
Este majd csak kibékülünk
Valahogy.
(Szatmár.)

ILYEN ÓRIÁST, MINT . . .

Ilyen óriást, mint
Én vagyok, ki látott?
Ölemben tartom az
Egész mennyországot!
Borúlj rám, borúlj rám,
Édes mennyországom,
Felhőtlen szép egem,
Fényes napvilágom!

Istenem, istenem,
Miért is teremted
Olyan parányinak
Az emberi keblet?
Boldogságom nem fér
Igy egészen belé,
El kell tékozolnom,
El kell sírnom felét.

Megjövendöltem én,
Hogy boldog leszek még,
Hogy a bú nálam csak
Átutazó vendég.
Elmentél, messze is
Jársz immár, bubánat,
Csak eredj! képpel sem
Fordulok utánad.

Nézd, kedvesem, nézd, a
Nap még le sem mene,
Még is már javában
Szól a fülemile.
De hiszen ez nem is
Madár danolása,
Hanem csókjaidnak
El-elcsattanása.

Mint szelíd tavaszi
Eső a rónára,
Ugy hulldogál csókod
Ajkamra, orcámra.
Mindenik cseppjéből
Egy-egy virág terem . . .
Csókzáporos tavasz! . . .
Virágos szerelem! . . .
(Szatmár.)

ŐSZ ELEJÉN.

Üres már a fecskefészek
Itt az eszterhéj alatt,
Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek...
Vándor népe ott halad,

Ott a messzeség homályin,
Ott az égnek magasán,
Látom még, mint kis felhőket,
Vagy már nem is látom őket?
Csak ugy képzelem talán.

Elröpűlnek, elröpűltek,
Tavasz s nyár vendégei,
És őket már nem sokára
A kertek s mezők virága
S a fák lombja követi.

Mint szeszélyes hölgy, a mennybolt
Majd borul, majd kiderűl.
Ajka még mosolyg, s szemébe
Könny tolúl... ennek sincs vége,
S ajkán újra mosoly űl.

Bús mosolygás és vidám könny!
Csodálatos keverék.
Észrevétlen karon fogja
És egy más világba vonja
A merengés emberét.

Órahosszat elmerengek,
És ha egy elejtett tárgy
Vagy harang, amely megkondul,
Fölriasztott álmaimbul:
Elmém, nem tudom, hol járt?

(Szatmár.)

BUCSÚ A NŐTLENSÉGTŐL.

Tőled válok, legrégibb barátom,
Nőtelenség, tőled válok el;
Majd huszonöt évi bajtársam vagy,
Búcsu nélkül nem hagyhatlak el.

Ne neheztelj, hogy, ki oly hived volt,
Rajtad most ily hirtelen kiad.
Megosztottam véled ifjuságom,
Hagyd magamnak férfikoromat.

Szeretélek, mint tán senki más nem,
Hogyha intél, én szót fogadék,
Mentem én, a regényes kalandok
Zászlaját amerre lengetéd.

Messze vittél, sokfelé ragadtál,
Elfáradtam, megpihenni kell . . .
Nyoszolyám lesz kedvesem két karja,
S fehér párnám a puha kebel.

Mosolyognak ifju cimboráim,
Gúnymosoly, mely ajkról ajkra jár,
S szánakozva mennek el mellettem . . .
Savanyú a szőlő, ugy-e bár?

Én valóban szánalomra méltó,
Szánalomra oly méltó vagyok!
Piszkosabbnál piszkosabb csárdákba
Estenként nem barangolhatok.

Nem szabad már, csak egyet, szeretnem,
És ez is csak engemet szeret,
Nem ugy, mint az ő jó szeretőik,
Kik szeretnek százat, ezeret. —

Isten hozzád, nőtlenség barátom!
Haragszol vagy nem haragszol rám:
Már ezentúl hátamat látod csak,
Örömiddel végkép jóllakám.

Isten hozzád, vidd el tarka zászlód
Másfelé, hogy új hivet szerezz,
Fejér zászló kell nekem már, és az
Feleségem fejkötője lesz.

(Szatmár.)

A KISBÉRES.

Nem ül kevélyebben a huszár a lovon,
Mint az a kisbéres a vendégoldalon.
Behordta a szénát gazda padlására,
Üres szekerével ballag a tanyára.

Hat címeres ökör sétál a szekérrel,
Legelöl a hajszás nagy csengetyűjével,
Ritka egy csengetyű, oly hangos a szava:
Harangnak illenék holmi kis faluba.

Kiált a kisbéres: «Cselő, csákó, cselő!»
S a szekérből a nagy ostort veszi elő,
Két öles a nyele, három a kötele,
Irgalmatlanúl el kezd pattogni vele.

Kati ott gyomlál a kis kertben serényen,
Mikor a szekér a házok előtt mégyen,
Még ki sem pillantott, és már rá ismére
Ostora hangjáról a béres legényre.

Ugy megörült rajta, hogy nagy örömébe'
Nem paréjt, hanem egy szép virágot tépe;
Ha már ki van tépve, mit csináljon vele?
Nyujtja sövényen át a kisbéres fele.

A kisbéres pedig korán sem az, aki
Az ajándékot nem szokta elfogadni,
Kivált ha neki azt szép leány kinálja,
S legkivált ha az a szép leány babája.

Elfogadta, föl is tűzte kalapjára,
S fölugrott megint a szekér oldalára,
És közéje vágott szép hat tinajának,
S most még kevélyebben tartott a tanyának.

Mit fejében gondolt s érezett szivében,
Mit el nem mondhata ott hirtelenében:
Azt utjában olyan szépen elfütyölte,
Hogy a pacsirták is tanulhattak tőle.
(Szatmár.)

AZOKON A SZÉP KÉK HEGYEKEN TÚL . . .

Azokon a szép kék hegyeken túl
Fogsz te élni, kedvesem, ezentúl,
Ott fogsz élni boldog férjed mellett,
Kit boldoggá egyedül szived tett;
Napkeletről messzebb napkeletre
Jösz velem, hogy mulathass kedvedre,
Oda viszlek szép Erdélyországba,
Láposvölgyi regényes magányba.
Hiszem, hiszem, hogy vidáman élünk,
Mert ott csak a természet lesz vélünk,
A dicső, az örökszép természet,
Kinek arcát oly gyönyörrel nézed,
Mert tudod, hogy leghivebb barátom,
Kit soha sem kaptam hazugságon,
Ki elűzi a lélek kigyóit,
Ki soha sem sebesít, de gyógyit.
Ottan élünk a világtól távol,
Semmi sem jut el hozzánk zajából,

Csak az a halk, tengerféle morgás,
Mely a zajnak csak viszhangja, nem más
S mely meg nem zavarja álmainkat,
Sőt még költőibb álmakba ringat.
Oda viszlek, egyetlen virágom
A nagy földön, e nagy pusztaságon,
Ott gyakorlom én be ezt a régen
Óhajtott szót: kedves feleségem!

(Szatmár.)

A SIVATAG LAKÓI.

Ott a zerge a kősziklán
S legelészi a mohot,
Ott van a sas, fenn-röptében
Közelíti a napot,
Ott a liget fái közt zeng
Az apró madársereg,
Ott a fák alatt a kígyó
Csúszik-mászik és sziszeg,
Ott van struc, a homokba
Dugta ostoba fejit,
Ott a krokodíl a sásban
Sírja sátán-könnyeit,
Ottan ássa a hiéna
A halottak lakhelyét,
Ott a tigris, üvöltözve
Vérszemmel néz szerteszét . . .
Egy hiányzik: az oroszlán;
Hol vagyon ő? hova lett?
Tán megölték? tán eltévedt,
Járván messze földeket?
Messze járt, de el nem tévedt,
És vadásztak bár reá,
Meg nem ölték, nem ölhették,
Mert magát ő nem hagyá.
De csatája hosszu, nagy volt
S megviselte erejét,

S hogy ezt ismét összeszedje,
Csendes helyre rejtezék.
Nyugszik a fáradt oroszlán
Pálmafának ernyején . . .
Nyugszom én fáradt oroszlán
Feleségem keblén.
(Koltó.)

BESZÉL A FÁKKAL A BÚS ŐSZI SZÉL . . .

Beszél a fákkal a bús őszi szél,
Halkan beszélget, nem hallhatni meg,
Vajon mit mond nekik? beszédire
A fák merengve rázzák fejöket.
Dél s est között van az idő, nyujtózom,
A pamlagon végig kényelmesen . . .
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Egyik kezemben édes szendergőm
Szelídeden hullámzó kebele,
Másik kezemben imakönyvem : a
Szabadságháborúk története!
Minden betűje üstököscsillagként
Nyargal keresztül magas lelkemen . . .
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Arany csal s ostor kerget tégedet
A zsarnokért megvíni, szolganép,
És a szabadság? egyet mosolyog,
S mind aki híve, a harctérre lép,
S érette, mint a szép lyánytól virágot,
Sebet, halált oly jó kedvvel veszen . . .
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Hány drága élet hullt már érted el,
Oh szent szabadság! és mi haszna van?
De lesz, ha nincs; tiéd a diadal
Majd a csatáknak utósóiban,
S halottaidért bosszut is fogsz állni,
S a bosszuállás rettentő leszen! . . .
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Vérpanoráma leng előttem el,
A jövendő kor jelenései,
Saját vérök tavába fúlnak bé
A szabadságnak ellenségei! . . .
Egy kis mennydörgés szívem dobogása,
S villámok futnak által fejemen,
S keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

(Koltó.)

AZ EMBER.

Nincs nevetségesebb az embernél,
Oly kevélységben, olyan gőgben él!
A világot fitymálják ajkai,
S minth' az eget akarná szántani
Orrával, oly magasra tartja fel.
Kevély ember, miben kevélykedel?

Egy szempillantásnál mi rövidebb?
Ember barátom, a te életed.
Rohanva jő az idő s elrohan,
Egy kezében bölcsőd pólyája van,
S másikban koporsódra szemfödel.
Kevély ember, miben kevélykedel?

S mit végezhetsz egy pillantás alatt?
Hódítál népeket, országokat?
Hódítani csak gyávákat lehet,

S az uralkodás ilyenek felett
Dicsőség? ezt csak szégyenelned kell.
Kevély ember, miben kevélykedel?

S ha dicsőséget szerzél, vagy nevet?
Veled hal meg s a föld alá viszed,
Vagy, mint hű eb, kisér ki sírodig,
S ott őrzi azt egy pár kis századig,
S előbb-utóbb éhen-szomjan vesz el.
Kevély ember, miben kevélykedel?

Dicsőséged, neved maradjon! hol?
A nép is elvesz, melyhez tartozol.
Az ország, melyben most él nemzeted,
Tenger volt egykor, s ujra az lehet,
S e föld is semmiségbe oszlik el.
Kevély ember, miben kevélykedel?

(Koltó.)

AMIÓTA ÉN MEGHÁZASODTAM . . .

Amióta én megházasodtam,
Valóságos fejedelem vagyok,
Trónusom a karszék és pipámnak
Hosszu szára a királyi bot.

Ekkép ülök szörnyü méltósággal,
S elfogadom kegyelmesen itt
— Akik jőnek audientiára —
Országomnak jobbágy népeit.

Ott egy lyányka rózsaszín ruhában . . .
Mert lyány vagy s még szép is a felett,
Legelőször is veled beszélek,
Jer, hugám, az elsőség tied.

Kis hamis lyány! mért kerültél eddig?
Csak nevedről ismerhettelek,
Azt tudám csak, hogy Örömnek hínak,
Kergetélek, s el nem értelek.

Ámde végre birtokomba estél,
Meghódítám tündér szárnyadat,
Kertészem vagy, te növelsz naponként
Homlokomra fris virágokat.

Szép virágok színre és illatra,
Milyeket csak tündérkéz növel,
És közöttök a tövis csiklandja
Csak fejemet s nem karcolja fel. —

Lépj elő, te hosszu száraz ember,
Mély szemű és sápadt arcu Gond,
Vagy maradj csak, ajkad mindig olyan
Prózai históriákat mond.

Balgatag, ki ily dicső napokban
Kenyeret és ruhát emleget,
Hordd el magad! bár rövid az élet,
Beszélgethetünk még eleget. —

S te is itt vagy, te is megjelentél?
Dúlt arcoddal, sötét Fájdalom!
Nem remeg kend, örök ellenségem,
Hogy ezennel fölakasztatom?

Mély sebeket hasitál szivembe,
Melyek néha most is vérzenek;
Mit csináljak most veled? . . . ne búsulj,
Kegyelmesen megkegyelmezek.

Egymás ellen hosszu harcot vívtunk,
A diadal hozzám esküvék;
Nagylelkű leszek, mert a győzőnek
Dicsősége a nagylelküség — —

Mily zaj ez kinn? . . . Pegazusom tombol,
Tán megrúgta valamely szamár,
Vagy tán azért nyugtalankodik, mert
Engem olyan rég nem láta már.

Várj, lovacskám, majd tiporhatod még
A felhőket jó gazdád alatt,
Várj egy kissé, hagyd élvezni mostan
Fejedelmi nyugodalmamat.

(Koltó.)

SZEPTEMBER VÉGÉN.

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyűl már,
A tél dere már megüté fejemet.

Elhull a virág, eliramlik az élet . . .
Ülj, hitvesem, ülj az ölembe ide!
Ki most fejedet kebelemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sirom fölibe?
Oh mondd : ha előbb halok el, tetemimre
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rá bírhat-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörleni véle könyűimet érted,
Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is, örökre szeret!

(Koltó.)

ELÉRTEM, AMIT EMBER ÉRHET EL...

Elértem, amit ember érhet el:
Boldogsággal csordultig e kebel!
Ölemben kedves ifju feleség,
Milyenről lelkem annyit álmodék,
Midőn virágaid közt, képzelet,
Mint mámoros pillangó repkedett;
Ölemben egy oly asszony, akinek
Tündérek adják a testvér nevet,
Ölemben a legdrágább földi kincs...
Oly boldog vagyok, hogy reményem sincs!
Miért is volna nékem a remény?
A nem-továbbat már elértem én.
Mi volna könnyebb? mint lemondanom
Mostan te rólad, honfi-aggalom,
Te rólad, kínos haza-szeretet,
Ki mindörökké téped a szivet,
S magamnak szedni, mit az óra ád,
Istenre bízván más búját, baját... —
De el nem hagylak, hazám, tégedet,
Múltat, jövendőt, mindent eltemet
Boldogságomnak tenger-özöne,
Csak szent oltárodat nem önti le.
Veled sohajtok, hazám, mint elébb,
A kedvezőbb, a szebb idő felé,
Mely töviskoronádat leveszi,
S helyébe a dicskoszorút teszi;
Veled sirok, ha fájnak sebeid,
Miket rajtad haramják keze nyit;
Veled sirok, hogy fázol, éhezel,
S nincs részvevőd, sem távol, sem közel,
Veled sirok, hogy korcsok fiaid,
S hívom le rájok isten átkait,
S veled szégyenlem, hogy a nagy világ
Téged, szegény hazám te, meg se' lát,
Hogy, aki rajta egykor úr valál,
És reszketett parancsod hanginál,
Most rája nézve nem is létezel...
S érted teszek majd, hogyha tenni kell!

(Koltó.)

KAZINCZY GÁBORHOZ.

Miljók nevében emelem szavam,
Miljók nevében mondom el neked
A köszönet, a hála szavait,
Hős pályatársam, lelkem rokona:
A nép nevében! melynek híve vagy,
Melyért csatázol bátran és vitézül.
Szentebb, mint a keresztes-háborúk,
Szentebb a harc, amelyet vív e század,
Melynek te, mint én, katonája vagy.
Ott fekszik, mint egy új Prometheus,
Évezred óta a bilincsre-vert nép,
És rágja máját a saskeselyű,
És vérzi lábát és kezét a lánc.
Le fogjuk rázni róla a vasat,
S elűzzük tőle a saskeselyűt!
Mienk, mienk lesz majd a győzelem,
Mert jó az ügy, mely fölfegyverze minket,
Mert a jó ügynek végre győzni kell.
Az ellenségé még a hatalom,
Kicsiny, kicsiny még a mi seregünk, de
Akik vagyunk, mind elszánt férfiak,
S ha ott a többség, itten az erő,
Mert a mi fegyverünk az élesebb,
Mert az igazság a mi fegyverünk.
S nem volna messze már a diadal,
Ha minden harcos olyan volna, mint te.
Szavával olyan fél-mindenható!
Föl, föl, barátom, hangoztasd szavad,
Áraszd ki lelked e lángözönét,
Hogy föllobbantsd a rokon szíveket,
S hogy szétégesd az ellenség hadát!
Dörögd a gőgnek és a butaságnak
A rá jövendő végitéletet.
Föl, föl, barátom, csüggedetlenűl,
S nem tántorogva egy pillanatig sem!
A díj, amelyet egykor aratunk,
Küzdelmeinkhez méltó díj leszen . . .
De mit beszélek? mért említém ezt?

Nem fáradunk mi jutalom-reménnyel,
Mint a hazugság aljas zsoldosi,
De önzés nélkül, isten-ihletésből,
Mint hajdanában az apostolok!
(Koltó.)

AZ UTÓSÓ VIRÁGOK.

Őszi idő a javából,
A természet homlokáról
Minden szépet leragad.
Nincsen a mezőkön semmi,
Még a kertben is keresni
Kell már a virágokat.

Kis Juliskám összeszedte
És bokrétává kötötte
A maradék szálakat.
Jól tevéd, kis feleségem,
Kedvet szerzesz evvel nékem,
S tán velök sem tész roszat.

Már ha úgy is halniok kell,
Haljanak hát legalább el
Itt, hol látják szemeink;
Könnyebb lesz talán halálok,
Hogyha azok néznek rájok,
Akik őket szeretik.
(Koltó.)

EGYKOR ÉS MOST!

Egykor és most! egykor és most! . . .
Ép ilyen volt az idő,
Mint most, ily hideg, zimankós,
Igy szakadt le az eső.

Nagyon jól jut az eszembe,
Még a napját is tudom :
Ballagott egy ifju kinn a
Pocsétás országuton.

Bús arccal, kopott ruhában
Ahogy ottan ballaga,
Olyan volt, mint egy vándorló
Leveletlen őszi fa.

Csak ment, csak ment, s ha előtte
Két felé tért el az ut,
Nem kérdezte senkitől sem :
Ezen s ezen hova jut?

Mindegy volt ő rája nézve,
Ha jobbra, ha balra ment ;
Sehol sem várt rá meleg ház
És meleg szív odabent.

Megmondjam-e, feleségem,
Hogy ez ifjuból mi lett?
Ne sajnáld őt, éli már ő
A mennyei életet.

Hanem ebből azt ne hidd, hogy
Elment az élők közűl ;
Annyiban van csak, hogy ő már
Itt a földön üdvezűlt.

Itt van e meleg szobában,
S ajka forró ajkadon,
Kedves drága feleségem,
Édes szép kis angyalom!

(Koltó.)

A SZERELEM ORSZÁGA.

Álmodtam a minap . . .
Már nem tudom, hogy ébren-e vagy alva?
Csak azt tudom, hogy álmodám.
Ah, milyen szép álom vala!
Most, amidőn leírom,
Kezem még most is reszket . . . a gyönyörtől!
Ballagva mentem hosszu úton,
Azaz hogy nem ballagva,
Sőt inkább sebesen,
Mert puszta volt a táj, amerre jártam,
Oly puszta, olyan prózai,
E tájnál csak lakói voltak
Még prózaiabbak . . .
Oly szenvedélytelen, nyugodt pofák!
Siettem el, siettem el,
Hogy mentül hamarabb
Mögöttem hagyjam e
Boszantó tájt s boszantóbb arcokat.
Elvégre értem egy magas kerítést,
Amelynek gyémánt kapujára
Ez volt fölírva szivárvány-betűkkel:
«A szerelem országa.»
Vágy-szomjasan
Kaptam meg a kilincset
És bényiték.
S mit láttam! égi látomány!
Előttem állt a legdicsőbb vidék,
Minőt a festők és a költők
Müvészi mámorukban
Teremteni csak képesek,
Amilyen tán csak a paradicsom volt.
Virító széles hosszu völgy
Ezer virággal s oly nagy rózsafákkal,
Amekkorák másutt a tölgyek.
Középütt sétált egy folyó,
És vissza-visszafordult
A helyre, melyet egyszer elhagyott már,

Mikéntha fájna nékie
Végképen elszakadni tőle.
A láthatár szegélye
Regényes kősziklák valának,
Melyek fején
Arany felhők lebegtek
Fürtök gyanánt.
Elálmélkodva néztem e vidéket,
Feledve még az ajtót is betenni,
Midőn beléptem.
Sokáig álltam a küszöbnél,
Mig végre szinte öntudatlanúl
Beljebb-beljebb vont a vidék varázsa.
Először is virágos réteken
Mentem keresztül. Ifju emberek
Jártak körűlem, mindegyik
Lehajtott fővel, mintha tűt keresne.
Kiváncsi lettem és megkérdezém,
Hogy mit keresnek olyan gondosan?
S felelt egy, hogy mérges füvet.
Mérges füvet? s mi végre?
«Hogy kifacsarjam s megigyam levét.»
Megdöbbenék s gyorsan tovább haladtam,
S fáradva értem
Az első rózsafához,
S alája ültem, hogy ott megpihenjek,
De amidőn letelepedtem,
Oh borzalom! fejem fölött
Egy ifju lógott fölakasztva.
Elrohanék a másik fához
S a harmadikhoz és a negyedikhez
És így tovább, mindig tovább,
De nem pihenheték sehol,
Mert mindenik fán
Függött egy ember.
Túl a folyón, túl a folyón!
Gondoltam, ott a boldog szerelem.
S szaladtam a folyó felé.
Csónakba űltem, s gyorsan evezék,

De húnyt szemekkel,
Mert a habokban egy-egy holt tetem
Ütötte föl magát,
S a partról, mint a megriasztott békák,
Ugráltanak be ifjak és leányok.
Átértem a vizen,
S ah itt is mindenütt
A régi látomány!
Méregpohár, akasztott emberek,
Mindenhol ez, mindig csak ez,
S hátúl a sziklák ormiról
Veték le mások magokat,
S alant a völgynek éles kövein
Kifeccsent szívökből a vér
S fejökből a velő.
Kétségbeesve nyargalék
Minden felé, minden felé,
De mindenütt a régi látomány.
Dúlt arcok és öngyilkolás! . . .
Csupán csak a táj és az ég mosolygott.
(Koltó.)

MENNY ÉS FÖLD.

Isten hozzád gyönyörű hazugság,
Eszményképek, ábrándok világa!
Már kezemben tartom ajtód kulcsát,
Még egy perc s örökre zárva léssz.

Túl az éjnek fejér szivárványán,
A tejúton túl röpültem egykor,
S ott az égi magasokban járván
Épitélek, szép tündér világ.

Ott töltöttem ébren álmodozva
A csapongó ifjúság időit,
Álmaimnak nem volt vége-hossza,
S szebbnél szebbek voltak álmaim.

De az álom bármi szép, csak álom,
S hogyha ma nem, holnap elmulandó ;
Elment, elment pajkos ifjuságom,
Fölkeltett a komoly férfikor.

Isten hozzád, ábrándok világa!
Miért várjak, amig összeomlasz
S romjaidnak eltemess alája? . . .
Jobb, leszállnom innen idején.

Le a mennyből, le tehát a földre!
Vígy le, vígy le, képzeményim szárnya
Mielőtt lebuknám összetörve,
Mint lebukott egykor Phaëton.

Hogy jön-e könny szemem pillájára?
Aggalom, s bú, hagyjatok, hadd menjek,
Hisz a föld az emberek hazája,
Embereknek csak a föld való ;

S ha nem is oly szép ez, mint szeretnők,
Nincs is oly rút, mint az ifju véli . . .
Nincs itt angyal, ámde nincs is ördög.
S ha van itt tél, van kikelet is.

(Koltó.)

CSENDES ÉLET.

És vége a komédiának,
A fütty s a taps elhallgatott,
A nagy függöny szépen legördült,
S én ott hagyám a színpadot.

S most itt vagyok . . . oly messze, messze,
Száz mérföld tőlem a világ,
Ki egykor azt becsavarogtam,
Mint a garaboncás diák.

Itt ülök feleségem mellett
Ebb' a csendes kis faluba'.
Egykor szük volt a föld, s imé most
Elég tág e kicsiny szoba.

Itt nézem a hajnalt s az alkonyt
És feleségem mosolyát,
S szemem nem kíván többet látni.
Bármily kevés az, amit lát.

Ki tette volna föl felőlem,
Hogy ilyen furcsán járok még? . . .
De mikor olyan furcsa, furcsa
Portéka az a feleség!
(Koltó.)

AZ VOLT A NAGY, NAGY MUNKA . . .

Az volt a nagy, nagy munka,
Kicsiny kis feleség,
Mig megszereztelek, mig
Veled eljöheték.

Ha ilyen drága volna
Minden háznál a lyány,
Be kevés pap híznék meg
Az esketés diján.

Igaz, hogy ily leány nem
Minden bokorban nő,
S uram fia: poéta,
Rongyos poéta-vő!

Meg is tevé dicsően
A hat-vágást apád,
Hogy ily isten-csapástól
Menekjék a család.

És amidőn hiába
Volt minden izzadás,
S ég, föld dacára meglett
Az asszony-elhozás :

Eltört ugyan az útban
Kocsinknak kereke,
De nem hiszem, hogy a nagy
Áldás-súly törte le,

Azon áldásnak súlya
Amellyel engemet
Ipam s napam magoktól
Eleresztettenek.

Azon az egyen most is
Csodálkozom nagyon,
Hogy az ajtón jövék ki
És nem az ablakon.

Mért is nem dobtak itt ki?
Tűrném a többivel ;
A sok közt e kis tréfa
Nem is tűnt volna fel.
(Koltó.)

HINTÓN ÉS GYALOG.

Rég eltemette a nyarat
Az ősz, s ez is haldoklik már,
Az erdő még is milyen hangos!
Hogy fütyöl benne a madár!

E füttyre fölriadtak az
Álmos merengésből a fák,
S a meglepő, nem-várt örömtől
Megrezzen rajtok minden ág.

Még ott fönn a nap is, aki
Ködcsuklyájába bújt vala,
Gondolva, hogy a tavaszig már
Ugy sem leszen mit látnia,

Még fönn az égen a nap is
Kiváncsian pillant elé,
Hogy lássa ezt a madarat, mely
A bús csendet szétkergeté.

Keres, keres szemeivel,
Megnéz az erdőn minden fát,
De mind hiába, mind hiába,
Madárfélét sehol se' lát.

Jó nap barátom, ne keresd
A fákon e víg madarat,
Ott ballag a mi füttyösünk a
Gyaloguton a fák alatt.

Egy ágról-szakadt siheder,
Kit a balsors meghordoza,
Keblén kenyere, hátán háza
S szivében jókedv tavasza.

Hogy megfütyöl, hogy megfütyöl,
Hogy harsog az erdő bele . . .
S ím fényes úri hintó nyargal
S szemben találkozik vele.

A fényes hintóban belül
Sötét úr ül nagy csendesen ;
Ah, milyen napfogyatkozás van
E gazdag úr szemeiben!

Meglátja őt a siheder,
És sajnálkozva távozik . . .
Ti szegény gazdagok, kiken ily
Rongyházi is sajnálkozik!

(Koltó.)

MI A SZERELEM?

Süldő poéták, bikficek,
Ugyan ne csiripeljetek
A szerelemről! kérlek szépen
Az emberiség szent nevében,
Melyet kínpadra vonni vétek,
Kérlek, hogy azt ti ne tegyétek.
Tudjátok: melyik fán terem,
Milyen madár a szerelem?
A kotyvaszték, mit fejetek
Rosz bögréjében főztetek,
A sóhajtások galuskája
Pityergések levébe hányva,
Epedéssel megsáfrányozva
Vagy kakasdühhel megborsozva,
Oh én szerelmes istenem,
Ez még korán sem szerelem!
Még várjatok, kis bikficek,
Kissé nagyobbat nőjetek,
Hogy a szerelmet ismerjétek
És azt megénekelhessétek. —
Viselni hosszu éven át
A szívben a kétség nyilát,
Teremteni legmelegebb
Vérünkből szép reményeket,
Csak azért, hogy meghaljanak,
Hogy minden istenadta nap
Legyen egy-egy kedves halottunk,
Kit kínosan kell megsiratnunk;
A rágalomnak óriási
Kigyófarkával szembeszállni,
Eltűrni oly bántalmakat,
Mit megtorolni nem szabad,
Mert kedvesünk azé, ki bánt,
Aztán elvenni a leányt,
Eldobni érte szabadságunk,
Mely legimádottabb sajátunk,

S fölvenni a könnyű szabadság
Helyett az élet súlyos gondját,
Dolgozni napok s éjeken,
Hogy ételünk s ruhánk legyen ;
S ha feleségünk tán szeszélyes,
Magunkat szabni szeszélyéhez,
Hogy már ha kell örömtelennek
Lenni egyik vagy más életnek,
Mienk legyen örömtelen . . .
Lássátok, ez a szerelem!
(Koltó.)

BÖLCSELKEDÉS ÉS BÖLCSESÉG.

«Teremtve van-e a világ,
Vagy örök idők óta áll?
S fog-e örökké állani,
Vagy egykor semmiségbe száll?

Megírta évmiljók előtt
A sors, mi fog történni majd?
Vagy a történet gálya, mit
A véletlen fuvalma hajt?

Egy-e a lélek és a test?
Honnan jövénk, hová megyünk?
Elalszik-e a sírba', vagy
Uj lángra lobban életünk?»

Gunnyaszt a bölcs magánosan,
S ezen kérdések lengenek
Virasztó szemei előtt,
Miként rejtelmes szellemek.

Vizsgálja őket gondosan,
Vizsgálja fáradatlanúl,
Vizsgálja hosszu évekig,
S mi haszna benne? mit tanúl?

E szellemeknek arcain
Csak egy vonást sem fejte meg.
Midőn feléje a halál,
A végső szellem, közeleg.

S te balgatag világ, te az
Ily dőrét bölcsnek nevezéd,
Ki kincset kíván szerzeni
S eltékozolja életét.

Elég hogy élsz! mi gondod rá
Mi volt és mi következik? . . .
Legbölcsebb, sőt csak az a bölcs,
Ki soha sem bölcselkedik.

(Koltó.)

MEDDIG ALSZOL MÉG, HAZÁM?

Meddig alszol még, hazám?
A kakas rég felkelt,
Kukorékolása rég
Hirdeté a reggelt.

Meddig alszol még, hazám?
A nap is föllépett,
Beözönlő sugara
Nem boszantja képed?

Meddig alszol még, hazám?
A veréb is fenn van,
Telhetetlen bendejét
Tömi asztagodban.

Meddig alszol még, hazám?
A macska is fenn jár,
S tejes köcsögöd körül
Kotnyeleskedik már.

Meddig alszol még, hazám?
Kaszálód füvére
Csaptak a bitang lovak,
S legelnek széltére.

Meddig alszol még, hazám?
Íme vincelléred
Műveli, nem szőlődet,
Hanem a pincédet,

Meddig alszol még, hazám?
Szántanak szomszédid,
S a magokéhoz oda
Szántják földed szélit.

Meddig alszol még, hazám?
Míg rád nem gyul a ház,
Mindig, míg a félrevert
Harang föl nem lármáz?

Meddig alszol még, hazám?
Szép Magyarországom?
Föl sem ébredsz már talán,
Csak a más világon.
(Koltó.)

TÍZ PÁR CSÓKOT EGY VÉGBÜL . . .

Tíz pár csókot egy végbül
A legédesebbjébül!
Rádást is,
Feleség,
Nekem ennyi
Nem elég.

Csak ugy virág, ha tarka,
Csak ugy asszony, ha barna.
Barna kis
Feleség!
Szíved, szemed,
Ajkad ég!

Ölelj, ölelj, angyalom,
Ha ölelsz, azt gondolom,
Hogy én még
Igy élve
Felröpülök
Az égbe.

Oltsuk el már a gyertyát,
Mert azt ingyen nem adják,
A gyertya
Derága,
Minek ég itt
Hiába?

Házasodjunk, hajahaj,
Házasélet kutyabaj,
Mindig szép,
Mindig a,
Reggel, délben,
Éjszaka!

(Koltó.)

A RAB.

«Te éretted harcolék, szabadság,
S láncra verve lábam és karom . . .
Világosság, téged szomjazálak,
S mint vakandok, föld alatt lakom . . .

Mikor üt a megváltás órája,
Mikor üt a boldog óra már,
Melyben ujra szabad léget szívok,
S újra rám sütsz, fényes napsugár?»

Lenn az élők nagy koporsajában,
A börtönben, így sohajt a rab,
S már, az isten tudná, hányadikszor,
Hiszen olyan régi, régi rab!

Vagy tán még csak egy pár kurta napja,
Hogy a sírnak testvérébe bujt?
Nagy müvész a fogság szenvedése,
Minden órát századokra nyujt.

Nem napok, nem! évek folytak el már,
Amióta ide vettetett,
Hosszu kínos évek, mik fölvésték
Homlokára sötét nevöket.

És fejét már régen a szegény rab
Bilincsével zúzta volna szét,
De egyetlen társa a reménység,
Megragadta fölemelt kezét . . .

A reménység, hogy ő még szabad lesz!
Múljék itt bár éltének fele,
Hátralévő megmaradt felét az
Édes szabadságban tölti le.

És ezért várt, és ezért nem zúzta
Bilincsével szerteszét fejét,
Várva várt, s a lomha évek száma
Feje fölött meggyülekezék.

S jött a végén a hollóseregnek,
Végre jött egy szép fehér galamb,
Jött a drága hírnek meghozója,
Hogy utószor van ma ott alant.

Nyílik, nyílik ím a börtönajtó . . .
Leveszik kezéről a vasat . . .
Fölsikolt és összerogy . . . örökre . . .
Örömében szíve meghasadt.

(Koltó.)

A HOLD ELEGIÁJA.

Mért vagyok én a hold? isten, mit vétettem,
Hogy a legnyomorúbb lénnyé tettél engem?
Inkább volnék a föld utósó szolgája,
Mint az égen az éj ragyogó királya,
Inkább járnék ott lenn koldús bocskorában,
Mint itt járok ezüst sarkantyús csizmában,
Inkább színám lenn a csapszékek borszagát,
Mint itt fönn a csillagvirágok illatát.
Oh melyik jó lélek ne szánná sorsomat?
Minden kutya, minden poéta megugat!
S ezek a tollrágó, versgyártó pimaszok,
Kiknek nem a szíve, csak a füle mozog,
Azt hiszik, hogy velök én egy követ fújok,
Rokonérzelemből hogy velök busúlok.
Sápadt vagyok, de nem ám a fájdalomtul,
Hanem a méregtől, amely torkomon dul,
Hogy ekkép komáznak én velem e fickók,
Mintha együtt vernénk a csürhére disznót.
Néha-néha jön egy az igazijából,
Egy kipattant szikra isten homlokából,
Egy valódi költő, s dala hallatára
Keblemet megtölti a gyönyörnek árja;
Csak hogy, csak hogy, amig jön egy ilyen dalnok.
Addig hány keserves nyávogást nem hallok!
Efféle mákvirág minden bokorban nő,
Nincs ezekre soha, nincs sovány esztendő.
Minden este félve kezdem útazásom:
Hol akad meg fülem olyan nyikorgáson?
Ahol ni, ott is egy! hogyan terpeszkedik,
Hogy meghányja-veti parasztlőcs kezeit,
Mintha el akarná messze hajítani,
Talán mert markába nincs mit szorítani,
S ugy megsohajtoz, mint a kárvallott cigány.
Az erek is csak ugy dagadnak a nyakán.
S mit össze nem beszél! s váltig engem kérdez,
S kér, hogy tekintsek be a szeretőjéhez.

Jól van, betekintek. Hát, öcsém, a Jutka
Épen most buvik be a kemencelyukba,
Sült kolompért szed ki, pofázza befelé,
Megégette száját, mert hirtelen nyelé.
Jaj be gyönyörűen rántja félre arcát!
Ez a bájos orca épen méltó hozzád. —
Megmondtam, aminek nem-tudása gyötrött,
Most menj a pokolba, vigyen el az ördög!

(Koltó.)

A KOLDUS SÍRJA.

Mint vadállat, mely halálát sejti,
A vén koldús puszták közepébe
Bujdosott, és élte maradékát
Ott a puszták közepén tevé le.

Holttestéhez a szegény legények
Elvetődtek, néki gödröt ástak,
Felköték botjára tarisznyáját,
S így tüzék le a botot fejfának.

Ott a fa s bokor nélküli rónán
Áll a kis domb egyszerű jelével,
S te természet, elhagyottak gyáma,
Vadvirágok- s fűvekkel födéd el.

Ilyen a sors! egykor, életében
Szennyes rongyok lengedeztek rajta,
S íme sírját napkeletnek minden
Szőnyegénél szebb szőnyeg takarja.

De az mindegy; ő rá nézve a fő,
Hogy elérte végre nyugodalmát . . .
Ki gondolná? mily zajos, mi vészes
Volt a pálya, melyen ő futott át.

Oh ez a kéz, amely vénségében
Ezt a száraz görcsös ágat fogta,
Ifjusága teljes erejében
Harcok fényes kardját villogtatta.

Ott forgott ő a csaták tüzében,
Ott adá véréből áldozatját
Az uraknak birtoka- s jogáért,
Kik őt később éhenhalni hagyták.

Csak hogy elhalt! most feledve minden,
Nyomorúság és a harci lárma.
Csendes néma a világ körűle,
Zavaratlan földalatti álma.

Néha száll csak egy-egy kis madárka
Fejfájára s ábrándos dalt zeng ott...
Mit dalolhat a madárka fejfán,
Olyan fejfán, amely koldúsbot volt?

(Koltó.)

EZ MÁR AZTÁN AZ ÉLET!

Ez már aztán az élet!
Az egész éven át
Föl és alá kószálom
A két magyar hazát.

Vándorlok Magyarország
Dicső térségein
S testvére, a szép Erdély
Regényes bércein.

Rónákról nézek távol
Hegyek tetőire,
És hegytetőkről nézek
Távol rónákra le.

Füvetlen fátlan puszta
S vad erdős rengeteg
Szép panorámaképen
Előttem ellebeg.

Ott városok harangja,
Itt mezei kolomp,
Amaz drámákat és ez
Tündérregéket mond.

Itt egy sötét nagy kastély
Taszít magától el,
Ott egy fejér kis kunyhó
Barátként üdvezel.

Előre, csak előre,
Nagy messze még a cél;
Tovább, tovább mindegyre,
Gyorsan miként a szél.

Mi kéj, így kóborolni
Hegyen és völgyön túl,
Mi kéj! mint dagad keblem!
S erszényem mint lapúl!

(Dézs.)

EL INNÉT, EL E VÁROSBÓL . . .

El innét, el e városból,
Fogjatok be hamarjába,
Hadd rohanjak, hadd röpűljek
Más vidékre, más országba!

Mint kivánkozám e helyre,
Lelkemet mint vonta a vágy!
S ugyanez az érzelem most
Von tovább, maradni nem hágy.

Nevezetes ez a város.
Tekintetem szerteszéjjel
Mint az üstökös kalandoz
S nem telik be nézésével.

Összevissza tarkabarkán
Állnak új és régi házak,
Mintha képviselve volna
Itten minden eltünt század.

S történetkönyv ez a város,
A történetek nagy könyve,
Minden utca és minden kő
Nagy dolgokról beszél benne.

S a magyar szó árad itten
Mindenütt, amerre járok,
Édes hangok, kedves hangok,
Illatoznak, mint virágok.

S még is mindezek dacára
El innét, sőt ép' ezért el,
Hogy a megszokás utol ne
Érjen prózai kezével,

S szemeimről azt a fényes
Rózsafátyolt le ne tépje,
Melyen át e várost nézem
Elmerűlve tündérkéjbe.

Igy maradj meg, szép Kolosvár,
Igy maradj te emlékimben,
Ily kedvesen, ily dicsően . . .
El tehát, el gyorsan innen!
(Kolosvár.)

ARANY JÁNOSNÁL.

Csendes magányból a mézeshetek után
Ujra belépek a nagy világ zajába,
Hol annyi sáros láb gonoszul vagy bután
Kedélyemnek fejér köntösére hága.
Mielőtt ott lennék a nagy kőhalomban,
A fővárosban, hol oly hűsen fuj a szél,
Egyet pihenek még kicsiny hajlékodban,
Leülök, barátom, meleg tűzhelyednél.

Üdvezlégy másodszor! . . . a tavasz tarkállott,
Amidőn először látogattalak meg,
Most bús egyformaság födi a világot,
Bús egyformasága a mogorva ősznek ;
De e ború, ámbár eddig egyetérzék
A természettel, most nem sérti kedvemet,
Hisz magammal hordom a tavasz egy részét,
És a legszebbik részt, kis feleségemet.

Ime feleségem . . . hejh be szép az élet,
Mikor az ember így másod-magával van,
Akármit huhognak, akármint itélnek
A magányos baglyok, szomorú odvokban.
Leestem ugyan a szabadság szárnyáról,
Be vagyok kerítve egy kis karikába,
De mért kivánkoznám ki e karikából,
Mikor minden gyönyör ide van bezárva?

Én azonban vizet hordok a Dunába
Beszélvén ilyetén dolgokat te néked ;
Föl van írva szintén sorsod csillagába
Ragyogó betűkkel : boldog házasélet . . .
Itt hitvesed, amott két virgonc gyermeked!
Gyűljünk össze s üljünk itt körbe mindnyájan,
S tartsunk olyan vidám beszélgetéseket,
Hogy hallgatni még az idő is megálljon ;

Igy csaljuk meg ezt a vén hajdút, ki engem
Hejh maholnap megint a dologra kerget . . .
Egykor a hírvágyat hátamra ültettem,
S most le nem hányhatom a már megúnt nyerget.
Nem a hír, nem a hír többé, mi ösztönöz,
Hogy munkába öljek napot és éjszakát!
Mint napszámos nyúlok iróeszközömhöz,
Aki a sátánnak elalkudta magát.

Tudom, a feledés, mint az éhes kánya
A megölt madárral, elröpűl nevemmel,
Tudom, hogy siket a magyarok hazája,
S még is énekelek, mert énekelnem kell.
El fogják feledni nevem s bár feledném
Hamar! ugy szeretném túlélni híremet
Akkor aztán ismét a magamé lennék,
Rózsáim volnának a borostyán helyett.

Azt kivánnám, hogy itt éljek én s hitvesem
Veletek, barátom, nem-zavart magányban,
Míg nem emlékezném már saját magam sem
Arra, hogy divatban voltam hajdanában.

Akkor a dicsőség hozzád el-eljövén,
Egyszer itt találna s tán reám ismervén,
Mint régi barátját üdvözölne, de én
Felelnék: nem tudom, kihez van szerencsém . . .

Eh, balgatag beszéd! alig ejtettem ki,
Nevetek, magamat kinevetem érte;
Az isten a magányt nem nekem teremti,
Oda való vagyok én a csatatérre.
Dobják le testemmel együtt a nevemet
A sírba, de addig ne bántsa senki sem,
Véglehelletemig nem hagyom a helyet,
Ott esem el bármily sárosan, véresen!

(Szalonta.)

DICSÉRSZ, KEDVES . . .

Dicsérsz, kedves, hogy olyan jó vagyok!
És meglehet, hogy az vagyok valóban,
De ne köszönd ezt én nekem . . . szived
Annak forrása, bennem ami jó van.

Avvagy talán a földnek érdeme,
Hogy úgy terem gyümölcsöt és virágot?
Teremne-e csak egy füszálat is,
Ha nem sütnének rá a napsugárok?

(Nagyvárad.)

NÉZEK, NÉZEK KIFELÉ . . .

Nézek, nézek kifelé az
Ablakon,
Ott merengnek szemeim a
Silbakon,
Jár a faköpönyeg mellett
Föl s alá,
Méltósággal, mint valami
Kiskirály.

Sétifikáltam igy én is
Valaha,
Merthogy voltam, voltam én is
Katona,
Fekete-sárgára festett
Fák előtt
Villogtattam a hatalmas
Gyíklesőt.

Izzadtam a dicső borju-
Bőr alatt,
Bájos bakancs ékesíté
Lábamat,
Szájam szörnyü halberdókat
Kiabált,
És söpörtem a kaszárnya
Udvarát.

Hősi pálya, hősi pálya,
Gyöngy élet,
Szégyen rám, hogy számot veték
Te véled,
Hogy letettem cserkoszorúd
Fejemről,
Elhajíték puskát, seprőt
Kezemből.

Hejh de meg is vert az isten
Engemet,
Hogy elhagytam a vitézi
Életet,
Poéta lett belőlem, csak
Poéta . . .
Ott talán már káplár volnék
Azóta!

(Nagyvárad.)

SZÉP NAPKELETNEK . . .

Szép napkeletnek
Virányа lelkem,
Örök tavasznap mosolyog le rá ;
Mit csak a földre
Ejtett az isten,
Megterem rajta minden szép virág.

Csak egy hiányzott,
A hit virága,
A síronttúli életnek hite,
S ez is kikelt már,
Ez is virít már,
És ezt szerelmed ülteté ide.

Miről a büszke,
Az elbizott ész
Egy hangot sem birt mondani nekem
Megmagyarázta,
S mi könnyedén, azt
Édes szerelmed, kedves hitvesem!

Nem sötét a sír :
Szemünk vakúl el,
Ha rá tekintünk, fényességitől,
Mely oly szokatlan
Varázsözönnel
A más világból arcainkra dől.

Nem az enyészet
Rideg tanyája
A koporsó ; de vídám sajka ez,
Amely velünk e
Szép életből egy
Még szebb élet partjára átevez.

Csak azt az egyet
Szeretném tudni:
Hol, merre terjed ez a más világ?
És mily alakban
Jutunk majd innen
Ez ismeretlen más világba át?

Mint ágrul ágra
A csalogánypár,
Csillagrul csillagra szállunk, te s én?
Vagy mint két hattyu
Ringunk szelíden
Az örökkévalóság tengerén?
(Pest.)

OH NE BÁNTSD A KÖLTŐT . . .

(Moore után angolból.)

Oh ne bántsd a költőt, ha magányba fut, hol
Fekszik a gyönyör, a hírrel nem törődve;
Nagyra született ő, s lelke lángolási
Szentebbek volnának boldogabb időkbe'.
A húr, mely most lantján tágan lankad, tudna
Harci dárda ellen íjt feszíteni,
És ajkán, amely most vágyakat lehel csak,
Honfiszívek árja ömledezne ki.

De jaj hazájának! . . . elmult büszkesége,
S mely volt hajthatatlan, megtört szelleme;
Romján csak titokban sóhajt népe, mert őt
Árulás szeretni s halál védnie.
Csak az árulónak van becse, csak annak,
Aki szégyenlője ősei nevének;
Az a fáklya vezet méltósághoz, amely
A hazát-hamvasztó máglyán gyujtaték meg.

Hát ne bántsd a költőt, ha, mit nem gyógyíthat
Kéjek közt akarja elfelejteni ;
Oh csak egy reményt adj, csak egy fény ragyogjon
Honja éjén, s meglátd, mint fog érzeni!
És azonnal szíve minden szenvedélyt, mit
Táplált, s mindent, ami kedves, messze hajt,
S a babér, mely fejét hasztalan övedzi :
Mint Harmodiusnak, kardját födi majd.

De bár dicsőséged eltűnt s a remény is,
Neved, drága Erin, élni fog dalába',
Még az órában is, melyben legvidámabb,
Emlékezni fog rád s sorsod viszályára.
Panaszod meghallj' az idegen, rónáin,
Tengeren túl küldi a lant sóhajod,
Maga zsarnokod is, míg láncod szorítja,
Rabja dalán megáll majd és sírni fog.

(Pest.)

ŐSZI ÉJ.

Látod, látod . . . vagy hiszen mit látnál?
Késő éj van, s ez még nem elég :
Éj a földön és felhők az égen ;
Kétszeres gyászt vett föl a vidék.

És a szél, ez a hazátlan szellem,
Kit be nem fogad se' ég se' föld,
Ég és föld közt elkárhozva bujdos . . .
Hallod, hallod, hogy nyög, hogy süvölt.

Könnyü nékünk, feleségem, könnyü,
Pamlagon te és karszékben én,
Idebenn a kényelmes szobában
A meleg kemence közelén.

Oh de vannak, kik most kinn bolyongnak
A viharban szabad ég alatt,
Fürteiket megcibálja a szél,
Amidőn mellettök elszalad.

Ablakokból itt-ott oly hivólag
Kandikál ki egy-egy mécsvilág,
De ők tovább mennek . . . csavargónak
Ki nyitná ki háza ajtaját?

Hejh pedig ki tudja, hogy mi volt az
Ilyen, vagy mi lesz belőle még?
Hogy tovább ne menjünk : egykor én is,
Én is ilyen földönfutó valék.

Míg kifáradt, gyöngült lábaimmal
Gázolám az országúti sárt :
Lelkem addig csüggedetlen szárnyán
Magasan fönn az egekben járt.

Igy ballagtam, ábrándozva : egykor
A hazának mily kincset hagyok.
S aki láta, mit gondolt felőlem?
Azt hivé tán, hogy tolvaj vagyok.

(Pest.)

BÍRÓ, BÍRÓ, HIVATALOD . . .

Bíró, bíró, hivatalod
Nem játék, nem tréfadolog,
Jól meggondold, jól meggondold,
Ha a «halál» szót kimondod.

Hallga, hallga, nyílik szája . . .
Szól . . . kimondja : «halál rája!»
Elindulnak az ifjúér',
Pallost köszörűl a hóhér.

Nap az égre emelkedik,
Ifju feje földre esik,
Nyaka vére fölfelé fut . . .
Milyen szép piros szökőkut!

Holdvilágos sárga éjfél,
Sírjából az ifju fölkél,
Halomtalan sírgödréből,
Az akasztófa tövéből.

Fejét veszi jobb kezébe,
Kapaszkodván üstökébe,
Ugy ballag a városba bé,
Birájának háza felé.

«Ártatlanul ölettél meg!»
A biró ily szókra ébred,
És fölpattan az ajtaja,
Véres fej röpűl be rajta.

És ezután minden éjjel
A birót e hang költé fel,
Jött az ifju éjfelenként,
És bedobta véres fejét.

(Pest.)

RÓZSABOKOR A DOMBOLDALON . . .

Rózsabokor a domboldalon.
Borúlj a vállamra, angyalom,
Sugjad a fülembe, hogy szeretsz,
Hejh, milyen jól esik nekem ez!

Lenn a Dunában a nap képe,
Reszket a folyó örömébe',
Ringatja a napot csendesen,
Épen mint én téged, kedvesem.

Mit nem fognak rám a gonoszok,
Hogy én istentagadó vagyok!
Pedig mostan is imádkozom . . .
Szíved dobogását hallgatom.

(Pest.)

PATÓ PÁL ÚR.

Mint elátkozott királyfi
Túl az Óperencián,
Él magában falujában
Pató Pál úr mogorván.
Be más lenne itt az élet,
Ha egy ifjú feleség . . .
Közbe vágott Pató Pál úr :
«Ejh, rá érünk arra még!»

Roskadó félben van a ház,
Hámlik le a vakolat,
S a szél egy darab födéllel
Már tudj' isten hol szalad ;
Javítsuk ki, mert maholnap
Pallásról néz be az ég . . .
Közbe vágott Pató Pál úr :
«Ejh, rá érünk arra még!»

Puszta a kert, e helyett a
Szántóföld szépen virít,
Termi bőven a pipacsnak
Mindenféle nemeit.
Mit henyél az a sok béres?
Mit henyélnek az ekék? . . .
Közbe vágott Pató Pál úr :
«Ejh, rá érünk arra még!»

Hát a mente, hát a nadrág,
Ugy megritkult, olyan ó,
Hogy szunyoghálónak is már
Csak szükségből volna jó ;

Híni kell csak a szabót, a
Posztó meg van véve rég . . .
Közbe vágott Pató Pál úr :
«Ejh, rá érünk arra még!»

Életét így tengi által ;
Bár apái nékie
Mindent oly bőven hagyának,
Soha sincsen semmije.
De ez nem az ő hibája ;
Ő magyarnak szültaték,
S hazájában ősi jelszó :
«Ejh, rá érünk arra még!»
(Pest.)

EGY APÁHOZ.

Mindent tevél, amit szabad
És amit nem szabad,
Hogy visszatartsad ellened
Szegűlt leányodat ;
Bekeriték őt apai
Tekintélyednek falai,

S úgy volt ármányaid között,
Mint hálóban a hal,
És fenyegetted haragod
Gyilkos villámival . . .
És még is elment gyermeked
Az ifiúval, kit szeret.

Mi volt forrása tetteid
Sötét folyóinak?
Tán a szülői aggalom
A jövendő miatt?
Ez volt a szép palást, amely
Rút önzésed takarta el.

Árúnak tartád gyermeked,
S rá alkuvál is már . . .
Szeretném tudni : mennyiért
Kérték s mi volt az ár? . . .
Vásárra vitted, teheted,
Mert hisz te adtad életét.

Te legalább ezt gondolod.
Hah, milyen lázitó,
Mily iszonyú tett volna ez,
Ha nem voln' olyan ó,
Ha minden istenadta nap
Meg nem történnék újolag.

Van embervásár, szinte van
Ott túl a tengeren,
De az adó-vevő fehér
S az áru szerecsen,
Mig itt mi nálunk az apák
Magzatjaikat árulják.

Igy cselekvél te is . . . vagy mondd
Hazugnak szavamat,
Tégy tanuságot róla, hogy
Szeretted lyányodat,
Beszélj! . . . egy hangod sem lehet,
Mely megcáfolna engemet.

Midőn ármányod szétszakadt,
S leomlott minden gát,
S az ifju végre elvivé
Magával a leányt,
Annyit se' mondál nékiek :
Vajon lesz-e mit ennetek?

Levontad rólok kezedet,
Ugy távozának el,
Bár meggyőződésed vala,
Hogy első, akivel

Találkoznak, a nyomor lesz,
S majd el sem hagyja őket ez.

De szép hited, tisztelt apa,
Tudd meg, nem teljesűlt,
S ha tán a szükség egykoron
Reájok nehezűl,
Te léssz utósó, akinek
Segélyeért könyörgenek.

S ők boldogok, (érdemlik is
Sok szenvedésökért!)
Oly véghetetlen boldogok,
Hogy hozzájok se' fér
A gyűlölség és a harag,
Hogy néked megbocsátanak;

S kivánják: légy boldog te is! ...
De bár kivánjanak
Neked minden jót, hasztalan;
Mert ki elhagyja csak
Egy pillanatra gyermekét,
Örökre elhagyj' azt az ég.

(Pest.)

ÁLLJ MEG, FELESÉGEM ...

Állj meg, feleségem,
Mondok valamit,
Játszuk el a multnak
Jelenéseit,
Mert illik dologhoz
Fogni már,
Isten drága napját
Egyre lopni kár.

Eddig csak henyéltünk,
Ennek vége lesz,
Mert ez a léleknek
Fásulást szerez.
Munka, tett az élet,
Tegyünk valamit,
Játszuk el a multnak
Jelenéseit.

Képzeld, hogy leány vagy,
Az a lyányka még,
Kivel ott a csendes
Kertben mulaték.
Itt a kályha lesz a
Nagy fa, mely alatt
Elmondám szerelmi
Vallomásomat.

Támaszkodjál hozzá,
S addsza kezedet,
És figyelj, elmondom
Szép beszédemet: —
«Nagysám, én nagysádat
Sze ... sze ... szeretem!
Nagysádé szerelmem,
Lelkem, életem!

Oh feleljen nagysám,
Hogy viszont szeret!»
««Szeretlek, Sándorkám,
Bírod szívemet ...»»
Persze, hát hogy is ne,
Mondtad is te ezt!
Mily anachronismus!
Mondd, hogy nem szeretsz,

Mint akkor mondád. ««Én
Nem szeretem önt.»»
Nem szeretsz galambom?
Szépen köszönöm.
Pár hónapja csak, hogy
Feleségem lett,
S ím nyíltan bevallja
Már, hogy nem szeret.

Hahh! — vagy úgy ... ni most meg
Én feledtem el,
Hogy csak játszunk, hogy a
Multat játszuk el.

Mennyi galibával
Jár ez a dolog!
Hagyjuk abba, jobb lesz,
Már fáradt vagyok.

Elfáradtam. Most már
Csak pihenhetek.
Úlj le itten, majd én
Melléd heverek,
S rád hajlok fejemmel,
Igy, kis angyalom . . .
Munka után milyen
Jó a nyugalom!

(Pest.)

AZ ÉJ.

Feküdjetek
Már le,
Emberek!
Vagy ha jártok,
Halkan
Lépjetek.

Lábujjhegyen
Lassan
Járjatok,
S durva zajt ne
Üssön
Ajkatok.

Tisztelni kell
A gyászt,
Mert az szent . . .
Éj, a gyászos
Ifju,
Megjelent.

Kedvese volt,
És az
Meghala ;
Azért gyászol
Szegény,
Éjszaka.

Csendesen a
Földre
Leborúl,
Hull a fűre
Könnye
Szomorún.

Most egyszerre
— Vajon
Mi dolog? —
Búsan bár, de
Még is
Mosolyog.

Im, sírjából
A hold
Feljöve ;
Holt kedvese
Halvány
Szelleme.

Találkoznak
Édes
Keservvel,
Ölelkeznek
Kínos
Gyönyörrel.

És beszélnek . . .
De ki
Tudja, mit ?
Amit senki
Nem sejt,
Nem gyanit.

Nem is volna
Ezt jó
Tudnotok,
Mert e beszéd
Örök
Nagy titok.

Csak az őrült
Hallja,
Amidőn
Rá a lázas,
Rémes
Óra jön ;

S a haldokló,
Ha már
Csak egy-két
Pókhálószál
Tartja
Életét ;

Még egy hallja,
Még egy
Harmadik :
A költő, ha
Ébren
Álmodik,

A merengő
Költő
Érti még
Ama szellem-
Hangok
Rejtelmét,

De nem szólhat
Róla,
Ne kérdezd . . .
Elfelejti,
Mire
Fölébred.

(Pest.)

OKATOOTÁIA.

Van egy ország, úgy híják, hogy
Okatootáia ;
Második szomszédja Chína,
Az első Ausztr(ál)ia.

És ez, hogy Ausztr(ál)iának
Tőszomszédja, vajmi jó!
Nem lopózhatik be hozzá
A civilisatio.

Oh a tántoríthatatlan,
A dicső Ausztr(ál)ia!
Ő magát e gonosztól nem
Hagyja elcsábítnia.

Ő, noha már Chína is kezd
Mendegélni csendesen,
Ő még most is, mint a szikla
Áll erősen egy helyen.

Áldd a sorsot, áldd az istent,
Okatootáia.
Hogy Chínán is túl vagy még, hogy
Szomszédod Ausztr(ál)ia.

Boldog ország! mert bár érzi
A szükség sok nemeit :
Legalább egy, és a fő, a
Lelki-szükség nincsen itt.

Szerény állat itt a lélek,
Nem kér szénát, abrakot ;
Mint szamár a gazt : zabálja
A kalendáriomot.

Aminek következtében
Nem nagy számmal lelhetők
A költők, művészek és más
Kapa-kaszakerülők.

Az pedig, ki bolond fővel
Arra szánja el magát,
Csináltasson egy szép szekrényt
S zárja bele . . . a fogát,

Minthogy ezen mesterségnél
Fölösleges itt a fog ;
Harapnia nem leszen mit,
Legfölebb csak nyelni fog.

Megvan itten az a szép is,
Hogy különvált s nem vegyes
A bagarja s a kutyabőr,
A paraszt és a nemes.

Kutyabőr! ez itt a fő-fő,
Becsben párja nincs neki,
És ezért sok úri ember
Saját testén viseli.

De habár rangjával kissé
Nagyra van az úri rend,
Nem mondhatni, hogy nem gondol
A köznéppel odalent ;

«Nyisd ki markod, mind a kettőt.»
A paraszthoz ígyen szól,
«Nyisd ki markod, jó barátom,
Nesze semmi, fogd meg jól.»

Azzal vagdalkoznak némely
Nem t'om milyen emberek,
Hogy ez országban nyilvános
Épületek nincsenek.

Mit? nyilvános épület nincs?
Hát az akasztófa mi?
S ezt bizony majd minden falu
Határában láthatni.

Oh e nemzet büszke nemzet,
Épen erre tart sokat,
S ebben talán fölül is múl
Minden más országokat.

Virágozzál, dicső ország,
Nagyratermett natio,
S még soká ne háborgasson
A civilisatio!

(Pest.)

MOSOLYOGJ RÁM!

Mosolyogj rám, édes feleségem!
Nincs virág a földön és az égen
Csillag, amely képviselhetné a
Kedvességben mosolygásodat.

Már ha rajta arcodon a felhő,
S fúvalom, mely elröpítse, nem jő:
Tedd szelíddé, aranyozd meg, kérlek,
Mosolyodnak hajnalával azt. —

Puszta télben a kert puszta fája
Milyen vággyal, mily ohajtva várja
A tavaszt, mely néki majd virító
Lombot ád és zengő madarat!

A vándor, ki messze földön jára,
S éjjel ér be falva határára,
Várja, várja: mikor csillog rá már
Házából a nyájas mécsvilág?

S a beteg, ki bús ágyán az éji
Sötétséget hosszan, hosszan nézi
S egyedűl: mint várja epedőn a
Támadó nap első sugarát!

S a halottak, koporsóba zárva,
Miként várnak a föltámadásra!...
Oh de hát én, én még mindezeknél
Jobban várom mosolygásodat.

Mosolyogj hát, én kérlek, hű férjed,
Akinek ha szíve könyvét érted,
Tudhatod, hogy benne mindenik sor
Egy élet, mely érted halni kész,

Tudhatod, hogy arcod tükre lelkem,
És pedig nagyító tükre, melyben
Hosszu és mély tőrdöfés az, ami
Kis redő csak homlokod fölött.

Mosolyogj hát, üdvem alkotója!...
Ajkad, kezed, térded csókolója,
Álmaid hiven-virasztó őre,
Életednek árnya, férjed, kér.

(Pest.)

A MAGYAR POLITIKUSOKHOZ.

Lenézik a szegény költőket
Ez elbizott, kevély urak,
Kik a megyék s ország gyülésén
Fényes szerepet játszanak.
Pusztulj az útból, jó fiú, ki
Kopottan ballagsz ott gyalog,
Mert eltiportat ezen úr, ki
Hintón melletted elrobog.

Azért vannak tán olyan nagyra,
Hogy őket paripák viszik,
S míg a költő tengődik éhen,
Az ő szolgájok is hizik?
Vagy, ami még szebb, azt gondolják
Talán, hogy fontosabbak ők
Az emberiség mérlegén, mint
E haszontalan verselők?

Ti, kik ugy fölfuvalkodátok,
Tudjátok-e, mik vagytok ti?
Az apró napi események
Mulandó pásztortűzei.
Éjenként lát a vándor, amint
Föl-föllobogtok magasan,
S reggel felé a nagy tüzeknek
Már csak hideg, holt hamva van.

Hozzátok képest, mikor égtek,
A költők kicsiny csillagok,
E messze csillámló szikráknál
Százszor nagyobbak lángitok;
De hamvatokat is midőn már
A szellők régen elvivék,
A távolságban a kis csillag
Még akkoron is egyre ég.

Tanuljátok meg, mi a költő,
És bánjatok szépen vele,
Tanuljátok meg, hogy a költő
Az istenség szent levele,
Melyet leküld magas kegyében
Hozzátok, gyarló emberek,
Amelybe örök igazságit
Saját kezével irta meg.

S habár más nemzet föl se' venné
A költőket, ti magyarok,
Költőitek előtt, ti nektek
Illő, hogy fejet hajtsatok.

Oh, a magyar költőknek vajmi
Nagy honfi-érdemök vagyon . . .
Szégyen, ha elfelejtettétek!
Még nincsen túl fél századon.

Nyelvünk, egyetlen kincsünk, melyet
Apáink örökségiből
El nem rabolt még az enyészet,
Az ellenünk esküdt idő,
Nyelvünk is veszendőben volt már,
Hozzája közel volt a vég,
Az országútra kitaszítva
Halálos bajban feküvék.

Kevély urak, e szent betegnek
Milyen segélyt nyujtottatok?
Ha hozzá léptetek, azért volt,
Hogy rajta egyet rugjatok!
Költők valának ápolói,
E rongyos, éhes emberek,
Ők ápolák s menték meg . . . és ti
Őket még is lenézitek!

(Pest.)

FELESÉGEM NEVENAPJÁN.

Kis Juliskám, feleségem,
Neve napja vagyon most!
Adjatok rám ócska mentét,
Rókaprémest, zsinorost.

És le most e bugyogóval,
Magyar nadrágot nekem!
És el bajuszpödrőért a
Patikába hirtelen!

Mielőtt elébe lépek,
Igy csipem ki magamat,
Legyen újra föltámasztva
A hajdankori divat.

Az a régi idő, melyben
Még roszúl öltöztenek,
De a mellett jót kivántak
Egymásnak az emberek. —

Jót kivánok én is néked,
Ez természetes dolog,
Csak hogy a jó annyiféle,
Hogy alig választhatok.

Hogy lehetne valamennyit
Egy szóban kimondani?
Ne legyenek életednek
Bánatai, bajai?

Eh, ez nem is jó kivánság!
Bánat és baj kellenek ;
Ahol árnyék nincsen, ott a
Fényt sem igen látni meg.

Ifjuság! ez a minden jó,
Éld le ifjuságodat . . .
Ez rövid, s aztán meghalni?
Nem nagyon víg gondolat.

Érd el (persze én velem) az
Ősz hajak késő korát,
Hanem ez ne légyen más, mint
Álarcban az ifjuság.

(Pest.)

CSENDES TENGER RÓNASÁGÁN . . .

Csendes tenger rónaságán
Szeliden reng csónakom,
Mint tavasszal esti szellő
Kebelén a rózsafa.
Nem vagyok rá érdemetlen,
Jó lélekkel mondhatom.
A folyó, melyen jövék
Ide, ahol most vagyok,
Hosszu és vészes folyó volt :
Villám futkosott fölöttem,
Jobbra-balra éles sziklák
Fenyegettek és alattam
Örvényeknek torka nyílt . . .
Evezőm minden csapása,
Szívem minden dobbanása
Az utósó lehetett vón'.
Én eveztem, csak eveztem,
S ami legfő : akkor is még,
Amidőn vezértüzem,
A remény is kialudt,
Még akkor sem csüggedék.
Csüggedetlené a díj! —
Díjam oly szép, olyan édes :
Ringatózni véghetetlen,
Nyúgodalmas tengeren,
Boldogságos házasélet
Nyúgodalmas tengerén.
Félretettem evezőmet,
Mért is volna az kezemben?
Hisz mindegy, akárhová visz
Vitorlámnak játszótársa,
A kis gyermek-fuvalom ;
Mindegy az, mert mindenütt az
Ég vesz engemet körűl, a
Fellegetlen, tiszta ég . . .

Úgy ereszkedik le ez
A sík tengernek szinére,
Engem úgy kerít be, mint egy
Kék virágokból füzött
Óriási koszorú.
Mendegélek, mendegélek,
Ringatózom, ringatózom.
Gondtalan nyujtózkodom ;
Fejem édesen pihen
Hitvesemnek lágy ölében ;
Szemeim szemeibe néznek,
E szemekbe, mik sötétek,
S még is ragyogóbbak, mint a
Mennyország arany lakói ;
És kezemben a lant, rajta
Ábrándos dalt pengetek,
Nem szabályos, nem kigondolt
Mesterkélt dalt . . . ujjaimra
Bízom, hogy mit verjenek,
S futnak ezek a húrok közt
Föl s le öntudatlanúl,
Mintha kedvesem hajával
Játszanának. És a dal
Még is szép, mert hallatára
A mennyből leszállnak a
Csillagok, hogy közelebb
Légyenek, s a hold kilép
A tengerbül és figyelmez. —
Igy lantolva, énekelve
Vándorlok kis sajkámon, mint
A delfínen Árion . . .
Néha száll csak árbocomra
Egy-egy síró vészmadár :
Egy-egy fájó aggalom
Jövendőd miatt, hazám ;
De minél beljebb jutok
A tenger végetlenébe,
Annál ritkábban jön ilyen
Vészt jövendölő madár.

(Pest.)

HONVÁGY.

(Béranger után franciából.)

Mondátok: «Jer Párizsba, ifju pásztor,
Használni magas tehetségedet.
Pénzünk, gondunk, a tanulás, a színház
Feledtetik majd a mezőt veled.»
Én eljövék, de milyen arcom! a sok
Tűznél tavaszomat leégetém.
Adjátok vissza, vissza falumat
És a hegyet, hol születém!

Bús és hideg láz fut rajtam keresztül,
Beteljesítvén kívánságtokat.
E szép bálokban, ahol királynék a
Hölgyek, haldoklom a honvágy miatt.
Nyelvem hiába csínosítám, és a
Müvészet fénye hasztalan vakít.
Adjátok vissza, vissza falumat
És vidám vasárnapjait!

Estéinket s a vén meséket s durva
Danáinkat méltán lenézitek.
Büvészeinken túltesz Operátok,
Mely a tündér hont közelíti meg.
A szentek szentének hódolva, a menny
Hangversenytekből vészi hangjait.
Adjátok vissza, vissza falumat
És estenkénti dalait!

Sötét kunyhóink s dűlő templomunkat
Magam is kezdtem én csekélyleni.
Itt megragadnak a sok emlékszobrok,
Kivált e Louvre s díszes kertjei.
Pompás kastélyok, mint légtüneméynek,
Miket beszínez a napalkonyat.
Adjátok vissza, vissza falumat
S harangját s a kis házakat!

Térítsétek meg a bálványimádót;
Haldokló félben istenéhez tér.
Kutyám ott lenn vár engem a tűzhelynél,
S anyám, bucsúnkra emlékezve, sír.
Százszor látám a hófuvást, vihart, s ha
Vadállatok nyájunkra törtenek.
Adjátok vissza, vissza falumat
S botom s a barna kenyeret!

Mit hallok, ég, mily nyugtalanná lettem!
Mondják: «menj, indulj holnap, ha virad.
Szülőföldeded letörli könnyedet, s majd
Éledni fogsz hazád ege alatt.»
Isten veled szép ragyogó hely, Párizs,
Hol elbájolva áll a jövevény.
Ah ujra látom, látom falumat
És a hegyet, hol születém!

(Pest.)

CZAKÓ TEMETÉSÉN.

(† öngyilkosság által december 14. 1847.)

Könnyez a részvét . . . oh még a
Gyűlölség is, ha itt vóna,
Ejtene egy drága-gyöngyöt,
Egy könyűt e koporsóra.

Magasan röpülő szellem
Sűlyedt a mély semmiségbe,
Tavasz dől, az ifjuságnak
Tavasza a sír telébe.

Keresett-e rokon lelket,
S nem talált egy jó barátot?
Vagy ki oda lépe hozzá,
Eltaszítá őt magától?

Nagy a világ, nagy a világ,
Benne miljom embertárs van,
S ő e nagy világban, ő e
Milliók közt állt magában.

Végre lelt egy jó barátot,
Jó barátja a fegyver lett,
Mely szivéről lesegíté
Az életet, e nagy terhet.

Könnyez a részvét . . . oh még a
Gyűlölség is, ha itt vóna,
Ejtene egy drága-gyöngyöt,
Egy könyűt e koporsóra.
(Pest.)

VASUTON.

Tenger-kéj veszen körűl,
Közepében lelkem fürdik . . .
A madár röpűlt csak eddig.
Most az ember is röpűl!

Nyílsebes gondolatunk,
Későn indulunk utánad,
De sarkantyúzd paripádat,
Mert elérünk, elhagyunk!

Hegy, fa, ház, ember, patak
És ki tudja, még mi minden?
Tűnedez föl szemeimben
S oszlik el, mint köd-alak.

A nap is velünk szalad,
Mint egy őrült, aki véli,
Hogy őt, összevisszatépni,
Űzi egy ördögcsapat ;

Futott, futott, s hasztalan!
Elmaradt . . . fáradva dől le
A nyugati hegytetőre,
Arcán szégyen lángja van.

S még mi egyre röpülünk,
Egy sziporkát sem fáradva ;
Ez a gép tán egyenest a
Más világba megy velünk! —

Száz vasútat, ezeret!
Csináljatok, csináljatok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.

Ezek a föld erei,
Bennök árad a müveltség,
Ezek által ömlenek szét
Az életnek nedvei.

Miért nem csináltatok
Eddig is már? . . . vas hiányzott?
Törjetek szét minden láncot,
Majd lesz elég vasatok!

(Beje.)

A HARAGHOZ.

Kiapadsz-e, harag,
Te zuhatagos
Vad bérci patak,
Mely zúgva rohantál
A mélybe, s vetettél
Szilaj habokat . . .
Kiapadsz-e, harag,
Szivembül örökre?
Hát csendes házimadár
Lesz az erdei sasból,
Mely körmeit egykor
A bősz zivatar
Hátába ütötte,
És rajta lovagla
Kevély diadallal?
Hát vállatrántó
És fejbillentő
És hálósapkás
Jó békés polgár
Lesz a tüzes ifju?

Ki néha magával
Nem bírt, kinek ez
Volt a neve egykor
Mindenkinek ajkán:
Haragos Petőfi!

Mily aggalom ez, mily
Hiábavaló!
Nem hagyhat el engem
Nemes indulatom,
Az ifju-harag;
Nem apadt ki szivembül
E zuhatagos
Vad bérci patak,
S nem fog kiapadni.
Csak csendesedett
Most némileg árja,
Mert róna mezőkön
Megy útja keresztül,
Mezőiden, hegy s völgy
Nélküli jelen.
De ott a jövendő
Sziklás vadona,
Mélységeivel...
Ha majd oda ér
Haragom pataka!
Megnőve folyammá
Ugy fog lezuhanni
Elleneidre, hazám,
Mint a feneketlen
Örvénybe a féktelen
Niagara!

(Pest.)

KINN A MÉNES, KINN A PUSZTÁN...

Kinn a ménes, kinn a pusztán,
A betyárok országutján.
Benn a csikós a csárdában,
Iszik isten igazában.

Hadd igyék, ha kedve tartja,
Ha kiszáradott a torka,
Nem is csoda ily melegben,
Süt a nap esze-veszetten.

De ha beballag kend, bátya,
Iszogatni a csárdába,
Legyen gondja a ménesre,
Bizza kelmed jó kezekre.

Ott kinn hagyott három bojtárt,
Egy sem ér egy hajító fát,
Mind a három azzal mulat,
Hogy alszik a kalap alatt.

Hevernek a földön hanyatt,
Orcájok a kalap alatt,
Egyebökkel nem gondolnak,
Ha megpörköli is a nap.

Hát amott Kecskemét felől
A homoktorlatok megől
Ki lépeget szép lassacskán
Egy szép sötétpej paripán?

Szép tüzes ló, de még rajta
A legény tüzesebb fajta,
Bátorság van a szemében,
Karikás-ostor kezében.

Csak jön, csak jön, halk lépést tart,
Egyszer a méneshez ugrat,
Kiszakít egy jó nagy falkát . . .
Kis-Kunság, most isten hozzád!

Fárad a nap, már alant jár,
Egyre nyargal még a betyár
És előtte a paripák,
Csattog-pattog a karikás.

Jön a csikós a csárdából
Gyógyulóban mámorából,
A bojtárok ébredeznek,
Nagy híja van a ménesnek.

El az egész kerületbe
Ló-keresni, szedtevette! . . .
De hiszen kereshetik mán
Kit Szabadkán, kit Kikindán.

(Pest.)

MÉG ALIG VOLT REGGEL . . .

Még alig volt reggel, már megint este van.
Még alig volt tavasz, már megint itt a tél.
Még alig, Juliskám, hogy megismerkedtünk,
S már feleségem vagy, már rég azzá lettél.

Még alig hogy játszánk apáink térdén, s már
Maholnap ott alszunk nagyapáink mellett . . .
Csak annyi az élet, mint futó felhőnek
Árnya a folyón, mint tükrön a lehellet.

(Pest.)

SZILVESZTER ÉJE 1847-BEN.

I.

Hejh, vannak ma számadások!
Házi asszony, házi gazda,
Mit bevett és kiadott az
Év folytában, összeadja.

Vizsgálják a pénzes erszényt,
Mennyi volt benn s mennyi van még,
S törlik le a verítéket,
Mellyel azt a pénzt szerezték.

Feleségem, lásd, milyen jó,
Hogy mi nékünk nincsen pénzünk:
Nem piszkoljuk be kezünket,
S nem csorog a verítékünk.

Amazoknak a ládáik,
Mi nekünk szíveink telvék . . .
Az milyen szegény gazdagság!
Ez milyen gazdag szegénység!

II.

Még csak egy magam valék
Tavaly ilyen tájban,
Az idén már kettecskén
Vagyunk a szobában.

Furcsa lesz, ha már ez egy
Darabig majd így mén:
Esztendőre hármacskán
Azután négyecskén.

III.

De félre, félre a tréfával,
Hisz beteg mellett állunk;
Beteg, haldoklik az esztendő,
Ez a mi drága kedves jó barátunk . . .
Fonjunk áldásból líliomfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Ő adta össze kezeinket,
Válhatlanúl, örökre,
Ő szállitá föl lelkeinket
Nem ismert és nem sejtett örömekre . . .
Fonjunk áldásból líliomfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Az a kevés bú, mit koronként
Szivünkre rá cseppente,
Nem keseríté boldogságunk,
Sőt azt még sokkal édesebbé tette . . .
Fonjunk áldásból líliomfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

Haldoklik ő, már csak nehány halk
Szívdobbanás van hátra,
S az örök éj borúl e szemre,
Mely boldogságunk hajnalfényét látta . . .
Fonjunk áldásból líliomfüzért,
Megkoszorúzni haldokló fejét.

IV.

Az esztendőnek a halála
Oly ünnepélyes egy halál!
Ilyenkor minden jobb halandó
Elzárkozik, magába száll.

S nem hogy barátnak, hanem még az
Ellenségnek is megbocsát,
És ez valóban nagyszerű, szép ;
De én is így tegyek-e hát?

Csak a zsarnok s a szolgalélek,
E kettő az én ellenem,
S én zsarnokoknak s rabszolgáknak
Bocsássak meg? ... nem, soha sem!

Az isten ítélőszékénél,
Még ott sem mondok egyebet :
«Hogysem ezeknek megbocsássak,
Inkább elkárhozott legyek!»

(Pest.)

1848.

A TÉLI ESTÉK.

Hova lett a tarka szivárvány az égről?
Hova lett a tarka virág a mezőkről?
Hol van a patakzaj, hol van a madárdal,
S minden éke, kincse a tavasznak s nyárnak?
Oda van mind! csak az emlékezet által
Idéztetnek föl, mint halvány síri árnyak.
Egyebet nem látni hónál és fellegnél ;
Koldussá lett a föld, kirabolta a tél.

Olyan a föld, mint egy vén koldús, valóban,
Vállain fejér, de foltos takaró van,
Jéggel van foltozva, itt-ott rongyos is még,
Sok helyen kilátszik mezítelen teste,
Ugy áll a hidegben s didereg . . . az inség
Vastagon van bágyadt alakjára festve.
Mit csinálna kinn az ember ilyen tájban?
Mostan ott benn szép az élet a szobában.

Áldja istenét, kit istene megáldott,
Adván neki meleg hajlékot s családot.
Milyen boldogság most a jó meleg szoba,
S meleg szobában a barátságos család!
Most minden kis kunyhó egy tündérpalota,
Ha van honnan rakni a kandallóra fát,
S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbe
Röpűl tán, most beszáll a szív közepébe.

Legkivált az esték ilyenkor mi szépek!
El sem hinnétek tán, ha nem ismernétek.
A családfő ott fenn űl a nagy asztalnál
Bizalmas beszédben szomszéddal s komával.
Szájokban a pipa, előttök palack áll
Megtelve a pince legrégibb borával,
A palack fenekét nem lelik, akárhogy
Iparkodnak . . . ujra megtelik, ha már fogy.

Kínálgatja őket a jó háziasszony,
Ne félj, hogy tisztjéből valamit mulasszon,
Hejh mert ő nagyon jól tudja, mit mikép kell,
A kötelességét ő jól megtanulta,
Nem bánik könnyen a ház becsületével,
Nem is foghatják rá, hogy fösvény vagy lusta.
Ott sürög, ott forog, s mondja minduntalan :
«Tessék, szomszéd uram, tessék, komám uram!»

Azok megköszönik, s egyet hörpentenek,
S ha kiég pipájok, ujra rá töltenek,
És mint a pipafüst csavarog a légben,
Akkép csavarognak szanaszét elméik,

És ami már rég elmult, nagyon régen,
Összeszedegetik, sorra elregélik.
Akitől nincs messze az élet határa,
Nem előre szeret nézni, hanem hátra.

A kis asztal mellett egy ifjú s egy lyányka,
Fiatal pár, nem is a múlt időt hányja.
Mit is törődnének a multtal? az élet
Előttök vagyon még, nem a hátok megett;
Lelkök a jövendő látkörébe tévedt,
Merengve nézik a rózsafelhős eget.
Lopva mosolyognak, nem sok hangot adnak,
Tudja a jó isten, még is jól mulatnak.

Amott hátul pedig a kemence körűl
Az apró-cseprőség zúgva zsibongva űl,
Egy egész kis halom kisebb-nagyobb gyermek
Kártyából tornyokat csinál ... épít, rombol ...
Űzi pillangóit a boldog jelennek,
Tennapot felejtett, holnapra nem gondol. —
Lám, ki hinné, mennyi fér el egy kis helyen:
Itt van egy szobában mult, jövő és jelen!

Holnap kenyérsütés napja lesz, szitál a
Szolgáló s dalolgat, behallik nótája.
Csikorog a kútgém ott kinn az udvaron,
Lovait itatj' a kocsis éjszakára,
Húzzák a cigányok valami víg toron,
Távolról hangzik a bőgő mormogása.
S e különféle zaj ott benn a szobába'
Összefoly egy csendes lágy harmóniába.

Esik a hó, még is fekete az utca,
Nagy, vastag sötétség egészen behúzta.
Járó-kelő ember nem is igen akad,
Egy-egy látogató megy csak hazafelé,
Lámpája megvillan az ablakok alatt,
S fényét a sötétség hirtelen elnyelé.
Eltünik a lámpa, a bennlevők pedig
Buzgón találgatják: vajon ki ment el itt?

(Pest.)

FELESÉGEK FELESÉGE . . .

Feleségek felesége,
Lelkemadta kicsikéje!
Jer ide már az ölembe,
Mulassak veled kedvemre.

Szerettelek lyánykorodban,
Szeretlek most százszor jobban,
Nem százszor, de ezerszerte,
Ha meg nem haragszol érte.

Nem is tudja a nőtelen,
Mi az igazi szerelem.
Hogy tudná az istenadta?
Még csak akkor tanulgatja.

Nőtelen ember szerelme
Csak virág a kalap mellett ;
S most a szerelem én nékem
Lélekzetem, szivverésem.

De boldogok is vagyunk ám,
Ugy-e, lelkem kis Juliskám?
Meg se' várjuk a halálunk,
Elevenen égbe szállunk!

(Pest.)

EGY KÖNYVÁRUS EMLÉKKÖNYVÉBE.

Az életcél boldogság, de elébb
Fáradni kell, hogy ezt a célt elérd,
Ugy ingyen ahhoz senki sem jut el,
Ahhoz nagyon sok mindenféle kell :
A becsülettől soha el ne térj
Sem indulatból sem pedig dijért,

Szeresd hiven felebarátidat,
Ne vond föl közted s más közt a hidat,
A hon nevét, a drága szent hazát
Szivednek legtisztább helyére zárd,
S imádd az istent, s mindenek felett
Áruld erősen költeményimet.

(Pest.)

ADORJÁN BOLDIZSÁRHOZ.

Mélységes völgyben, olyan mélyben,
Hogy, amik állnak közelében,
A mozdulatlan gránitbércek,
Ezen vasnál vasabb falak,
Még ők is, amint ott lenéznek,
Szédűlni látszanak . . .
E mély völgynek legmélyebb fenekén,
Hová a napvilág félfeketén,
Jut el csak a sok bujkálás miatt,
S hol a hold, ez a szép fonóleány,
Olyan kisérteties szálakat
Ereszt éjenként ezüst guzsalyán,
Mikéntha fonna szemfedőt magának . . .
A völgyben ott, egy nagy szomorfűzfának
Tövén, nyílt egy kicsiny virág.
Homály és lombok takarák,
Nem volt körűle semmi, semmi fény,
Csak egy fagyott nagy harmat reszketett
— Egy örökkévaló könny — levelén,
Mint a gyémánt a vérző seb felett.
Mert a virág piros volt . . . nem csoda,
Egy összetépett szívből támada.
Kevés vándor fordult meg itt e tájon,
Kevés szem akadott meg e virágon.
De aki látta őt,
Hamarjában nem mehetett el,
Ott állt csodálkozó szemekkel
E bű-növény előtt,

És nézte, nézte, s érzett kínokat,
Miktől a lélek szerteszét szakad,
De míg igy ölte őt az, amit láta,
Szivott bódítón-édes illatot . . .
Barátom, ez a fájdalom virága,
Ez a virág lantod zenéje volt. —

Miért tiprád el ezt a szép virágot?
Mért hallgatott el így kezedben a lant?
Nem fájt, nem fájt, midőn a földhöz vágtad,
S mintegy zokogva húrja kettépattant?
Nem kiáltott rád a lelk'ismeret,
Midőn rá tetted gyilkos kezedet?
Mert gyilkos vagy, megölted
Nem testedet,
De ennél sokkal többet,
Jobb részedet ;
A lant a lelke a költőnek,
S te, hah, te lelkedet öléd meg! . . . .
Egy költő-lelket semmisítni meg!
Nem ismeréd tán küldetésedet?
Szent és nagy ez valóban,
Amely föld pusztulóban,
Haldokló-félben van, amelynek már
Nem használ sem eső, sem napsugár :
Az a költő könnyhullatásitul
S mosolygásától ujra fölvirul.
Mivel felelsz majd, hogyha egykoron
Az, aki küldött, számadásra von?
Ha mondja majd : «Nézz arra lefelé,
Amerre tetted útadat,
Jól látszik, hosszu sivatag . . .
A rád bízott földet nem míveléd!»

Föl, föl, barátom, drága minden perc,
A föld futócsillagjai vagyunk,
Csak addig élünk, míg leszaladunk ;
Maholnap a bíró előtt lehetsz.
Föl, föl, barátom, illeszd össze lantod,

Leheld beléje búbánatodat,
Hisz a költő, ha a legfájóbb hangot
Sohajtja, akkor a legboldogabb.
Dalold el mind, mivel szived teli,
S minden hang, amely ajkadon kijő,
Lelked darabja légyen . . . oly dicső
Kín és gyönyör között elvérzeni!

(Pest.)

VAN-E EGY MAROK FÖLD . . .

Van-e egy marok föld a magyar hazában,
Amelyet magyar vér meg nem áztatott?
Hajh, de már nem látszik a nagy ősök vére,
Fiaik befesték ujra feketére
A földet, rá kenték a gyalázatot!

S így hazugság itt az örök igazság is,
Hogy az oroszlán nem szűlhet nyúlfiat;
Ti dicső apák, ti bajnok oroszlánok,
Ha ti a halálból most föltámadnátok,
És látnátok satnya maradéktokat!

S ez a faj dicsekszik őse érdemével,
Híres hajdanával úgy hetvenkedik . . .
Hát majd a jövendő fog-e dicsekedni
Mi velünk? vajon nem fogja emlegetni
Orcapirulással e kor gyermekit?

Erre semmi gondunk. Tengünk, mint az állat,
Megelégszünk azzal, hogy van kenyerünk,
Messze elmaradtunk a világsorától,
Kitöröltek a nagy nemzetek sorából,
Élni nem tudunk és halni nem merünk.

Szégyen, szégyen! egykor mi valánk a sorsnak
Számadó könyvében a legelső szám,
S most leghátul állunk semmit sem jelentve . . .
Kik lábunk ölelték egykor térdepelve,
Most arcul csapkodnak ... szégyen rád, hazám!

S jaj nekem, százszor jaj, hogy szülőm ellen kell
Kart emelnem, hogy megostorozzam őt,
Gyermek a szülőjét! . . . engem jobban éget
A seb, melyet rajta vágok; és nagy vétek,
Jól tudom, az ily tett ég és föld előtt.

S én ezek dacára sem fogok pihenni,
Érezzek bár százszor több fájdalmakat,
S verjen meg bár engem a nagy isten érte . . .
Addig ostorozlak, nemzetem, mig végre
Földobog szived, vagy szívem megszakad!

(Pest.)

MIT CSINÁLSZ, MIT VARROGATSZ OTT?

Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?
A ruhámat foltozgatod?
Rongyosan is jó az nékem,
Varrj inkább egy zászlót, feleségem!

Sejtek, sejtek én valamit,
A jó isten tudja, hogy mit,
De elég, hogy szól sejtésem,
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Nem maradhat így sokáig,
Mi hogyan lesz, majd elválik,
Elválik a csatatéren,
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Drága áru a szabadság,
Nem ingyen, de pénzen adják,
Drága pénzen, piros véren;
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

Ha ilyen szép kéz varrja meg,
A győzelem belé szeret,
S mindig ott lesz közelében;
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!

(Pest.)

EGY EMLÉK A KÓRHÁZBAN.

(Moreau után franciából.*

E durva ágyon végvonaglásomban
Még szánakozó könnyeket lelek,
Mert a dicsőség és lángész illatja
Árasztja el a fájdalomhelyet.
Itt énekelt ő, itt imádkozott és
Halt meg, reményeinek özvegye,
S én ismétlem, számlálva szenvedésim:
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvede!

«Bátorság, költő!» így beszéltek hozzám,
«Gondunk leszen lantodra és reád.»
Tennap mondák, s ma a vészben nekem csak
Az irgalom nyitá meg ajtaját.
Reszkess, gonoszság! végdalom megpendül,
S ha meghalok, rajtad lesz bélyege...
Ah, kiesik az írótoll kezembül;
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvede!

Ha hosszu sóhajtásaim után egy
Vigasztaló szó hangzanék nekem,
Ha volna itten egy baráti kéz, mely
Megmelegítné reszkető kezem!

* Hégésippe Moreau Franciaország egyik legszebb lelkű és legszerencsétlenebb költője. Született Párisban 1810-ben s meghalt 1838-ban sok évig tartó koldús-nyomor után egy kórházban isten- és embertől elhagyatva. Költeményeit halála előtt nem rég adta ki, s dicsősége még jókor érkezett... temetésére. Nyolc évi koplalásának díja pompás temetés volt. — Gilbert, kiről e dalának végsorai szólnak, előtte-élt francia költő volt s szinte, mint ő, nyomorban és kórházban halt meg. — És ezek Franciaországban történtek, a nagy és fényes Franciaországban!... mit mondjon, mit tegyen a magyar költő? hallgasson és, ha lehet ily szomorú vigasztalástól, vigasztalódjék. A költő mindenütt édes gyermeke az inségnek.

De a barátok nem hallják keservem,
Estéjök lakomában foly ma le,
S nem veszik észre társok távollétét . . .
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvede!

Megátkozám én születésem napját ;
De a természet olyan gyönyörű,
De minden este erdők illatával
Lebeg a szellő ablakom körűl.
Sétálni párosan virágos fűben,
Bent a fák közt merengve űlni le :
Oh mily boldogság, milyen szép az élet! . . .
Szegény Gilbert, mennyit nem szenvede!

(Pest.)

SZERETLEK ÉN, SZERETLEK TÉGED . . .

Szeretlek én, szeretlek téged,
Kedves kis angyalom,
Csak az fáj, hogy szerelmemet be
Nem bizonyíthatom.

Igy egyszerűen a szavamra,
Ha tetszik, nem hiszed,
És én mikép oszlassam el, ha
Vannak, kétségidet?

Születtem volna gazdag úrnak :
Bizonyság-tételért
Egy-egy gyémántkövet dobnék el
Minden kis szavadért.

Ha királynak születtem volna :
Letenném koronám
Egy kis virágkoszoruért, mit
Kezecskéd fűzne rám.

Volnék szivárvány: kérnélek, hogy
Színeimet elfogadd,
És festess bennök szalagot, mely
Övezze derekad.

Ha volnék a világlátó nap:
Ott hagynám az eget,
S a nagy világ helyett nem néznék
Mást, mint szemeidet!

(Pest.)

MINEK NEVEZZELEK? . . .

Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti-csillagát
Bámulva nézik szemeim,
Miként ha most látnák először . . .
E csillagot,
Amelynek mindenik sugára
A szerelemnek egy patakja,
Mely lelkem tengerébe foly —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha rám röpíted
Tekinteted,
Ezt a szelíd galambot,
Amelynek minden tolla
A békeség egy olajága,
S amelynek érintése oly jó!
Mert lágyabb a selyemnél
S a bölcső vánkosánál —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha megzendűlnek hangjaid,
E hangok, melyeket ha hallanának
A száraz téli fák,

Zöld lombokat bocsátanának,
Azt gondolván,
Hogy itt már a tavasz,
Az ő régen várt megváltójok,
Mert énekel a csalogány —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha ajkaimhoz ér
Ajkadnak lángoló rubintköve,
S a csók tüzében összeolvad lelkünk,
Mint hajnaltól a nappal és az éj,
S eltűn előlem a világ,
Eltűn előlem az idő,
S minden rejtélyes üdvességeit
Árasztja rám az örökkévalóság —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Boldogságomnak édes anyja,
Egy égbe rontott képzelet
Tündér leánya,
Legvakmerőbb reményeimet
Megszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedüli,
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifju hitvesem,
Minek nevezzelek?

(Pest.)

A RAB OROSZLÁN.

A végtelen birodalom helyett
Adának néki egy kis ketrecet!

Vasrostélyos kicsiny ketrecben áll
Az oroszlán, a sivatag-király.

Hagyjátok őt békében állani,
Szentségtelenség háborítani.

Ha elrablák a szabadságot tőle,
Hadd gondolkozzék legalább felőle;

Ha el nem éri a fa sudarát,
Hadd lépjen árnyékára legalább.

Ott áll merően, méltóságosan,
Még mostan is mily méltósága van!

Elvették szabadságát, mindenét,
De nem vehették hős tekintetét.

Merően áll, miként a piramid, amely
Sokszor nézett rá komor köveivel.

Ott járnak kósza gondolatjai,
Magát szülőföldére képzeli,

Amelynek sivatagjait vele
Együtt zugá be a szamum szele.

Ez a szép föld, ez volt a szép idő! . . .
De tömlöcének őre jő,

S merengésének eltünik világa,
Mert vesszejével őt ez főbe vágta.

Vessző s egy ily fickó parancsol néki,
Oh minden égnek minden istenségi!

Ilyen mélyen hajolt magas feje,
Ilyen gyalázatot kell tűrnie!

S a bámuló, otromba néptömeg
Gyalázatán még egy nagyot röhög.

Hogy mersz pisszenni, léha söpredék?
Ha szét találja törni tömlöcét,

Ugy összetéphet, ugy széjjeltagolhat,
Hogy lelked sem marad meg a pokolnak!

(Pest.)

A JÓ TANÍTÓ.

Van biz ott a sok rosz között,
Van jó tanító is;
Volt nekem sok rosz tanítóm,
Volt nekem egy jó is.

Meg is maradt a fejemben,
Úgy emlékszem rája,
Mintha vén kopasz fejével
Most is itten járna.

Kopasz volt az istenadta,
Nem tehetek róla;
Vén legény volt, ifjusága
Régen elvirúla.

Elhervadtak virágai,
Egy maradt meg épen,
Egy nagy bazsarózsa nyílott
Az orra hegyében.

Talán minden reggel ujra
Kivirult az orra,
De nem csoda, mert gondosan
Táplálgatta, borral.

Már hiába, ha ez olyan
Különös plánta volt,
Hogy nem szívelt egyebet, mint
Pincei harmatot.

Ez alatt az orr alatt egy
Nagy bajusz ácsorga,
Egyik rúdja égbe készült,
Másik le a porba.

A bajúsz alatt szája volt,
Szájában pipája,
Lapátnak is beillett vón'
Köpcös szopókája.

Zrínyijét még valamikor
Árpád idejében
Készítették, semmi szín sem
Volt már a szinében.

Gombok voltak akkorák rajt',
Mint egy-egy pogány fej,
Használták is tán a török
Hadban buzogány helytt.

Mindenféle zsinórral úgy
Ki volt kanyargatva,
Hogy a mennydörgős mennykő is
Eltévedett rajta.

A szabó jó szűkecskére
Szabta a nadrágot,
De azért egy kicsit még is
Pőtyögősen állott. —

Hosszan bajlódtam tán vele,
De megérdemelte,
Mert szörnyen jó ember volt az
Istenteremtette.

Olyan jó tanító volt ő,
Amilyen csak kellett,
Esztendőn át asztal alatt
Hevertek a könyvek.

Ha leckémből fél betüt sem
Tudtam felmondáskor,
Azzal vigasztalt, hogy se baj,
Megtanulom máskor.

Ki is mutattam iránta
Jószivűségemet,
Vittem neki ajándékot,
Mikor csak lehetett.

Lelopkodtam sonkát, kolbászt
Saját kéményébül,
Ez volt ajándékom, s ő még
Meg is hítt vendégül!
(Pest.)

A PUSZTA TÉLEN.

Hejh, mostan puszta ám igazán a puszta!
Mert az az ősz olyan gondatlan rossz gazda;
Amit a kikelet
És a nyár gyüjtöget,
Ez nagy könnyelmüen mind elfecsérli,
A sok kincsnek a tél csak hült helyét leli.

Nincs ott kinn a juhnyáj méla kolompjával,
Sem a pásztor legény kesergő sípjával,
S a dalos madarak
Mind elnémultanak,
Nem szól a harsogó haris a fű közűl,
Még csak egy kicsiny kis prücsök sem hegedűl.

Mint befagyott tenger, olyan a sík határ,
Alant röpül a nap, mint a fáradt madár,
Vagy hogy rövidlátó
Már öreg korától,
S le kell hajolnia, hogy valamit lásson . . .
Igy sem igen sokat lát a pusztaságon.

Üres most a halászkunyhó és a csőszház ;
Csendesek a tanyák, a jószág benn szénáz ;
Mikor vályú elé
Hajtják este felé,
Egy-egy bozontos bús tinó el-elbődül,
Jobb szeretne inni kinn a tó vizébül.

Leveles dohányát a béres leveszi
A gerendáról, és a küszöbre teszi,
Megvágja nagyjábul,
S a csizmaszárábul
Pipát húz ki, rá tölt, és lomhán szipákol,
S oda-oda néz : nem üres-e a jászol?

De még a csárdák is ugyan csak hallgatnak,
Csaplár és csaplárné nagyokat alhatnak,
Mert a pince kulcsát
Akár elhajítsák,
Senki sem fordítja feléjök a rudat,
Hóval söpörték be a szelek az utat.

Most uralkodnak a szelek, a viharok,
Egyik fönn a légben magasan kavarog,
Másik alant nyargal
Szikrázó haraggal,
Szikrázik alatta a hó, mint a tűzkő,
A harmadik velök birkozni szemközt jő.

Alkonyat felé ha fáradtan elűlnek,
A rónára halvány ködök települnek,
S csak félig mutatják
A betyár alakját,
Kit éji szállásra prüsszögve visz a ló . . .
Háta mögött farkas, feje fölött holló.

Mint kiűzött király országa széléről,
Visszapillant a nap a föld pereméről,
Visszanéz még egyszer
Mérges tekintettel,
S mire elér szeme a tulsó határra,
Leesik fejéről véres koronája.

(Pest.)

SZERELEMNEK RÓZSAFÁJA . . .

Szerelemnek rózsafája . . .
Árnyékában heverek,
Hulldogálnak homlokomra
Illatozó levelek.

Szerelemnek fülmiléje
Csattog a fejem fölött,
Képzetemben minden hangja
Egy-egy isten-álmat költ.

Szerelemnek poharában
Ajkamat fürösztgetem,
Nem oly édes másból a méz,
Mint ebből a gyötrelem.

Szerelem fejér felhői
Erre felé lengenek,
Mintha engem látogatni
Jőne egy angyalsereg.

Szerelemnek holdvilága
Rám arany palástot vet,
Eltakarja, felejteti
Vélem szegénységemet.

(Pest.)

NE FELEDD A TÉRT . . .

(Moore után angolból.)

Ne feledd a tért, hol ők elestek,
Az utósó s a legjobb vitézek;
Mind elmentek és kedves reményink
Velök mentek, egy sírban enyésznek.

Oh, ha visszanyernők a haláltól
A szíveket, mik előbb dobogtak,
Ujra víni a szabadság harcát
Színe előtt a magas mennyboltnak!

Pillanatra ha lehullna láncunk,
Melyet ott ránk a zsarnok szoríta:
Nincsen ember, nincsen isten, aki
Minket újra megkötözni bírna!

Vége van . . . de bár a történetben
Ottan áll a győző-név ragyogva,
Átkozott az a dicsőség, amely
A szabadok szíveit tapodja.

Sokkal drágább a sír és a börtön,
Melyet honfi-névnek fénye tölt meg,
Mint a győzedelmi oszlop, amit
A szabadság romjain emeltek.

(Pest.)

HIDEG, HIDEG VAN OTT KINN . . .

Hideg, hideg van ott kinn,
Arról nem tehetek,
Nem is törődöm véle,
Szobám elég meleg.

Ekkor . . . de mi közöm most
A múlthoz én nekem?
Nem, nem leszek hálátlan
Irántad, jelenem,

Te foglald egyedűl el
Egészen a lelkemet,
Száműzve a jövő s mult,
Remény s emlékezet.

Mi is az a jövő s mult?
Ha zordon vagy ha szép,
Az mindegy, így is úgy is
Tolvajnál nem egyéb.

Két tolvaj a jövő s mult,
Incselkednek veled,
Hogy szép szerén magokra
Vonják figyelmedet,

S míg jobbra balra nézesz,
Ellopják hirtelen
A szép virágot, melyet
Eléd tett a jelen.

Nem fogtok most ki rajtam,
Zsebmetsző cimborák,
Pusztuljatok szemembül,
Lóduljatok tovább.

Te állj, te állj előttem,
Barátságos jelen,
Jó ízüen merengek
Mosolygó képeden.

Nem vagy merész kalandor,
Regényes vad legény,
Kinek fél vállán mente,
Sastoll a süvegén.

Fejeden házisapka,
Rajtad hálóruha,
Kezedben egy pohár bor,
Szádban török pipa.

Hadd rázzam meg, kedélyes
Barátom, kezedet,
E nagy karszékben töltöm
Estém szemközt veled.

Füstöljünk, iddogáljunk . . .
Vidáman ránk ragyog
A lámpa, feleségem
Szeme s a csillagok.

(Pest.)

A VÖLGY S A HEGY.

Ha én hegy volnék! (sóhajtott a völgy)
Ha én hegy volnék! milyen isteni
A csillagok szomszédságábul
A nagy világra letekinteni.

Az a boldog hegy, ott uralkodik
Királyi széke dicső magasán,
Körülövedzi hódolattal
Fejét a felhő tömjénfüst gyanánt.

A kelő nap első sugáriból,
Tesz homlokára arany koronát,
S a lemenő palástul adja
Rá végsugárainak bíborát.

Ha én hegy volnék! itt elbújva kell
Áttengenem homályos éltemet,
A szomszédig sem láthatok, s a
Szomszédból sem láthatnak engemet. — —

Ha én völgy volnék! (sóhajtott a hegy)
Ha én völgy volnék: oh milyen rideg
Ez a magasság, e dicsőség,
Amelyet tőlem úgy irígylenek.

Engem talál az első napsugár
És az utósó is rajtam ragyog,
És még is mindig olyan puszta,
És még is mindig oly hideg vagyok.

Pillangó, harmat, csalogány, virág . . .
Hiába hívom, egyik sem szeret.
S mi oda lenn enyelgő szellő,
Az ide fönn csatázó fergeteg.

Ha én völgy volnék! élnék ott alant,
A nagy világtól mélyen rejtve el,
S cserélgetném a boldogságot
A szép tavasz kedves szülöttivel!

(Pest.)

OLASZORSZÁG.

Megunták végre a földöncsuszást,
Egymás után mind talpon termenek,
A sóhajokból égiháború
Lett, s lánc helyett most kardok csörgenek,
S halvány narancs helyett a déli fák
Piros vérrózsákkal lesznek tele —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Nos, elbizott hatalmas zsarnokok,
Orcáitokrul a vér hova lett?
Orcátok olyan kisértetfejér,
Mikéntha látnátok kisértetet;
Azt láttatok, valóban, megjelent
Előttetek Brutusnak szelleme —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Aludt Brutus, de már fölébrede,
S a táborokban lelkesítve jár,
Mondván: «ez a föld, honnan elfutott
Tarquín s amelyre halva hullt Cæsár;
Előttünk meghajolt ez óriás,
S ti a törpéknek meghajoltok-e?» —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

Eljő, eljő az a nagy szép idő,
Amely felé reményim szállanak.
Mint ősszel a derültebb ég alá
Hosszú sorban a vándormadarak;
A zsarnokság ki fog pusztulni, és
Megint virító lesz a föld szine —
A te dicső szent katonáid ők,
Segítsd őket, szabadság istene!

(Pest.)

RÓZSAVÖLGYI HALÁLÁRA.

Vén muzsikus, mit vétettem én neked,
Hogy mindig csak szomorítasz engemet?
Keseregtem, mikor szólt a hegedűd,
Hejh nem szól már, s ez nekem még keserűbb,
Ez nekem még keserűbb!

Régi sorsa magyaroknak a bánat,
E nélkül már tán élni sem tudnának,
Ha már így van, ébredj föl, vén barátom,
Hadd busúljunk legalább a nótádon,
Hadd busúljunk nótádon!

Cudar nemzet biz a magyar, hiába,
Nem igen néz se' előre se' hátra,
Elfeledte, ami történt ezelőtt,
A jövő meg? bánja is ez a jövőt,
Bánja is ez a jövőt,

Egyszer ember csak a magyar, mikor a
Fülét szivét megtölti a muzsika,
Könnybe lábbad a két szeme olyankor,
Eszébe jut a siralmas hajdankor,
A siralmas hajdankor.

Sirathatjuk is a multat, Mohácsot,
Kiket ott a török fegyver levágott ;
Ha őket eltemették vón' rendesen,
Húsz ezer sír állna ottan egy helyen,
Húsz ezer sír egy helyen!

És mikor már kibusúltuk magunkat,
M egfeszítjük lelkünket és karunkat,
És ha akkor ott volna az ellenség,
Ha még annyi volna is, mind elesnék,
Mind egy szálig elesnék!

Akkor aztán bízni kezdünk magunkba',
Hogy telik még mi tőlünk is nagy munka,
Hogy kivirít még a magyar nép fája,
S lombjait majd isten ember csodálja,
Isten ember csodálja! —

Ébredj föl, vén muzsikus, vén barátom.
Hadd busúljunk, lelkesedjünk nótádon,
Olyan isten igazában tudtad te,
Hogy hol fekszik a magyarnak a szive,
A magyarnak a szive.

Mért hagytál el? hiszen mi rád nem untunk,
Pedig veled ötven évet mulattunk,
Gyere vissza, áldom azt az istened,
Kezd el ujra, kezd el azt az ötvenet,
Kezd el azt az ötvenet! — —

Addig híttam, hogy sírjából megjelent,
Megjelent, de csak addig volt idefent,
Míg kezével hajlékára mutatott . . .
Mi van benne? hegedű és koldusbot,
Hegedű és koldusbot!

(Pest.)

AZ ORSZÁGGYŰLÉSHEZ.

Sokat is beszéltek, szépet is beszéltek,
Jót is, de ebbül a hon még nem él meg,
Mert nincs rendében eljárásotok,
Ti a dolog végébe kaptatok,
És így tevétek már régóta mindig;
Látják, kik a multat végigtekintik.
Ki képzel olyan templomépítőt,
Ki a tornyot csinálja meg előbb?
És azt a levegőbe tolja, hogy
Ott fönn maradjon, míg majd valahogy
Alája rakja szépen a falat,
S legeslegvégül jőne az alap.
Ti vagytok ilyen mesteremberek,
Ezért ad a hon nektek kenyeret,
Ezért fizet szivének vérivel!
Jobbat tesz, aki semmit sem mivel.
Időt, erőt eltékozoltok, és ha
Sükert mutattok is föl néha-néha,
Csak olyan az, mint hogyha engemet
A szomjuság bánt, s adnak víz helyett
Ételt, s talán még épen olyan ételt,
Mitől szomjúságom csak jobban éget.
Ha ez siker, ha ez jótétemény:
Elmémet a bölcsőben hagytam én.
Hiába minden szép és jó beszéd,
Ha meg nem fogjátok az elejét,
Ha a kezdetnél el nem kezditek...
Sajtószabadságot szerezzetek,
Sajtószabadságot, csak ezt ide!
Ez oly nagy, oly mindenható ige
A nemzetben, mint az isten «legyen»-je,
Amellyel egy mindenséget teremte.
Hol ez nincs meg, bár máskép mindenek
Eláradó bőségben termenek,

S bár az utósó szolga és a pór
Zsebébül aranyat marokkal szór:
Azon nemzetnek még sincs semmije,
Azon nemzetnek koldus a neve.
S hol ez megvan, bár rongyban jár a nép,
Nyomorg, tengődik mindenfélekép:
Azon nemzet gazdag végetlenűl,
Mert a jövendőt bírja örökűl.
Haladni vágyunk, de haladhatunk?
Én istenem, milyen golyhók vagyunk!
Lábunk szabad, de a szemünk bekötve,
Hová megyünk? . . . meglássátok, gödörbe.
Szemünk bekötve, fogva szellemünk,
Az égbe szállnánk, s nem röpülhetünk,
A szellem rab, s a ronda légbe fúl,
Mely dögvészes már önnön átkitúl.
A szellem rab; mint a hitvány kutyát,
A ház végére láncba szoríták,
S láncát harapva tördeli fogát,
Amellyel védni tudná a hazát . . .
A szellem rab, s mi fönn tartjuk nyakunkat
S szabad nemzetnek csúfoljuk magunkat!
Szolgák vagyunk, rabszolgánál szolgábbak
Megvetésére a kerek világnak!

(Pest.)

ANYÁM TYÚKJA.

Ejh mi a kő! tyúk anyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az isten, jót ád,
Hogy fölvitte a kend dolgát!

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Dehogy verik, dehogy verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a kendermagban,
A kiskirály sem él jobban.

Ezért aztán, tyúk anyó, hát
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szűkében az anyám. —

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszélek mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberűl szolgáltál.

Ezután is jó légy, Morzsa,
Kedvet ne kapj a tyúkhusra,
Élj a tyúkkal barátságba'...
Anyám egyetlen jószága.

(Vác.)

A TÉL HALÁLA.

Durva zsarnok, jégszívű tél,
Készülj... készülj, a halálra!
Jármodat megunta a föld,
És ledobja valahára;
Szabadság lesz! ím, az ég is
Ide szegődött a földhöz,
Fegyvertárából, a napból,
Tűznyilakkal rád lövöldöz.

Meg fogsz halni, vad, bitor tél!
Addig él csak minden zsarnok,
Míg magok alattvalói
Szabadságot nem akarnak;

Hogyha egyszer a raboknak
Akaratja ki van mondva,
Összeomlik börtön és lánc,
S elenyészik híre hamva.

Harcolj, harcolj, föld, a téllel,
Ne félj, megbirod, levágod,
S szabadságodat kivívod,
Tavasz a te szabadságod.
Eljön, eljön a szép tavasz,
S hoz virágokat kebledre,
És szivárványt diadalmi
Koszorúnak a fejedre!

Nézd, amelynek rabja voltál,
A tél maga érzi vesztét,
Dúlt arcán megtört szeméből
Sűrű könnyek omlanak szét.
Hah, ki eddig csupa jég volt,
Most hogy olvad, mily gyáván hal! . . .
Nem csoda, hiszen testvér a
Gyávaság a zsarnoksággal.

(Pest.)

KEMÉNY SZÉL FÚJ . . .

Kemény szél fúj, lángra kap a szikra,
Vigyázzatok a házaitokra,
Hátha mire a nap lehanyatlik,
Tűzben állunk már tetőtül talpig.

Édes hazám, régi magyar nemzet,
Alszik-e csak a vitézség benned,
Vagy apáink halálával elhalt?
Illik-e még oldaladra a kard?

Magyar nemzet, ha rád kerül a sor,
Léssz-e megint, ami voltál egykor?
Oly hatalmas harcos, ki szemével
Jobban ölt, mint más a fegyverével!

A világot védtük hajdanában
A tatár és a török világban;
Vajon most, ha eljön a nagy munka,
Meg bírjuk-e védni min magunkat?

Oh magyarok istene, add jelit,
Ha a kenyértörés elközelít,
Hogy az égben uralkodol még te
A magad s néped dicsőségére!

(Pest.)

BEAUREPAIRE.

Hogy kitelt a franciáknál
A király becsülete:
(Mint ezernyolcszázharmincban
S most valami két hete)

Fölberzenkedett a német,
S esküvék, hogy bosszut áll,
Megöli a szabadságot
És megmenti a királyt.

S vitte zsoldos seregét és
Longwy már meghódola,
Megy tovább, Verdunön a sor,
Elkezdődik ostroma.

Verdun gyáva népe reszket,
S reszkető félelmiben
Térd- s fejethajtást határoz,
Hogy bántása ne legyen.

De az őrség kapitánya
Beaurepaire mást beszél:
«Hódolásról nem lehet szó.
Még nem oly nagy a veszély.

Ha az ellen fegyverünkbe
Szerelmes, jól van, tehát
Hadd vegye ki kezeinkből,
Mi magunk ne adjuk át.»

Aki gyáva, siket is, nem
Hallgatott rá a tanács,
Tollat nyujtanak neki, hogy
Irj' alá a hódolást.

Beaurepaire elhajítja
A tollat, s fegyvert ragad,
S lelkesűlten és elszántan
Mondja ki e szavakat:

«Éljétek túl hát a szégyent,
A gyalázatot, de én
Az ellennek csak holttestet
Adni át megesküvém.

Bátraink előtt halálom
Majd mint vonzó példa áll...
Én betöltöm esküvésem...
Végszavam: szabad halál!»

Neki szegzi kebelének
S elsütötte fegyverét,
S ez szivébül kiszakítá
Életének gyökerét.

(Pest.)

NEMZETI DAL.

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha !
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok! —
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi még is láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy hiréhez;
Mit rá kentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

(Pest.)

TIZENÖTÖDIK MÁRCIUS, 1848.

Magyar történet múzsája,
Vésőd soká nyúgodott,
Vedd föl azt s örök tábládra
Vésd föl ezt a nagy napot!

Nagyapáink és apáink,
Míg egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Csattogjatok, csattogjatok,
Gondolatink szárnyai,
Nem vagytok már többé rabok,
Szét szabad már szállani.

Szálljatok szét a hazában,
Melyet eddig láncotok
Égető karikájában
Kínosan sirattatok.

Szabad sajtó! . . . már ezentul
Nem féltelek, nemzetem,
Szívedben a vér megindul,
S éled a félholt tetem.

Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjuság,
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.

Míg az országgyűlés ott fenn,
Mint szokása régóta,
Csak beszélt nagy sikeretlen :
Itt megkondult az óra!

Tettre, ifjak, tettre végre,
Verjük le a lakatot,
Mit sajtónkra, e szentségre,
Istentelen kéz rakott.

És ha jő a zsoldos ellen,
Majd bevárjuk, mit teszen ;
Inkább szurony a szivekben,
Mint bilincs a kezeken!

Föl a szabadság nevében,
Pestnek elszánt ifjai! . . . —
S lelkesülés szent dühében
Rohantunk hódítani.

És ki állott volna ellen?
Ezren és ezren valánk,
S minden arcon, minden szemben
Rettenetes volt a láng.

Egy kiáltás, egy mennydörgés
Volt az ezerek hangja,
Oda tört a sajtóhoz és
Zárját lepattantotta.

Nem elég . . . most föl Budára,
Ott egy író fogva van,
Mert nemzetének javára
Célozott munkáiban.

S fölmenénk az ős Budába,
Fölrepültünk, mint sasok,
Terhünktől a vén hegy lába
Majdnem összeroskadott.

A rab írót oly örömmel
S diadallal hoztuk el,
Aminőt ez az öreg hely
Mátyás alatt ünnepelt! —

Magyar történet múzsája,
Vésd ezeket kövedre,
Az utóvilág tudtára
Ottan álljon örökre.

S te, szivem, ha hozzád férne,
Hogy kevély légy, lehetnél!
E hős ifjuság vezére
Voltam e nagy tetteknél.

Egy ilyen nap vezérsége,
S díjazva van az élet . . .
Napoleon dicsősége,
Te veled sem cserélek!

(Pest.)

A SZABADSÁGHOZ.

Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!
Oly sokáig vártunk rád epedve,
Annyi éjen által, mint kisértet,
Bolygott lelkünk a világban érted.

Kerestünk mi égen földön téged,
Egyetlenegy igaz istenséget,
Te vagy örök, a többi mind bálvány,
Mely leroskad, egy ideig állván.

S még is, s még is számkivetve voltál,
Mint a gyilkos Kain bujdokoltál,
Szent nevedet bitóra szögezték,
Érkezésedet hóhérok lesték.

Megszünt végre hosszu bujdosásod,
Sírba esett, ki neked sírt ásott,
Bevezettünk s uralkodás végett
Elfoglaltad a királyi széket.

Te vagy a mi törvényes királyunk,
Trónusodnál ünnepelve állunk,
Körülötted miljom s miljom fáklya
Meggyúlt szíveink lobogó lángja.

Oh tekints ránk, fönséges szabadság!
Vess reánk egy éltető pillantást,
Hogy erőnk, mely fogy az örömláztól,
Szaporodjék szemed sugarától.

De, szabadság, mért halvány az orcád?
Szenvedésid emléke szállt hozzád?
Vagy nem tettünk még eleget érted?
Koronádat a jövőtül félted?

Ne félj semmit, megvédünk ... csak egy szót.
Csak emeld föl, csak mozdítsd meg zászlód,
S lesz sereged ezer és ezernyi,
Kész meghalni vagy diadalt nyerni!

S ha elesnénk egy szálig mindnyájan,
Feljövünk a sírbul éjféltájban,
S győztes ellenségednek megint kell
Küzdeni ... kisértő lelkeinkkel!

(Pest.)

BORDAL.

Egyik kezemben a fegyverem,
A másikat sem hevertetem,
Jobb kezemben tartom kardomat,
Bal kezembe veszek poharat.

Aki mostan nem tart én velem,
Verje meg azt az én istenem,
Vigyék el a körmös angyalok ...
A hazáért iszom, igyatok!

Igyunk, jó barátim, mostanság,
Bor a megtestesült bátorság,
Pedig nekünk ez kell, nem egyéb,
Öntsük hát magunkba hevenyén.

Ki tudja, hogy mit hoz a holnap?
Mire virad, tán már dobolnak,
Akkor aztán ki a csatára
Édes magyar hazánk javára!

Koszorú a haza homloka,
Szabadságból fontuk azt oda,
Ott is marad örök mindétig,
Azt ugyan le róla nem tépik.

Egyszer volt csak rabnép a magyar,
Többé lenni nem fog, nem akar,
Most már meg van vetve a lába,
S az úristen se hajt igába.

Szabadságunk, aki hozzád nyúl,
Elbucsúzhatik a világtul,
Szivében vér s élet nem marad,
Kiürítjük, mint e poharat!

(Pest.)

FÖLTÁMADOTT A TENGER . . .

Föltámadott a tenger,
A népek tengere;
Ijesztve eget földet,
Szilaj hullámokat vet
Rémítő ereje.

Látjátok ezt a táncot?
Halljátok e zenét?
Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

Reng és üvölt e tenger,
Hánykódnak a hajók,
Sülyednek a pokolra,
Az árbóc és vitorla
Megtörve, tépve lóg.

Tombold ki, te özönvíz,
Tombold ki magadat,
Mutasd mélységes medred,
S dobáld a fellegekre
Bőszült tajtékodat;

Jegyezd vele az égre
Örök tanúságúl:
Habár fölűl a gálya,
S alúl a víznek árja,
Azért a víz az úr!

(Pest.)

A KIRÁLYOKHOZ.

Azt adok, mit vajmi ritkán kaptok,
Ti királyok, nyílt, őszinte szót,
Ahogy tetszik, köszönjétek meg, vagy
Büntessétek a fölszólalót;

Áll még Munkács, áll az akasztófa,
De szivemben félelem nem áll . . .
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Szeretett . . . hah, ezt a szép virágot
Tövestül kitéptétek ti rég,
S kidobtátok azt az országútra
S ott átment rajt' a szekérkerék.
Amely megtört esküvésitekkel
Megterhelten világszerte jár . . .
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Csak tűrnek már titeket a népek,
Csak tűrnek, mint szükséges rosszat,
S nem szeretnek . . . odafönn az égben
Megszámlálták napjaitokat.
Majd halljátok a nagy itéletszót
Attól, aki mindenkit birál . . .
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Föllázítsam a kerek világot,
Föllázítsam-e ellenetek,
Hogy a dühnek Sámson-erejével
Milliónként nektek essenek?
Megkondítsam a halálharangot,
Hogy borzadjatok hangjainál? . . .
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

Nem lázítok, mert nincs erre szükség;
Mért ráznám meg erőszakosan
Azt a fát, amelynek a gyümölcse
Már túlérve, rothadásba' van?
Ha megérik a gyümölcs, fájárul
Magától a földre hull alá . . .
Bármit mond a szemtelen hizelgés,
Nincsen többé szeretett király!

(Pest.)

VAN-E MOSTAN OLYAN LEGÉNY . . .

Van-e mostan olyan legény,
Aki fél,
Ha a mennykő jár is ott a
Fejénél?
Takarodjék el közülünk
A gyáva,
Bújjék bele a kemence
Lyukába!

Testvéreim a szabadság
Nevében,
Álljuk meg a helyet amúgy
Keményen.
Mutassuk meg, hogy mik vagyunk?
Olyanok,
Akiken a veszedelem
Ki nem fog!

A legelső jeladásra
Kiállunk,
Ha elesünk, új sor áll föl
Utánunk;
Ha két magyar marad is a
Világon:
(Csak e kettő szabad legyen)
Nem bánom!

Háromszínű magyar zászló,
Dicső jel!
Védelmezünk megfeszített
Erővel,
Kiemeltük a porból szent
Szárnyadat,
Röpűlj előttünk a magas
Ég alatt!

Háromszínű magyar zászló,
Vezérelj,
Egyikünk sem fösvénykedik
Vérével!
Ellenséged előbb meg nem
Taposhat,
Míg vérünkkel be nem festett
Pirosra!
(Pest.)

KÉSZÜLJ, HAZÁM!

Készülj, hazám,
Készülj, boldog haza!
Oly ünnep vár reád, milyet
Még nem pipázott magyar ember,
Amely majd hét országra szól,
Mint a lőcsei kalendáriom.
Készülj, hazám!

A bécsi német
Egytől egyig, mind megveszett,
Istentül elrugaszkodott, az
Ördögnek adta lelkét,
És mostan e bélpoklosok
Ezt kurjogatják:
«Mi nékünk a szabadság
Árnyéka nem kell,
Maga a szabadság kell mi nékünk,
Teljes szabadság minden áron!»
Igy kurjogatnak
E sátán cimborái,
S mi lesz a vége e historiának?
Az lesz a vége, hogy császárjokat,
Kegyelmes jó császárjokat
Elkergetik,
Családostul elkergetik.
Isten Jehova úgyse'
Elkergetik!

De ez lesz a magyarra nézve a
Szerencse napja,
A boldogságnak égi ünnepe!
Közénk fog jőni
A császár és családja,
A felséges család!
Így fognak hozzánk szólani:
«Hű magyarok,
Mi mindig bíztunk bennetek,
Mindig szerettünk titeket,
Legjobban, legatyaiabban
Szerettünk népeink között;
Im kebletekre borulunk,
Öleljetek meg,
Kedves hű fiaink!»
És kell-e több mi nékünk,
Nékünk hű magyaroknak?

Letérdelünk előttök,
Vándor sarúikról a port
Lenyalják csókjaink
S a hála és öröm könyűi,
Melyek majd, mint egy második Duna,
Fognak keresztülfolyni a hazán;
És egy kiáltás lesz a nemzet:
(Egy olyan óriás kiáltás,
Melytől a csillagok potyognak)
(«Vitam et sanguinem
Pro rege nostro!»)
Mint hajdanában
Bőgtek dicső apáink. —
S ha lesz közöttünk olyan vakmerő,
Kinek eszébe jut,
Hogy három század óta úr
Hazánkon a Habsburg-család,
S azóta a hazának
Nem volt egy gondolatja,
Nem volt egy érzeménye,
Mely édesebb a kárhozatnál,

Az ilyen vakmerőt,
Az ilyen szemtelent,
Az ilyen háladatlant
Honárulónak deklaráljuk
És nyársra húzzuk!

Készülj, hazám, ez ünnepélyre,
Készülj és örvendj, oh boldog haza!

S ti elcsapott királyok
Itt Európában valamennyien,
Jertek mi hozzánk,
A jó magyar nép szívesen lát,
Dicsőségének tartja, ha
Hizlalhat bennetek,
Jertek mi hozzánk!
Kosztot, kvártélyt adunk,
S az elvesztett királyi címek
Kárpótolása végett
Majd táblabírákká teszünk!

(Pest.)

MEGINT BESZÉLÜNK S CSAK BESZÉLÜNK . . .

Megint beszélünk s csak beszélünk,
A nyelv mozog s a kéz pihen;
Azt akarják, hogy Magyarország
Inkább kofa, mint hős legyen.

Dicsőségünknek kardja! csak most
Készültél s már a rozsda esz.
Meglássátok, maholnap minden
Az ó kerékvágásba' lesz.

Úgy állok itt, mint a tüzes ló,
Mely föl vagyon nyergelve már,
S prüsszögve és tombolva ott benn
Fecsegő gazdájára vár.

Nem a tettek terén fogok hát,
Mint egy csillag lehullani?
Megfojtanak majd a tétlenség
Lomhán ölelő karjai?

S nem lenne baj, ha magam volnék,
Hisz egy ember nem a világ,
De ezer és ezer van, aki
A zablán tépelődve rág.

Oh ifjaink, óh én barátim,
Ti megkötött szárnyú sasok,
Láng a fejem, jég a szivem, ha
Végig tekintek rajtatok! . . .

Föl, föl, hazám, előre gyorsan,
Megállni fél uton kivánsz?
Csupán meg van tágítva rajtad,
De nincs eltörve még a lánc!

(Pest.)

A KIRÁLY ÉS A HÓHÉR.

Űl a király nagy kevélyen
A fényes királyi széken,
Magas urak (aljas szolgák!)
Körülveszik, kezét nyalják.

De a trónus inogni kezd . . .
Földindulás okozza ezt?
Földindulás: néplázadás!
Gyarapodik szemlátomást.

Mint a folyóvíz a gátot,
Eltépte a nép a láncot,
S békójának töredéke
Fegyver mostan a kezébe'!

Ing a trónus egyre jobban,
Sompolyognak alattomban,
Sompolyognak el az urak,
A királynál csak egy marad.

Tudjátok-e, ki ez az egy,
Aki maradt, aki nem megy?
Orcája hó, ruhája vér,
Keze halál, neve hóhér.

Szól a király: «Mind elhagyott!
Csak másod magammal vagyok.
Te vagy tehát, te vagy nekem
Egyetlen egy hű emberem!»

«Azért, hogy én itt maradok,
Híved, király, én sem vagyok»,
Szólt a hóhér előlépve,
«Királyoknak nincsen híve.

Kik a trónus körül járnak,
Nem egyebek ők, mint árnyak,
Tart az árnyék, míg süt a nap,
Ha ez elmegy, vége annak.

Itt maradtam én te veled,
Mert nekem te adsz kenyeret,
Együtt lenni kell mi nekünk,
Egymás nélkül nem élhetünk.»

(Pest.)

RÁKÓCZI.

Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Oh Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sírva fakadunk!

Az ügy, melynek katonája voltál,
Nem sokára diadalmat űl,
De te nem lészsz itt a diadalnál,
Nem jöhetsz el a sír mélyibűl.

Hamvaidnak elhozása végett
Elzarándokolnánk szívesen,
De hol tettek le a földbe téged,
Hol sirod? nem tudja senki sem!

Számkiűztek nemzeted köréből,
Számkiűzve volt még neved is,
S bedőlt sírod a század terhétül,
Mely fölötte fekszik, mint paizs.

Oh de lelked, lelked nem veszett el,
Ilyen lélek el nem veszhetett ;
Szállj le hozzánk hősi szellemeddel,
Ha kezdődik majd az ütközet.

Vedd a zászlót, vedd szellemkezedbe,
S vidd előttünk, mint hajdan vivéd,
S másvilági hangon lelkesítve
Erősítsd meg seregünk szivét.

S rohanunk az ellenség elébe,
S ha utánunk nyúl száz drága kéz,
S lesz előttünk száz halálnak képe :
Nem lesz köztünk, aki visszanéz.

S majd ha eljön győzedelmünk napja,
A szabadság dicső ünnepe,
Így kiált fel millióknak ajka:
Aki kezdte, az végezte be!

(Pest.)

FELESÉGEM ÉS KARDOM.

Galamb van a házon,
Csillag van az égen,
Az én ölemben van
Kedves feleségem;
Ugy tartják szelíden
Ringató karjaim,
Mint a harmatot a
Rezgő fa lombjai.

Ha már megöleltem,
Mért meg ne csókolnám?
Csókokban nem szegény,
Nem is fösvény a szám.
Beszélgetünk is, de
Az csak félig beszéd,
A másik fele már
Csókokba olvad szét.

Nagy a mi örömünk,
Nagy a mulatságunk,
Gyöngynek is beillik
Fényes boldogságunk!
De az én kardomnak
Ez sehogy sem tetszik,
Ránk szemét a falról
Mogorván mereszti.

Mit nézesz, öreg kard,
Olyan mérgesen ránk?
Vén golyhó, talán a
Szerelemféltés bánt?
Hagyd el ezt te, bajtárs,
Nem való ez néked,
Ha férfi vagy, ne űzz
Asszonymesterséget.

De meg nincs is okod,
Engemet féltened,
Hiszen ismerhetnéd
Már feleségemet,
Ismerheted lelkét,
Ezt a ritka lelket,
Aminőt az isten
Nem sokat teremtett;

Ha szüksége van a
Hazának karomra,
Téged saját keze
Köt fel oldalamra,
Oldalamra köt, és
Búcsuját így veszi:
Menjetek, legyetek
Egymásnak hívei!

(Pest.)

A TAVASZHOZ.

Ifju lánya a vén télnek,
Kedves kikelet,
Hol maradsz? mért nem jelensz meg
A világ felett?

Jöszte, jöszte, várnak régi
Jó barátaid ;
Vond föl a kék ég alatt a
Fák zöld sátrait.

Gyógyítsd meg a beteg hajnalt,
Beteg most szegény,
Oly halványan üldögél ott
A föld küszöbén ;

Áldást hoz majd a mezőre,
Ha meggyógyitod :
Édes örömkönnyeket sír,
Édes harmatot.

Hozd magaddal a pacsírtát,
Nagy mesteremet,
Aki szép, szabad dalokra
Tanít engemet.

S ne feledd el a virágot,
S ne feledd el ezt,
Hozz belőle, amennyit csak
Elbír két kezed.

Nagyobbodtak a halálnak
Tartományai,
S bennök sokan a szabadság
Szent halottai ;

Ne legyenek szemfedőtlen
Puszta sír alatt:
Hintsd reájok szemfedőül
A virágokat!

(Pest.)

A MAGYAROK ISTENE.

Félre kislelkűek, akik mostan is még
Kételkedni tudtok a jövő felett,
Kik nem hiszitek, hogy egy erős istenség
Őrzi gondosan a magyar nemzetet!

Él az a magyarok istene, hazánkat
Átölelve tartja atyai keze;
Midőn minket annyi ellenséges század
Ostromolt vak dühhel: ő védelmeze.

Az idők, a népek éktelen viharja
Elfujt volna minket, mint egy porszemet,
De ő szent palástja szárnyát ránk takarta,
S tombolt a vihar, de csak fejünk felett.

Nézzetek belé a történet könyvébe,
Mindenütt meglátni vezérnyomdokát,
Mint a folyóvízen által a nap képe,
Áthuzódik rajta arany híd gyanánt.

Így keresztüléltünk hosszu ezer évet;
Ezer évig azért tartott volna meg,
Hogy most, amidőn már elértük a révet,
Az utósó habok eltemessenek?

Ne gondoljuk ezt, ne káromoljuk őtet,
Mert káromlás, róla ilyet tenni fel,
Nem hogy egy isten, de még ember sem űzhet
Ily gúnyos játékot gyermekeivel!

A magyar nemzetnek volt nagy és sok vétke,
S büntetéseit már átszenvedte ő;
De erénye is volt, és jutalmat érte
Még nem nyert . . . jutalma lesz majd a jövő.

Élni fogsz, hazám, mert élned kell . . . dicsőség
És boldogság lészen a te életed . . .
Véget ér már a hétköznapi vesződség
Várd örömmel a szép derült ünnepet!

(Pest.)

ILYEN ASSZONY VALÓ NÉKEM . . .

Ilyen asszony való nékem,
Mint az én kis feleségem.
Eszemadta kis barnája,
Te vagy a világ rózsája.

Nem vagyok az, aki voltam,
Aki annyit szomorkodtam;
Csillagos ég az életem,
Ezt is neked köszönhetem.

Édes szemed mosolygása
Örömemnek kútforrása,
Többet ér egy tekinteted,
Mint a tavasz, mikor legszebb.

Meg is érem minélelőbb,
Megérem én azt az időt,
Hogy ahová lépsz, kedvesem,
Lábad nyomán virág terem.

Ha dicsérni akarnálak,
Sokfélének mondhatnálak,
Nem mondalak én egyébnek,
Csak az isten remekének!

(Pest.)

A LEDŐLT SZOBOR.

Állt egy szobor magas hegy tetején.
Olyan magas volt e hegy, hogy neki
A fellegek szolgáltak öv gyanánt,
S vállán pihent meg nyári délben a nap.

E hegytetőn állott az ércszobor,
Egy méltóságos óriás-alak,
Egyik kezében háborúi kard,
Másik kezében győzedelmi zászló.

Mikép jutott e hegyre e szobor?
A földrül vitték őt oda, vagy az
Égből esett le? ... így szentebb, de úgy
Magasztosabb, ha emberkéz emelte.

Az ég s a föld közös munkája volt,
Isten segített, ember fáradott ;
Sok száz esztendő mult el, mialatt,
Sok miljom kéz bevégezé a munkát.

De végre meglett. Fönn állt a szobor.
Európa látta s nézte, s mindenik
Térd meghajolt, lenyomta őket a
Fél tisztelet fél rettegés előtte.

Áll még a hegy, de orma bús, rideg.
Hol a szobor, mely koronája volt?
Tán megirigylé a földtől e díszt
Az ég, s magához fölragadta? ... oh nem!

Földindulás jött, mely lerombolá,
Megingatá alapján őt e vész,
A magasból a mélybe dőlt alá,
S alant a völgyben elnyelé a posvány.

Hazám, hazám, te szent dicső szobor.
E posványban kellett fetrengened,
Ott henteregtél három századig
A sárrá rothadt zöld hullámok alján.

S fejed, mit egykor koszorú gyanánt
Öveztek fönn a szomszédcsillagok,
Az ingoványnak undok férgei
Borították el ronda testeikkel.

Oh én hazám, oh én szegény hazám!
Minek nevezzem azt az érzeményt,
Mely mint egy sötét felhőszakadás
Omlik szivembül multad emlékére?

De félre, bú, de félre, gyász, el, el!
Nincs a mocsárban már a szent szobor,
Fertő-ágyábul kiemeltük őt,
Kihoztuk őt a tiszta levegőre.

Oh jertek, jertek, mossuk tagjait,
Legyen, mint volt, olyan szeplőtelen,
Jőjön, segítsen mosni mindenik,
Az asszony könnyel és a férfi vérrel.

Ha régi fényében ragyogni fog,
Akkor menjünk pihenni, társaim . . .
Akkor se még, nem! még azon kívül
Uj kötelesség fáradalma vár ránk.

Föl kell emelnünk a szobrot megint
A hegyre, melyen egykor tündökölt,
Amelyrül olyan méltóságosan
Nézett alá a bámuló világra.

Föl, nemzetemnek apraja, nagya,
Szégyen reá, ki lomhán vesztegel,
Dicsőség arra, aki dolgozik . . .
Válasszatok most: szégyen vagy dicsőség!

(Pest.)

MÁR MI NÉKÜNK ELLENSÉGÜNK...

Már mi nékünk ellenségünk
Egész világ, látom én ;
Szegény magyar, beh magad vagy
Ezen a föld kerekén!

Akivel mi megosztottuk
Asztalunknak ételét,
Ruháinkat, hajlékunkat :
Éhenkórász volt elég.

Aki hozzánk jőne mostan,
Bajainkat osztani,
Aki velünk kezet fogna :
Nincs barát, nincs atyafi.

No de semmi, jó az isten,
Ugy lesz, ahogy lenni kell ;
Hagyjanak el! csak magunkat
Mi magunk ne hagyjuk el.

És mi nem hagyjuk magunkat,
Míg lesz egy kéz és egy kard ;
Fogadom azt, hogy megbánja,
Aki bántja a magyart!

Hosszu a mi türelmünk, de
Ha egyszer kifakadunk,
Akkor aztán hosszu ám és
Rettentő a haragunk.

Tudhatják az ellenségink,
Mint viselünk háborut,
Ha pedig már elefeledték,
Jól van, majd eszükbe jut.

Ugy elütjük-verjük őket,
Ha türelmünk megszakad,
Hogy magunk is megsajnáljuk
Szegény nyomorultakat!
(Pest.)

KIS FIU HALÁLÁRA.

Alighogy kivettek a bölcsőbül,
Kis fiúcska, koporsóba tettek;
Volt-e méltó a világra jőnöd?
Mi haszna volt rövid életednek?

Balga kérdés! te eleget éltél,
Bármi hamar végezéd be pályád;
Hány nem érte meg, amit te? ámbár
Késő vénség görbitette vállát.

Te megérted kurta életedben
A magyar nemzet feltámadását,
Te hallottad e szent zajt, s magad is
Kiáltottad: éljen a szabadság!
(Pest.)

BÁNK BÁN.

Ügyefogyott király volt az
A második Endre,
Papucs alatt szuszogott az
Isten-teremtette;
Felesége tartotta az
Ország gyeplőszárát,
Őgyelgett is ám a szekér
Majd tüled majd hozzád.

Gyönge kéz az asszony keze,
Nem való kormányra,
Hát ha még a gyöngeségnek
Gonoszság a párja!
Endre király, gonosz asszony
A te feleséged,
Szíve gonosz, neve Gertrúd,
Születése német.

Gertrúd a jó magyarokat
Kutyába se vette,
Hivatalrul, méltóságrul
Le-letevegette,
A helyökbe meg a maga
Perepútyát rakta,
Maradtak vón', vesztek vóna
Ott a hazájokba!

Ilyen sértést szenvedtenek
A nagy uraságok,
A szegény nép meg szenvedett
Húzzavonjaságot,
Szenvedett az istenadta
Árva magyar népe,
Mint a Krisztus a keresztfán,
Olyan volt a képe;

Ugy fizette a sok adót,
Hogy a szeme dűledt,
Nem volt irgalom számára,
Nem volt könyörűlet.
A királyi udvarból ily
Nyájas szavak jöttek:
«Dolgozz, paraszt, dolgozz, fizess,
Azután dögölj meg!»

Néhányan az efféléket
Megsokalták végre,
Szövetkeztek rettenetes
Összeesküvésre,

Azt mondották: «Söpörjük ki
A királyi házat,
Annyi benne a szemét, hogy
Igazán gyalázat!»

Csak Bánk Bán, a nádorispán,
Tartóztatta őket,
Nem remélt-e sikert? vagy tán
Remélt jobb időket?
De mikor a feleségét...
Iszonyú történet;...
Hogyan kezdjem? hogy végezzem!...
No jaj neked, német!

Bánk bánnak a feleségét
A királyné öccse
Erőszakos lator móddal
Megszeplősítette.
Szép az asszony, ifju és jó,
Asszonyok virága!
S eltiporva, bele dobva
Fertőzet sarába!

«Föl, barátim!» ordit a férj
Kínja nagy voltában,
«Lelkemen a bosszuállás,
Kardomon halál van;
Föl, barátim, egyenesen
A királyi házba...
Királyi ház? bordélyház és
Zsiványok tanyája!»

És bementek egy csoportban
A királyi lakba,
Ott a német urak épen
Dőzsöltek kacagva,
Akkor is, míg a magyarnak
Borát, étkét falták,
A szegény magyar nemzetet
Veszettül csufolták.

Megálltak ám a magyarok
A ház közepében,
Mindeniknek egy-egy mennykő
Villogott szemében;
Meg is hökkent a németség
Egy keveset ekkor,
Aki ivott, gégéjében
Ecetté vált a bor.

Kezdte pedig a beszédet
Mag' a nádor, Bánk bán,
Királynénak s udvarának
Jó estét kivánván:
«Jó estét, jó mulatságot,
Fölséges személyek...»
A királyné: «Mit akartok,
Hivatlan vendégek?»

«Azt azonnal tudni fogod,
Nem soká váratlak»,
Felelt Bánk bán, «elbeszélem
Neked s ez uraknak.
Tiszteletet parancsolok!
Mert nemzet áll itten,
Egy megbántott nemzet és a
Bosszuálló isten.

Mi vagyunk a vendégek itt?
És nem ti lennétek?
Ti vagytok itt a hivatlan
S hálátlan vendégek!
Befogadtunk titeket s ti
Kivertetek minket,
És eszitek és isszátok
Testünket, vérünket.

De csak ettétek... mert ez az
Utósó falattok,
Ami most van szájatokban,
Ettül megfuladtok!

Először is te halsz meg, te
Gertrud, német szajha!
Te királyné s kerítőné
Egy személyben! . . . rajta!»

Bánk bán kardja a királynét
Át meg átaljárta,
S magyarság a németséget
Hányta mind kardjára.
Aki bírta, megszökéssel
Életét elorzá;
Meghalt, aki nem szökhetett . . .
Kitisztult az ország!

(Pest.)

AUSZTRIA.

Miként elpusztult Jeruzsálem,
El fogsz pusztulni, Ausztria,
S mint Jeruzsálemnek lakói,
Földönfutók lesznek császárjaid,
Földönfutók és üldözöttek!
Készüljetek,
Ti fölfuvalkodott félistenek,
Az óra kondul s futnotok kell,
Hogy el ne zúzzanak
Az omló trónus romjai . . .
Ott veszni nem szabad ti nektek,
Ti nektek élni, hosszan élni kell a
Bukás után
Nyomorban, végetlen nyomorban!

Hiába mossátok kezeiteket,
Ti Pontius Pilatusok,
Ámíthatjátok a világot,
De lát az isten s ismer bennetek,
S nincs számotokra többé kegyelem;

Vagy érdemeltek-e
Csak annyit is az ég kegyéből,
Amennyitől egy hajszál meghajol?
Nem! — Birodalmatok
A szabadság kalváriája,
Uralkodás volt minden vágyatok,
Ezért emeltetek Munkácsokat,
Hogy a szellem világát, melegét,
A rabbilincsek e fölolvasztóját
Elrejtsétek mélységes föld alá,
S fölötte a sötétségben buján
Tenyészhessék a zsarnokok virága,
A test- s lélekzsibbasztó butaság . . .
Elrablottátok a népek jogát,
És elloptátok kincseit,
Ti bíboros haramják,
Ti koronázott tolvajok!

De a lopott vagyont
El nem viszitek magatokkal ;
Félmeztelen
Fognak kiverni titeket
A fölemelkedett alattvalók,
Mint a tűzkardos angyal
Ádámot-Évát a paradicsombul.
Kolduljatok, miként
Koldultak milliók miattatok!
Koldulni fogtok és
Nem nyertek alamizsnát,
Mert akihez fordultok, az mind
Gazságitoknak áldozatja volt,
Rátok köp, elrúg bennetek,
És undorodva fordul el!
S ha ekkép éhen vesztetek,
Dögtestetekre hollók szállanak,
Mert nem lesz és ne légyen ember az
Utálat miatt, aki eltemessen ;
A hollók gyomra lesz majd sírotok
És szemfedőtök a népeknek átka!

(Pest.)

MIT NEM BESZÉL AZ A NÉMET...

Mit nem beszél az a német,
Az istennyila ütné meg!
Azt követeli a svábság:
Fizessük az adósságát.

Ha csináltad, fizesd is ki,
Ha a nyelved öltöd is ki,
Ha meggebedsz is beléje,
Ebugatta himpellére!...

Ha pediglen nem fizetünk,
Aszondja, hogy jaj mi nekünk,
Háborút küld a magyarra,
Országunkat elfoglalja.

Foglalod a kurvanyádat,
De nem ám a mi hazánkat!...
Hadat nekünk ők izennek,
Kik egy nyúlra heten mennek.

Lassan, német, húzd meg magad,
Könnyen emberedre akadsz:
Ha el nem férsz a bőrödbe,
Majd kihúzunk mi belőle!

Itt voltatok csókolozni,
Mostan jöttök hadakozni?
Jól van hát, jól van, jőjetek,
Majd elválik, ki bánja meg.

Azt a jó tanácsot adom,
Jőjetek nagy falábakon,
Hogy hosszúkat léphessetek,
Mert megkergetünk bennetek.

Fegyverre nem is méltatunk,
Mint a kutyát, kibotozunk,
Úgy kiverünk, jobban se kell,
Még a pipánk sem alszik el!
(Pest.)

FEKETE-PIROS DAL.

Hagyjátok el azt a piros-fehér-zöld szint,
Lejárt az ideje!
Más szín illeti most a magyar nemzetet:
Piros és fekete.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Kicsiny sziget vagyunk tenger közepében,
Erős vihar támad,
Minden felől jőnek és megostromolják
A habok hazámat.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Készül az ellenség; és mi készülünk-e?
Mit csinál a kormány?
Ahelytt, hogy őrködnék, mélyen mélyen alszik
Fönn a haza tornyán.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Fönn a kormány alszik, mi pedig itt alant
Vígadunk, dőzsölünk,
Mintha mind a három isten nem gondolna
Mással, csak mi velünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Eszembe jut Mohács, az a szomorú kor!
Akkor is így tettünk,
Terített asztalnál telt poharak körül
Bút és bajt feledtünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Mohács, Mohács! . . . tarka lepke, gondtalanság
Röpködött előttünk,
Azt űztük, pedig már a török oroszlán
Elbődült mögöttünk.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Hol lesz az új Mohács? hol megint húszezer
Magyar vitéz vész el,
Mérföldekre nyúló rónát borítva el
Kiomló vérével.
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

Hol lesz az új Mohács? ahol megint lemegy
Majd a haza napja,
S háromszáz évig vagy talán soha többé
Arcát nem mutatja!
Fessük zászlainkat fekete-pirosra,
Mert gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.

(Pest.)

MIÉRT KISÉRSZ . . .

Miért kisérsz minden lépten nyomon,
Te munkás hazaszeretet?
Éjjel nappal mért mutatod nekem
Gonddal borított képedet?
Örökké itt vagy, itt vagy én velem,
Úgy is látlak, ha behunyom szemem.

Tudom, kevés, mit a honért tevék,
De megtevém, amennyi telt,
Van, akinek nagyobb az ereje,
S mégis kevesebbet mivelt;
Kérlek, fordítsd el tőlem képedet
Csak egy időre, hazaszeretet!

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
Itt a tavasz, virít a föld,
Virágillat s a zengő madarak
Dala eget földet betölt,
Arany felhők, e nyájas szellemek,
Fejem fölött vidáman lengenek.

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
A költészetnek istene
Olyan kegyes hozzám; iránta én
Hálátlanságba essem-e?
Ott vesztegelni hagyjam lantomat,
Míg a bútól majd húrja szétszakad?

Oh hadd feledjem, hogy polgár vagyok!
Van ifjuságom s kedvesem,
Gyöngyökbe foglalt órákkal kinál
Az ifjuság s a szerelem,
És minden óra, mit el nem vevék,
Egy elpazarlott örök üdvösség.

Hah, mennyi tündér együtt: ifjuság,
Tavasz, költészet, szerelem!
El hagyjam őket tőlem szállani?
Utánok vágyva nyúl kezem . . .
Jertek hozzám . . . nyujtsátok karotok . . .
Öleljetek meg, tietek vagyok!

(Pest.)

A KIRÁLY ESKÜJE.

Megesküdt a király
Hunyadi Lászlónak:
«Esküszöm az égre,
Az ég istenére,
Bántani nem foglak.»

Készül föl Budára
Jó Hunyadi László.
Ne menj fel, ne menj fel,
Ne légy életeddel
Könnyelműen játszó!

Vermed lesz Budavár,
Bele esel, ha mégysz,
Maradj lenn Belgrádban,
Vagy bujdoss hazátlan,
Szép fiatal vitéz.

Kora még te néked
Sírba feküннöd le,
Éktelen halotti
Szemfedőt borítni
Ékes szemeidre.

Hazám szép vitéze,
Ne menj föl Budára!
Látod, mi villog ott?
Nem a te csillagod...
Hóhérbárd sugára!

«Balga aggódástok
Nem ijeszt el engem;
Köszönöm tanácstok,
De reá nem állok,
Megyek, föl kell mennem.

Vén Budavárban van
Ifju menyasszonyom;
Érted száz halálba
Mennék meg sem állva,
Szerelmes angyalom!

De halálrul ottan
Szó sincs, nem is lehet,
Megesküdtél nekem,
Királyom, s én hiszem
Szent esküvésedet.»

Nemes bizalommal
László Budán termett.
Ássák a zsiványok,
Ássátok, ássátok
Alája a vermet!

Menyasszonya keblén
Meg nem pihenhetett,
Szerelme egébül
Mély pokolba szédül:
Tömlöcbe vettetett.

«Miért dobtok engem
Fekete tömlöcbe?»
— «Mert királyod ellen
Van szándék szivedben;
Hüséged megszegve.»

— «Én királyom ellen!
Én hüségetszegő!
Emelj szót ellenem,
Lelkiismeretem,
Légy bíróm, lépj elő.

Ez hallgat, ez alszik,
Mint csecsemő gyermek
Anyja lágy ölében,
S engemet, oh szégyen!
Itt bilincsre vernek.

Vegyétek le rólam
Ezt a rozsdás vasat,
S adjátok helyébe
Hazám védelmére
Tündöklő kardomat!»

Beszélhetsz, jó vitéz,
Senki sem hallgat rád,
Tömlöcöd becsukták,
Halld fordulni kulcsát,
Csikorogni a zárt.

Nem sokáig hagyták,
Hogy magát emésszе
Nagy Magyarországnak
Legszebbik virága,
Legnagyobb vitéze.

«Kelj föl, és jöszte ki!»
— «Szabad vagyok tehát?»
— «Szabad léssz, oly szabad,
Hogy egy óra alatt
Ott vagy, ahol apád.»

— «Mit? megöltök engem?
Apám szent nevére,
Ez őrült merészség! . . .
Ki sem hallgatva még,
És már elitélve.

Hunyadi Jánosnak
Vagyok én gyermeke;
Velem így tennetek
Nem rettent bennetek
E félisten neve?

De volnék akárki,
Én ártatlan vagyok,
S a király végtére
Esküvel igérte,
Hogy bántani nem fog!

Halld meg, egész világ,
Te hozzád kiáltok:
Így add rá hitedet,
Ha esküvéseket
Tesznek a királyok!»

Szép vitéz Hunyadit
Föl Szent-György terére
Hurcolták a latrok . . .
Többet is akartok
Tudni? kifolyt vére!

Háromszor csapott a
Hóhér a fejéhez,
S László vitéz még él,
Él, s halljátok, beszél,
Ekkép szól a néphez:

«Én ártatlan vagyok;
Ha volna is vétkem,
Bünhödtem már érte,
S törvény értelmében
Szabad már személyem!»

S föláll László vitéz,
De megbotlik lába,
S estében negyedszer
Sujt hozzá a mester
És fejét levágja!

Lemenőben volt a
Nap, piros volt arca,
Vad haraggal vetett
Végső tekintetet
A véres piacra.

Azért volt a nap oly
Haragos kedvében,
Hogy a nép csak állt ott,
S merőn száját tátott
Tehetetlenségben.

Mért nem éltem akkor!
Mért nem voltam ottan!
Kiáltottam vón' a
Gyáva bámulókra
Veszett fájdalmamban:

«Föl, ha istened van,
Föl magyar nép, és e
Gaz királyt legottan
Fojtsuk az ártatlan
Áldozat vérébe!»

(Pest.)

FÖL!

Elég soká voltunk fajankók,
Legyünk végtére katonák!
Elég volt már a furulyából,
Riadjatok meg, harsonák!

Elől pofoznak, hátul rúgnak,
Hazám, tovább is tűrsz-e még?
Nem lobbansz föl, míg mennykövével
Föl nem gyujt a haragos ég?

Oh nemzetem, hát bírnak téged
Örökké féken tartani
A nagyfejűek s kisszivűek
(A táblabírák) szavai?

Vagy úgy van, amint ők beszélik,
Hogy elfajult már a magyar
Hogy gyöngeségből, gyávaságból
Harcolni nem bír, nem akar?

Hazugság, szennyes gaz hazugság
S mint a nyelvetek, akkora;
Nem pezsg, nem habzik a magyar nép,
Csendes, de tűzes, mint bora.

Csak volna harc, csak öntenék már
Vérünket, bár csak öntenék!
Majd meglátjátok, holtrészeg lesz
Minden csepptől egy ellenség.

Siess, hazám, napfényre hozni
Világraszóló híredet,
Mit német járom, német ármány
Elrablott és eltemetett.

Jőjön ki kardod a hüvelyből,
Mint fellegek közűl a nap,
Vakúljanak meg s megvakúlnak,
Akik reá pillantanak.

Elég soká voltunk fajankók,
Legyünk végtére katonák!
Elég volt már a furulyából,
Riadjatok meg, harsonák!

(Pest.)

A GYÁVA FAJ, A TÖRPE LELKEK . . .

A gyáva faj, a törpe lelkek,
Kik nem szégyenlik magokat
Sápadni, ha kezemben a lant
Egy-egy merészebb hangot ad,
Ha a közelgető viharnak
Megérint hírmondó szele,
S dalom, mint elkapott madár, a
Földről magasra száll vele.

A vész csak készülőben van még,
És nem szakít le egyebet,
Mint ajkamról egy-egy hangos szót,
A fákról egy-egy levelet;
Hah, majd ha minden erejével
Fog dúlni és üvölteni,
S szivem mélyét forgatja föl s a
Fát gyökerestül tépi ki!

Mit mondotok, mit tesztek akkor,
Ha a világnak sarkai
Földindulástul, mennydörgéstül
Tőből meg fognak ingani,
Ha összevesz, mint négy vadállat,
És pusztít mind a négy elem,
S én vérbe mártott lantomat majd
Véres kezekkél pengetem!
(Pest.)

KÉT ORSZÁG ÖLELKEZÉSE.

És az idő eljött, bár nem hamar
De nem is későn még, midőn
A szent imádság meghallgatva lőn,
Midőn eggyé lett mind a két magyar!...
Ki eddig a porban hevertél,
Légy üdvözölve kebelünkön, Erdély!
Oh nemzetemnek drága szép testvére,
Simúlj, simúlj testvéred kebelére,
Amelyben a szív most oly édesen ver...
Légy üdvözölve százszor, százezerszer!

Mily jól esik ölelkezésünk,
S még is milyen sokáig késtünk!...
De mindegy, mindegy, feljött végre
A győzedelmes nap az égre,
Mely összesímult arcainkra süt,
S örömkönyűket szárit mindenütt.
Oh nap, ne bántsd e könnyeket,
Melyek most pilláinkon rengenek,
Amelyeket
Öröm csepegtetett;
Hagyd a világnak végeiglen
Ottan ragyogni szemeinkben,
Hagyd ott ragyogni mindég!...
Magyar szemében ez oly ritka vendég.

Együtt vagyunk és együtt maradunk!
Nincs isten és nincs ördög, aki
Ismét széjjel bírná szakítni
Ölelkező karunk.
Egy volt a bölcsőnk, koporsónk is egy lesz,
Ha majd leszállunk a holt nemzetekhez . . .
De én nem félek többé a haláltul ;
Viselje bármilyen csalárdul
A változékony sors magát,
Sebet kapunk talán, de nem halált.

Jöhetsz, most már jöhetsz, vihar,
Nem rettegjük már haragod,
Két ország eggyé olvadott,
Két élü kard lett a magyar,
Mely jobbra is vág, balra is vág,
És jobbra-balra majd érzik csapását!

S te, lelkem, szállj a Királyhágón által
Érzelmeimnek tündérvilágával,
És szórd el ott e kincseket,
Ajándékozz meg ifjat, öreget,
Hadd gazdagodjék mindenik meg,
De legszebb részét add a székelyeknek!
Csókold meg a székely fegyvereket,
Azok csókodtul tündököljenek,
S azoktól nyerj te hős-erőt,
Mely ugy tündöklik a világ előtt!
S ha bejárád a völgyeket,
Röpülj föl s állj meg bérceik felett,
S hogy megismerjék a rónák fiát,
Játszál szemökkel, mint a délibáb.

(Pest.)

UTON VAGYOK S NEM VAGY VELEM...

Uton vagyok s nem vagy velem,
Jó angyalom, szép kedvesem,
De jól tudom, lépésimet
Hiven kiséri szellemed.
Csak azt tudhatnám, édesem,
Minő alakban jársz velem?
Tán e szellő vagy, mely illattal
Röpűl hozzám s játszik hajammal?
Az alkony pírja vagy talán
Amott az ég boltozatán?
Vagy tán az esti csillag, mely
Reám ezüst sugárt lövel?
Vagy a madárka vagy, ki ottan
Ugy megdalolgat a bokorban?
Vagy a kicsiny virág vagy itt,
Ki úgy veti rám szemeit,
Mikéntha mondaná: oh törj le,
És vígy magaddal, tégy szivedre!...
Mondd meg nekem, súgd meg nekem,
Melyik vagy, édes kedvesem?

(Nagy-Kőrös.)

SZÜLŐFÖLDEMEN.

Itt születtem én ezen a tájon
Az alföldi szép nagy rónaságon,
Ez a város születésem helye,
Mintha dajkám dalával vón' tele,
Most is hallom e dalt, elhangzott, bár:
«Cserebogár, sárga cserebogár!»

Ugy mentem el innen, mint kis gyermek,
És mint meglett ember úgy jöttem meg.
Hejh azóta húsz esztendő telt el
Megrakodva búval és örömmel...
Húsz esztendő... az idő hogy lejár!
«Cserebogár, sárga cserebogár.»

Hol vagytok, ti régi játszótársak?
Közületek csak egyet is lássak!
Foglaljatok helyet itt mellettem,
Hadd felejtsem el, hogy férfi lettem . . .
Hogy vállamon huszonöt év van már . . .
«Cserebogár, sárga cserebogár.»

Mint nyugtalan madár az ágakon,
Helyrül helyre röpköd gondolatom,
Szedegeti a sok szép emléket,
Mint a méh a virágról a mézet :
Minden régi kedves helyet bejár . . .
«Cserebogár, sárga cserebogár!»

Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Lovagolok fűzfasípot fújva,
Lovagolok szilaj nádparipán,
Vályuhoz mék', lovam inni kiván,
Megitattam, gyi lovam, gyi Betyár . . .
«Cserebogár, sárga cserebogár!»

Megkondúl az esteli harangszó,
Kifáradt már a lovas és a ló,
Haza megyek, ölébe vesz dajkám,
Az altató nóta hangzik ajkán,
Hallgatom, s fél álomban vagyok már . . .
«Cserebogár, sárga cserebogár» . . . — —

(Félegyháza.)

A MÁRCIUSI IFJAK.

Szolgaságunk idejében
Minden ember csak beszélt,
Mi valánk a legelsők, kik
Tenni mertünk a honért!

Mi emeltük föl először
A cselekvés zászlaját,
Mi riasztók föl zajunkkal
Nagy álmából a hazát!

A földet, mely koporsó volt
S benn egy nemzet a halott,
Megillettük, és tizennégy
Miljom szív földobogott.

Egy szóvá s egy érzelemmé
Olvadt össze a haza,
Az érzelem «lelkesülés»,
A szó «szabadság» vala.

Oh ez ritkaszép látvány volt,
S majd ha vénül a világ,
Elmondják az unokáknak,
Ezt a kort a nagyapák.

És mi becsben, hírben álltunk,
Míg tartott a küzdelem,
De becsünknek, de hirünknek
Vége lett nagy hirtelen.

Kik nem voltak a csatán, a
Diadalhoz jöttenek,
S elszedék a koszorúkat,
Mert a szóhoz értenek.

E sereg, mely, míg a harc folyt,
El volt bujva vagy aludt,
Igy zugott a diadalnál:
Mi viseltünk háborut!

Legyen tehát a tiétek
A dicsőség és a bér,
Isten neki... nem küzdénk mi
Sem dicsőség- sem dijért.

És ha újra tenni kell majd,
Akkor ujra ott leszünk,
És magunknak bajt s tinektek
Koszorúkat szerezünk.

Viseljétek a lopott hírt,
A lopott babérokat,
Nem fogjuk mi fejetekről
Leszaggatni azokat.

Abban lelünk mi jutalmat,
Megnyugoszunk mi azon:
Bárkié is a dicsőség,
A hazáé a haszon!

(Pest.)

KIS-KUNSÁG.

Hova szívem, lelkem
Mindig, mindenhonnan vissza-visszavágyott,
Ujra láttam végre születésem földét,
A szép Kis-Kunságot!
Bejártam a rónát,
Melyet átölel a Tisza-Duna karja,
S ölében, mint kedves mosolygó gyermekét
Az anya, ugy tartja.

Itt vagyok megint a
Nagy városi élet örökös zajában,
Oh de képzeletem most is odalenn az
Alföld rónáján van;
Testi szemeimet
Behunyom, és lelkem szemeivel nézek,
S előttem lebegnek szépen, gyönyörűn az
Alföldi vidékek.

Forró nyárközép van,
Kapaszkodik a nap fölfelé; sugára
Mint a lángeső oly égető özönnel
Ömlik a pusztára...
Puszta van körűlem,
Széles hosszu puszta, el is látok messze,
Egész odáig, hol a lehajló ég a
Földdel olvad össze.

Gazdag legelőkön
Visz az út keresztül ; ott hever a gőböly,
Rekkenő a hőség, azért nem fogyaszt most
A kövér mezőből.
Cserény oldalánál
Szundikál a gulyás leterített subán,
Kutyái is lomhák, nem is pillantanak
Az útazó után.

Itten a lapályon
Egy ér nyúlik végig, meg se mozdul habja,
Csak akkor loccsan, ha egy-egy halászmadár
Szárnyával megcsapja ;
Szép fövény az alja,
Egészen lelátni sárga fenekére,
A lusta piócák s a futó bogarak
Tarka seregére.

Szélén a sötétzöld
Káka közt egy-egy gém nyakát nyujtogatja,
Közbe hosszu orrát üti víz alá a
Gólyafiak anyja,
Nagyot nyel, és aztán
Fölemeli fejét, s körülnéz kényesen,
A vízparton pedig töméntelen bíbic
Jajgat keservesen.

Amott egy nagy ágas
Áll szomorún, egykor kútágas lehetett,
Mellette a gödör, hanem már beomlott,
Be is gyepesedett ;
Elmerengve nézi
Ez a kútágas a távol délibábot,
Nem tudom, mit nézhet rajta? hisz affélét
Már eleget látott.

Ott van a délibáb
A láthatár szélén . . . nem kapott egyebet,
Egy ütöttkopott vén csárdát, emelt föl azt
Tartja a föld felett.

Emerre meg gyérül
A legelő, végre a nyoma is elvész,
Sárga homokdombok emelkednek, miket
Épít s dönt a szélvész.

Nagy sokára egy-egy
Tanya tünedez fel, boglyák és kazalok,
Rajtok varju károg, itt-ott egy mogorva
Komondor csavarog.
Tenger szántóföldek
Terjednek szerteszét, rajtok áldott búza,
Lefelé hajlanak, kalászaikat a
Nehéz mag lehúzza.

A zöld búza között
Piros pipacsok és kék virágok nyilnak,
Imitt-amott sötét-vörös tüskerózsa,
Mint egy vérző csillag.
Közeleg az este,
Megaranyosodnak a fehér fellegek,
Szép felhők! mindenik ugy megy el fölöttünk,
Mint egy tündérrege.

Végre ott a város,
Közepén a templom, nagy komoly tornyával,
Szanaszét a város végén a szélmalmok
Széles vitorlákkal.
Ugy szeretek állni
A szélmalmok előtt! elnézem ezeket,
Amint vitorlájok hányja, egyre hányja
A cigánykereket.

(Pest.)

A MAGYAR NÉP.

Szabad a magyar nép, szabad valahára,
Kinek láncot vertek kezére lábára,
S görbedt derekával a rabigát vonta,
Mintha csak állat és nem ember lett volna.

Szabad a magyar nép, fejét föltarthatja,
Kénye kedve szerint kezeit mozgatja,
S mely előbb mint bilincs őtet szorította,
A vasat mint kardot ő szorítja mostan.

Szabad a magyar nép . . . lejárt napod, német!
Nem táncoltatod te többé ezt a népet,
S pióca módjára nem szivod a vérét,
Megfizette isten gonoszságod bérét.

E földön legyen úr a tót vagy a német?
E földön, hol annyi vitéz magyar vérzett!
Magyar vér szerezte ezt a dicső hazát,
És magyar vér ezer évig ótalmazá!

Nincs itt urasága csak az egy magyarnak,
S kik a mi fejünkre állani akarnak,
Azoknak mi állunk feje tetejére,
S vágjuk sarkantyúnkat szíve közepébe!

Vigyázz, magyar, vigyázz, éjjel is ébren légy,
Ki tudja, mikor üt rajtad az ellenség?
Ha eljön, ugy jőjön, hogy készen találjon,
Még a félhalott se maradjon az ágyon!

Haza és szabadság, ez a két szó, melyet
Először tanuljon dajkától a gyermek,
És ha a csatában a halál eléri,
Utószor e két szót mondja ki a férfi!

(Pest.)

DOBZSE LÁSZLÓ.

Dobzse László ő felsége
Magyarok királya
Nem hiába hogy cseh volt, de
Hejh csehül is álla.

Parancsolni nem szeretett,
Nem is értett hozzá,
S hogyha értett vón' is, szavát
Nem fogadt' az ország.

Üres volt a feje néki,
Üresebb a zsebje,
Egy keserves polturáért
Könyökig vájt benne.

Ruháján a moly s az idő
Megrágta a prémet,
Mely szinű volt? nem lehetett
Tudni, csak ugy rémlett.

Parasztfolttal csapta pofon
Csizmáját a varga,
Rozsdás volt a sarkantyúja,
Ferde volt a sarka.

Kamrájában az egerek
Semmi kárt sem tettek,
Mert biz ott a legjobb szándék
Mellett sem tehettek.

Pincéjében oly bőséggel
Állott a sok jó bor,
Hogy egy gyüszűnyi sem telt a
Legnagyobb hordóból.

Ha éhezni méltóztatott
Király ő felsége,
Egyik másik alattvaló
Hítta meg ebédre.

De nem bánta ám meg, aki
Meghivá ebédre,
Ő felsége kegyelmesen
Gróffá tette érte.

Szegény király, szegény király . . .
De vigasztalódjál,
Még szegényebb királyok is
Leszneк, mint te voltál, —

Dobzse László ő felsége
Magyarok királya
Nem hiába hogy cseh volt, de
Hejh csehül is álla!

(Pest.)

A NEMZETGYŰLÉSHEZ.

Ott álltok a teremnek küszöbén,
Melyből a nemzet sorsa jön ki majd,
Megálljatok, ne lépjetek be még,
Hallgassátok ki intő szózatom . . .
Egy ember szól, de milliók nevében!

Az a hon, melyet őseink szereztek
Verítékökkel s szívök vérivel,
Az a hon többé nincs meg, csak neve
Bolyong közöttünk, mint a temetőbül
Éjféli órán visszajött kisértet . . .
Az a hon többé nincs meg, falait
Elmorzsolák a multkor férgei,
S az uj vihar szétfújta födelét,
S lakói most az ég alatt tanyáznak,
Mint a vadállat és mint a madár.
Mit őseink egy ezredév előtt
Tevének, azt kell tenni most ti nektek:
Bármily erővel, bármily áldozattal,
Bár mind egy szálig elvesztek belé,
Hazát kell nektek is teremteni!
Egy új hazát, mely szebb a réginél
És tartósabb is, kell alkotnotok,
Egy új hazát, ahol ne légyenek
Kiváltságok kevély nagy tornyai,

Sötét barlangok, denevértanyák,
Egy új hazát, hol minden szögletig
Eljusson a nap s tiszta levegő,
Hogy minden ember lásson s ép legyen.
Nem mondom én: a régi épületnek
Dobjátok félre mindenik kövét,
De nézzetek meg minden darabot, mit
Alapnak vesztek, s amely porhatag már,
Vessétek azt el kérlelhetlenűl,
Bármily szent emlék van csatolva hozzá.
Mert jaj a háznak, mely alapba' gyönge,
Mert fáradástok akkor hasztalan lesz,
Egy perc jöhet, s az épület ledől,
S rosz gazda, aki mindig ujra épit,
S ma vagy holnap, de végre tönkre jut.

Számot vetett-e mindenik magával,
Minő dologra szánta el magát?
Nagy a dicsőség, melyet mindegyik
Szerezhet itten, de tudjátok-e,
Csak nagy munkáért jár ez a dicsőség!
Akit nem égő honfiérzelem
És tiszta szándék vezetett ide,
Kit a hiúság vagy silány önérdek
Csábít e helyre, az szentségtelen
Lábbal ne lépjen e szentelt küszöbre,
Mert hogyha egyszer átlép és kijő majd,
Átok s gyalázat lesz kisérete,
Mellyel haza s később a sírba megy. —
Ti, kik szivébül bálványistenek
Ki nem szoríták az igaz nagy istent,
Kiknek szivében a honszeretet
Mint szentegyházi oltárlámpa ég,
Eredjetek be és munkáljatok,
Legyen munkátok oly nagy, oly szerencsés,
Hogy bámultában, majd ha látni fogják,
Megálljon rajta a világ szeme,
A bennlakókat vallja boldogoknak
És istenítse, akik építették!

(Pest.)

ISMÉT MAGYAR LETT A MAGYAR . . .

Ismét magyar lett a magyar,
Mert ekkorig nem volt a,
Hogy is lett volna? szolga volt,
S nem magyar, aki szolga!

Ismét magyar lett a magyar,
Bilincsét összetörte,
Mint ősszel a száraz levél,
Csörögve hull a földre!

Ismét magyar lett a magyar,
Kardot ragad kezébe,
Kardján a napsugár ragyog
S a bátorság szemébe'!

Ismét magyar lett a magyar,
Lángol, piroslik arca,
Kitűzött zászló mindenik,
Amely jelt ád a harcra!

Ismét magyar lett a magyar,
Egy szív miljók keblében,
És dobbanása rémület
Az ellenség fülében!

Ismét magyar lett a magyar,
A síkra állt vitézül,
És a világ, a nagy világ
Csodákat látni készül!

Ismét magyar lett a magyar,
S világ végéig az lesz,
Vagy iszonyúan és dicsőn
Mind, mind egy szálig elvesz!

(Pest.)

MIÉRT ZÁRJÁTOK EL AZ ÚTAMAT?

Miért zárjátok el az útamat?
Bocsássatok!
Előre vonnak vágyaim, de én
Használni s nem ragyogni akarok.

Veszélyben a hon, s tettre híja föl
Minden fiát,
S reményeim szikláin állok én,
Lelkemre százszoros viszhang kiált.

Szilárd reményem, mint a sziklakő,
Mely nem remeg,
Hogy helyemen majd becsület marad
Hogy a hazáért sokat tehetek.

A tettek vágya, tettek ereje,
Mint vad patak,
Foly rajtam át, amelynek habjai
Szilaj morajjal mélybe omlanak.

Fölnézek a nyárdéli napba és
Nem fáj szemem,
Lenézek örvény fenekére és
Lenézek bátran, nem szédül fejem.

Közönséges napokban csak megáll
Más is helyén,
De majd ha minden ember tántorog,
Ottan leszek majd, s nem tántorgok én!

És jőni fognak rettentő napok,
Amilyeket
Csak álmodik most holdas éjeken
Az őrülésig rémült képzelet.

Nem várok én dicsőséget s dijat
Munkáimért . . .
Kötelességet ingyen tenni kell,
S kötelesség munkálni a honért ;

És a dicsőség? isten hírivel
Tovább mehet,
Nem kell nekem kacér leány, midőn
Ölelhetem hű feleségemet.

Miért zárjátok el az utamat?
Bocsássatok!
Előre vonnak vágyaim, de én
Használni s nem ragyogni akarok.
(Pest.)

KUN LÁSZLÓ KRÓNIKÁJA.

Fene gyerek volt az a kun László,
Magyarország egykori királya!
Kun Lászlónak azért híták őt, mert
A kunokkal volt cimboraságba',

Az igaz, hogy torkára forrt az a
Kun barátság, benntörött bicskája . . .
De ez már a vége ; kezdjük elől,
Ne hágjunk rá a szép rend nyakára.

Amit mondtam, ujra csak azt mondom
Fene gyerek volt biz ő kegyelme ;
Az ördög se tudja, hogy mi volt több,
Emberség-e vagy kutyaság benne?

A koronát még kölyök korában,
Nyomintották a fejére néki,
S már csatázott siheder korában,
És vala nagy az ő vitézségi.

Ottokárral, híres cseh királlyal,
Keveredett kemény háborúba,
És pediglen Ottokár alól e
Háborúban a gyékényt kihúzta.

A cseheknek nagy királya ott a
Csatatéren a fűbe harapott,
Lászlót pedig nem tekinték máskép,
Hanem csak úgy, mint egy új csillagot.

Haza ment ám, hanem otthon bezeg
Fenekestül fölfordult az ország,
Olyan volt, mint a Csáki szalmája,
És a bajt a nagyurak okozták.

Természetes, hogy mikor a macska
Nincs otthonn, az egerek táncolnak . . .
A nagyurak kapták magokat hát,
Egymással mind rútul hajba kaptak.

László király, szerelmetes öcsénk,
Már most aztán fogj erősen hozzá . . .
Dehogy fogott, dehogy fogott! kisebb
Gondja is nagyobb volt, mint az ország.

Neki lódul, becsap a kunokhoz,
S haza gondját eltemeti szépen
Kun legények telt kupái mellett,
Kun menyecskék dagadó ölében.

És amidőn hites felesége
Szót emelne e miatt előtte,
Egy szikrát sem teketóriázott,
Azon módon elkergette őtet.

S melege lett pap uraiméknak,
Kegyetlenűl szorult a kapcájok,
László király a pogány kunokat
Fosztogatni uszította rájok.

Meghallja ezt a szentséges pápa,
S haragjában adtateremtettéz,
És meghagyja egyik püspökének :
«Rendcsinálni magyarokhoz elmégysz!»

És el is jött azonnal a püspök,
S oda vitte jó móddal a dolgot,
Ugy szivére beszélt a királynak,
Hogy elméje javuláson forgott.

Meg is javúlt, istenes szándékból
Megtérité papok veszteségét,
A kunoknak sátorát elhagyta,
S visszavette elvert feleségét.

De egyszerre más jutott eszébe . . .
Gyűléseztek a papok Budában . . .
Megunta a locsogást-fecsegést,
S szétzavarta őket hamarjában.

Fenyegeti a pápa követe,
A püspök, hogy majd átkot vet rája . . .
Bánja is ő ! galléron csípeti
A szent embert és tömlöcbe zárja.

És a régi tivornyázó élet
Alvó zaját ujra fölkeltette,
Fölkereste a kún cimborákat,
S ott virított rózsaszínü kedve.

Megcsóválta fejét a nemzet, és
Szólt : «Ami sok, az csak sok, hiába!
Ha ez így tart, belénk üt a mennykő.»
S László komát betették fogságba.

Nem sokáig üldögélt a hűsön,
Kinyitották tömlöcét és szóltak :
«Lángban, vérben áll a haza, király,
Jer és győzd le a kún lázadókat!»

Rajta tehát!» fölkiálta László,
«El, utánam élet és halálra!
Rég vagy, kardom, a homályban... mostan
Vess homályt a nap koronájára!»

És vezette hadát a kunokra,
S ráncba szedte őket nagy csunyául,
Kit levert a harcmezőn közűlök,
Kit pedig kiűzött a hazábul.

S megragadta a kormányt erősen,
Megmutatta, hogy ő milyen férfi,
Hogy ő nem csak a korhelykedést, de
A nemzetnek ügyeit is érti.

A gonoszak meghunyászkodának,
S a királyra reszketéssel néztek,
A jók szivét pedig seregestül
Szállták meg a mosolygó remények

De alig hogy elmosolyodott a
Nemzet, ujra lebiggyedt a szája,
Mert azt vette észre, hogy istentől
Ujra elrugaszkodott királya.

El bizony, de mennyire! naponként
Veszettebbül sűlyedt a piszokba . . .
De még egyszer fölemelte fejét,
Fölgyúlt szíve, és égett lobogva.

A berontott kunok és tatárok
Meggörnyedtek karja erejétül,
Még egy cserfa-koszorút hozott az
Ifju király a harc mezejérül,

Akkor aztán jó éjszakát, erkölcs!
Bele mászott nyakig a mocsárba,
És valódi szent volt ekkoráig
Ahhoz képest, ahogy mostan járta.

Egy tivornya a másikat érte,
Sátor alatt élt, mint a cigányok,
Véle régi korhely cimborái
S véle a kún és tatár leányok.

Hanem egyszer ilyen szókat hallott :
«Laci pajtás, meghalálozik kend!»
S három ember úgy oldalba szúrta
Ő felségét, hogy még meg se nyekkent.

(Pest.)

MA EGY ÉVE . . .

Ma egy éve . . . ma egy éve . . .
Akkor lettél jegyesem,
Ma egy éve, hogy először
Csókoltál meg, kedvesem.

Édes volt a csók, amely ott
Ajkaidról rám esett,
De ki hinné, de ki hinné?
Csókod most még édesebb.

Száll az idő, mint a pille,
Melyet a szél ragad el.
Szemlátomást fogy az élet,
Szemlátomást hervad el.

Ám hervadjon, isten néki,
Érte nem is búsulok ;
Nem vesz kárba, mit az élet
Fájáról lehullatok.

Ami elhal életembül,
Föltámad mint szerelem . . .
Oly mértékben nő szerelmem,
Amilyben fogy életem!

(Pest.)

LENKEI SZÁZADA.

Koszorút kötöttem
Cserfa-levelekbül,
Harmat csillog rajta
Örömkönnyeimbül . . .
Kinek adnám én ezt,
Kinek adnám másnak,
Mint vitéz Lenkei
Huszárszázadának?

Ez ám csak a század,
Ezek a legények!
Ősapáink mellé
Oda illenének.
Romlatlan bennök a
Régi jó magyar vér . . .
Bár adhatnék nekik
E dalnál nagyobb bért!

Dicső fiak ők! s ha
Én nekem nem hisztek,
Ám nézzetek oda,
Hogy mit cselekesznek.
Én elhallgatok, az
Ő tettök beszéljen . . .
Százszor kiáltjátok
Majd rájok az éljent.

A Dniester vizén
Túl, Mariampolban,
Lengyelország földén
Egy huszárezred van.
Szép magyar huszárok,
Fiatal legények,
Kutya bajuk . . . vígan
Miért ne lennének?

Vigan vannak, össze-
Verik bokáikat ;
De van ott egy század,
Amelyik nem vigad.
Míg világát éli
A vidám ezered,
Közülök egy század
Búbánatnak ered.

Miért búslakodtok,
Jó magyar huszárok?
Némelyek szeméből
Könny miért szivárog?
«Hogy ne búslakodnánk,
Hogy ne búslakodnánk
Mikor veszélyben van
Édes magyar hazánk?

Rútul feni fogát
Rája tót, rác, német,
Hogy az istennyila
Őket ott ütné meg!
S minket, kik a hazát
Védeni szeretnék,
Itt idegen földön
Tart a kötelesség.»

Igy emészti őket
A bú és a méreg . . .
Összesúgnak-búgnak . . .
Vajon mit beszélnek?
Hangjaik suttogók,
Arcuk titokteljes . . .
Egy nagy szándékjok van
Nagy és veszedemes.

Milyen gonoszságot
Forralnak magokban,
Hogy nem beszélnek fönn-
Szóval, csak titokban?
Mily istentelenség
Forog elméjökben,
Hogy alattomban kell
Eljárniok ebben?

Nem istentelenség,
Amit ők akarnak:
Segítséget vinni
A bántott magyarnak,
Segítségül menni
Hazájok földére,
Melyre immár foly a
Gazda-nemzet vére.

Ez a jó huszárok
Szívbeli szándoka,
És hogy ezt titkolják,
Van annak nagy oka . . .
Oda jutottunk már,
Hogy csak titkon lehet
Tégedet érezni,
Szent hazaszeretet!

Éjnek éjszakáján
Kiállott a század
Od' a partra, melyet
A Dniester áztat . . .
E folyónál pihent
Egykor vitéz Árpád,
Mielőtt bevette
Attila országát.

E szent helyen álltak
A derék huszárok,
Itten nyílt ama szent
Esküvésre szájok,
Hogy meg fogja őket
Látni Magyarország,
Hogy Magyarországot
Védelmezni fogják!

És midőn az esküt
Elmondották vóna,
Belé ugrattak a
Dniester folyóba,
S jó paripáik az
Éji sötétségben
Általusztak velök
Szépen szerencsésen.

S jöttek haza felé,
Jöttek, jövögettek,
Hát egyszer mögöttök
Kit pillanatanak meg?
Lenkei kapitány,
Az ő kapitányok,
Ez iparkodott nagy
Sebesen utánok:

«Álljatok, legények,
Forduljatok vissza,
A generális küld,
Hogy híjalak vissza!»
Hanem a huszárok
Nem fordultak vissza,
Sőt a kapitánynak
Igy feleltek vissza:

«Kapitány uram, mi
Engedelmeskedünk
Ugy, ha előre megy,
És nem hátra velünk.
Vitéz kapitány úr,
Legyen a vezérünk,
Ilyen ember kell, mint
Kapitány úr nékünk!

Annyi szent, hogy minket
Vissza nem visz innen
Sem a generális
Sem pedig az isten.
Kötelességünkről
Ne beszéljen nékünk,
Szentebb a haza, mint
A kötelességünk!»

Tőről vágott magyar
Ember a kapitány,
Nem igen téríté
Seregét ezután,
Ment velök, nem hátra,
De szépen előre,
És elértek édes
Hazájok földére.

Itt a haza földén,
Hová vont szívetek,
Forró öleléssel
Üdvözlünk titeket,
Vitéz jó testvérek,
Üdvözlünk ezerszer . . .
Beszéljen akármit
A hadügyminiszter!

(Pest.)

RESPUBLICA.

Respublica, szabadság gyermeke
S szabadság anyja, világ jótevője,
Ki bujdosol, mint a Rákócziak,
Köszöntelek a távolból előre!

Most hódolok, midőn még messze vagy,
Midőn még rémes átkozott neved van,
Midőn még, aki megfeszíteni
Kész tégedet, azt becsülik legjobban.

Most hódolok, most üdvözöllek én,
Hisz akkor úgy is hódolód elég lesz,
Ha a magasból ellenidre majd
A véres porba diadallal nézesz.

Mert győzni fogsz, dicső respublica,
Bár vessen ég és föld elédbe gátot,
Miként egy új, de szent Napóleon,
Elfoglalod majd a kerek világot.

Kit meg nem térít szép szelíd szemed,
Hol a szeretet oltárlángja csillog,
Majd megtéríti azt szilaj kezed,
Melyben halálos vésznek kardja villog.

Te léssz a győző, a diadal-ív
Ha elkészűl, a te számodra lészen,
Akár virágos tarka pázsiton,
Akár a vérnek vörös tengerében!

Szeretném tudni, ott leszek-e én
A győzedelmi fényes ünnepélyen?
Vagy akkorára már tán elvisz az
Enyészet s ott lenn tart a sírba' mélyen? —

Ha meg nem érem e nagy ünnepet,
Barátim, emlékezzetek meg rólam . . .
Republicanus vagyok s az leszek
A föld alatt is ott a koporsóban!

Jertek ki hozzám, s ott kiáltsatok
Siromnál éljent a respublicára,
Meghallom én azt, s akkor béke száll
Ez üldözött, e fájó szív porára.

(Pest.)

HÁROM MADÁR.

Három madár van, akit szeretek,
Három madárról mondok éneket.
Ha oly szép lenne rólok énekem,
Amily nagyon én őket szeretem,
Amennyi boldogságot, örömet
Ezen madarak nékem szerzenek!

Az első madár egy kis cinege,
Nem sérti őt a télnek hidege,
Nem háborítja őt meg semmi vész,
Télben, viharban vígan fütyörész,

Vigan ugrál a száraz ágakon,
Mint a pillangó a virágokon,
Ugrál, miként a gyermek, gondtalan,
Jön és megyen, máshol van untalan,
Alig képes kisérni őt a szem. —
Kedélyed e cinege, kedvesem!

A második madár egy csalogány,
Elrejtve él a lombok alkonyán,
Nem látja más ottan s mást ő se lát,
Kis fészke néki az egész világ,
Ebben dalolgat, s ha dalolni kezd,
Elfojt az alkony mindennémü neszt,
Hogy meg ne háborítsa énekét,
Hogy gyönyörködjék a föld és az ég,
Gyönyörködjék e dalban, aminő
Hozzánk csak legszebb álmainkban jő,
Amelynek minden hangja eltemet
Egy bánatot és szűl egy örömet,
Mert mindenik hang egy szent szerelem. —
Ez a csalogány szíved, kedvesem!

A harmadik madár egy ifju sas,
Szárnyának röpte merész és magas,
A villámokkal egy tanyán lakik
S tekintetét fölküldi a napig.
Nyugodt időben alszik, elvonúl,
De ha vihar jön és üvölt vadúl,
Fölébred a sas szendergésiből,
És a viharnak karjaiba dől
És vinni hagyja magát általa,
Mint viszi a lovast a paripa
Rémítő bátran, szörnyü sebesen. —
Ez a sas a te lelked, kedvesem!

Kedélyed gyermek, szíved asszony és
A lelked férfi, te csodás mesés
Teremtmény! s én valóban nem tudom,
Mi több: szerelmem vagy csodálatom?

(Pest.)

A NEMZETHEZ.

Konduljanak meg a vészharangok!
Nekem is egy kötelet kezembe!
Reszketek, de nem a félelemtől;
Fájdalom és düh habzik szivembe'!

Fájdalom, mert düledék hazámra
Uj viharnak közeledtét látom,
És düh, és düh, mert tétlenkedünk, mert
Nem szakad le szemünkről az álom.

Pillanatra fölriadt e nemzet,
S szétnézett, mi zaj van a világban?
És a másik oldalára fordult,
S mostan ujra aluszik javában.

Ébredj, ébredj, istenverte nemzet,
Aki ott az elsők közt lehetnél,
S kárhozatos lomhaságod által
Mindig hátul és alant hevertél!

Ébredj, hazám, mert ha most nem ébredsz,
Soha többé nem lesz ébredésed,
S ha ébredsz is, annyi időd lesz csak,
Míg nevedet sírkövedre vésed!

Föl hazám, föl! százados mulasztást
Visszapótol egy hatalmas óra,
«Mindent nyerni, vagy mindent veszítni!»
Ezt írjuk föl ezer lobogóra.

Oly sokáig tengődtünk mi úgy, hogy
Volt is nem is a mienk az ország;
Valahára mutassuk meg már, hogy
Senkinek sincs semmi köze hozzánk.

Vagy ha végzés, hogy el kell enyésznünk,
Irtsanak ki hát ezen világból! . . .
A haláltól, nem tagadom, félek,
De csupán a becstelen haláltól.

Haljunk meg, ha nem szabad már élnünk,
Haljunk meg oly szépen, oly vitézül,
Hogy azok is megsirassanak, kik
Eltörölnek a földnek szinérül!

Legyen olyan minden ember, mintha
Zrínyi Miklós unokája volna,
Harcoljon úgy minden ember, mintha
Egyedül rá támaszkodnék honja!

Oh de akkor, akkor nem veszünk el,
Akkor élet, és dicsőség vár ránk
Akkor saját örök birtokunk lesz,
Ami után eddig csak sovárgánk.

Föl hazám, föl nemzetem, magyar nép!
Lépj a síkra gyorsan és egyszerre,
Mint a villám, oly váratlanúl és
Oly erővel törj ellenségedre.

Hol az ellen, kérdezed? ne kérdezd,
Mindenütt van, ahová tekintesz,
S legnagyobb és legveszélyesebb az,
Ki mint testvér símul kebleinkhez.

Köztünk van a legnagyobb ellenség,
A cudar, az áruló testvérek!
S egy közűlök százakat ront el, mint
A pohár bort az egy cseppnyi méreg.

A halálos itéletet rájok!
Százezerszer sujtson bár a hóhér,
Bár a házak ablakán foly is be
Az utcáról a kiáradó vér!

Könnyü bánni külső elleninkkel,
Ha kivesznek e belső bitangok . . .
Félre most, lant . . . futok a toronyba,
Megkondítom azt a vészharangot!

(Pest.)

BÉRANGER LEGUJABB DALA.*

Oh Manuel, fölkelt im Franciaország!
Szabadságának nincs többé ellensége.
Ilyennek álmodtuk, ilyennek mi őtet!
Ez az óriás nép nem hagy semmit félbe,
Mért nem hagyott téged közöttünk az isten,
Ha már elérhetjük a megigért földet,
Mit vétettél, hogy ugy haltál meg, mint Mózes?
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek!

A magasztos harcnak győzedelmes végén
Kicsiny kis kunyhómról megemlékeznél te.
Az ilyen nagyszerű láznak napjaiban
Van egynek a másra leginkább szüksége.
Sokáig hallgatnánk hosszan ölelkezve,
Aztán lecsókolnók árját könnyeinknek,
És elkiáltanánk: «Vive la République!» . . .
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek.

Tudjátok, tudjátok? a Jeu-de-Paume óta,
Hol az új korszak nyílt, melyben a győztes nép
Ide befolyatta a mi szép hazánkba
Az egész világot, mint a szívbe a vért,

* Sietek lefordítani e költeményt, mely megbecsülhetetlen érdekű talán nem csak én reám, hanem minden olvasóra nézve, mert a dicső Béranger írta és írta a februariusi forradalom, a köztársaság kikiáltása után és írta hatvannyolc éves korában! és végre mert ez a legszebb költeményei között talán a legszebbik. (Petőfi jegyzete.)

A magasztos és bölcs, véres aranykönyvben,
Amelyet minden év uj fénnyel töltött meg,
A Negyvennyolcadik év a legdicsőbb lap! . . .
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek.

Soványnyá tette a királyság a hazát,
S leveté horgonyát e futó homokba,
Jött a villám és fölfordította a trónt,
S kerestem ezt, de nincs se híre se hamva;
Helyette találok termékeny országot,
Melyet majd a nemes vér termékenyít meg,
Dicsőséges föld, mely egy világot táplál! . . .
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek.

A respublica nagy és állandó marad,
Betelvék vágyaink . . . de én szeretélek,
Emlékszem keserves fölkiáltásodra:
«A holtak örökké alusznak, szegények!»
Alunni, midőn fölkél Franciaország,
Midőn, hogy kivívja a nagy győzedelmet,
Szüksége van neki szellemre és kardra! . . .
Szegény barátom, hogy meg nem ölelhetlek.

Dicsőség reád, nép, e gyors sikeredre!
Jobban szeretlek én, ha ő eszemben van.
Az én nyílt karjaim nem lesznek üresen:
Aki csak francia, mind testvér az mostan.
Ti fegyvert fogtatok, s görnyedt aggastyánnak
Nekem, mint halottnak, itt pihennem kellett!
Hideg a vérem és forrók a könnyeim.
Oh francia nép, hogy meg nem ölelhetlek!

(Pest.)

FORRADALOM.

Haloványul a gyáva szavamra . . . dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

Szomorúk az idők, a napok feketék,
Odahagytak atyáid, o nemzet, o nép!

Csak azért szakitád le bilincseidet,
Hogy ujabb nehezebb vas eméssze kezed.

Födi még beteg arcod az egykori por,
S ime sorsod ujonnan a porba tipor.

Nem a sors, nem a sors, de saját fiaid
Akaratja, mi újra lealacsonyit.

Ez a vétek, amily cudar és iszonyú,
Iszonyúbb legyen érte az égi boszú!

Lealázod-e, oh haza, szent fejedet?
Piszok ülje a hír koszorúja helyett?

Mielőtt az erőszak igába fogat,
Kaszabold le, hazám, nyakadat te magad.

Tegye láncra a zsarnok a holttetemet,
Diadalma legyen temetői menet,

Hol elásnak, a domb neki trónja legyen
S gyakoroljon erőt síri férgeiden!

De te, oh haza, nem hagyod el magadat,
Haragod tüze arcaidon kigyuladt,

Kezed ott van a kardon, a markolaton . . .
Ki fog élni, ha nem te, dicsőn, szabadon?

Szaporán ide, kedvesem, ajkaidat,
S te fiú, szaporán ide a poharat!

Mire elfogy a bor, mire csattan a csók,
Jeladásra emelhetik a lobogót.

Haloványul a gyáva szavamra . . . dalom
Viharodnak előjele, forradalom!

(Pest.)

HÁNY HÉT A VILÁG?

Pesten járt kend, bátya, ugyan mondja meg,
Mit csinálnak odafönn a követek?
Mondja el a sok szép jó hirt felőlök,
Hadd buzdúljon a szivem, hadd örűlök.

«Nem örülsz a pesti hírek hallatán,
Ríva fakadsz, kedves öcsém, mint a lyány,
Ríva fakadsz, hogyha magyar a hited,
Ha hazádat s szabadságod szereted.

Jertek ide, jertek ide, legények,
Elbeszélem azt az uj hírt ti néktek,
Nem akar az országgyülés egyebet,
Csak az egyet, hogy katonák legyetek.»

Ejnye bátya, eb a lelki, mi lelte,
Hogy ezt olyan gonosz hírnek képzelte?
Melyikünket tartja olyan gyávának,
Hogy ne menne szívesen katonának?

Egytül egyig mind ott leszünk, ahol kell,
Mind kiállunk bátor, elszánt lélekkel,
Alig várjuk, hogy azt mondják: ide hát
Védelmezni bajában a szent hazát!

«A szavamba vágtatok, jó legények,
Nem ottan van ám vége a beszédnek,
Az a vége, hogy katonák legyetek,
És pedig nem magyarok, de németek.

Belebújtok majd a német ruhába,
Német szóval vezetnek a csatába,
Német zászló, az a feketesárga,
Avval mentek szegény Olaszországra!»

Huh még azt is aki áldja, teremti!
De már abból csakugyan nem lesz semmi.
Ilyenek hát követeink, ilyenek?
Isten őket érdem szerint áldja meg.

Olaszország minket soha nem bántott,
Egyet akar velünk: a szabadságot.
Ezért minket oda vinni nyakára?
Soh' se lépünk mi arra a határra.

Itt maradunk mi a magyar hazában,
Ezt megvédjük mind halálig mindnyájan,
De magyar ruhában és magyar szóval
És a magyar háromszinű zászlóval.

Katonának valamennyin fölcsapunk,
De a magyar hazát védi csak hadunk,
Magyar hazánk pedig ott van valóban,
Hol a háromszinű magyar zászló van!

(Pest.)

VÉRMEZŐ.

Magas hegy tetején régi Buda vára,
Merőn állva néz a ballagó Dunára,
Talán azért néz, hogy leszédüljön végre,
És a mélybe essék, a víz fenekére.
Jobb is lenne már ő néki ott a mélyben,
Sok gyászdolgot látott hosszu életében,
Sok gyászdolgot látott, megirtózott tőle,
Azért várja, várja, hogy már mikor dől le?

Látta gonosz Zsigmond király idejében
Kont levágott fejét a hóhér kezében,
Vitéz Hédervári Kont Istvánnak fejét,
S véle egyetemben sok jó társaiét.

Látta a hitszegő László király alatt,
Vérpadra idősebb Hunyadi mint haladt,
Szép Hunyadi László, fiatal levente,
Őt pallos-suhintás fejét leütötte.

Martinovicsot is látta négy társával
Összeölelkezni a véres halállal,
Látta nyakaiknak fölfeccsenő vérét
S lemetszett fejeik rémes fejérségét.
Hát ezután kit lát? . . . elgondolom olykor :
Ki tudja, hát ha most én rajtam van a sor?
Talán engem is, mint őket, lefejeznek —
Ha meghalok, hazám, te érted halok meg.

Budán ne járjatok, ne járjatok éjjel,
Mert találkoztok a megöltek lelkével,
Hónok alatt tartják levágott fejöket,
Ugy nyögnek, ugy járják be a vesztőhelyet.
Kont s Hunyadi László fönn Szent György piacán
Tölti bolyongva és nyögve az éjszakát,
Martinovics pedig társaival együtt
Éjféli tanyát ott lenn a vérmezőn üt.

Vérmező, vérmező! nagyon megszomjaztál,
Egy hajtásra olyan sok vért inni tudtál,
A sok jó igazi magyar vért megivád,
S német csaplár adta neked ez áldomást.
Vendégül fogadtuk hozzánk a németet,
Hanem a vendégből csakhamar gazda lett,
S hejh be roszul, hejh be csúful gazdálkodott,
Bút hozott fejünkre, bút és gyalázatot.

Martinovics apát, Hajnóczi, Zsigrai,
Laczkovics és a szép ifju Szentmarjai,
Ezek és több mások összeszövetkeznek,
Széttörni rabláncát a magyar nemzetnek :
Összeszövetkeztek élet és halálra,
Szabadságot hozni a magyar hazára,
A magyar hazának elnyomott népére,
Az elnyomott népnek sohajtó lelkére.

«Tovább is csak sóhajts, szép magyar nemzetem?
Tovább is csak szolgálj? nem, istenemre, nem!
Nem szolgálsz te többé idegen nemzetet,
Legeslegkevésbbé pedig a németet.
Szabadítóidat mi bennünk tekintsed,
Leszakítjuk rólad a szolga-bilincset,
S a szégyenfoltot, mely fejedet födé el,
Lemossuk a zsarnok tulajdon vérével!»

Az összeesküdtek így beszéltek bátran,
S haladtak naponként a titkos munkában,
Ja de mielőtt a gyümölcs megért volna,
Egy istentelen kéz azt leszakította.
Elárulta őket egy rosz, egy gaz cudar,
Elfogdosták őket egymásután hamar,
S börtönbe vetették nehéz vasra verve.
Dugába dőlt a nagy hazamentés terve.

Csak hamar kihítták a börtönbül őket,
Bírák elé vitték kihallgatás végett.
És szólt a bíró: «nem maradtok életben,
Összeesküdtetek a szent haza ellen».
És ők így feleltek nagy rendíthetetlen:
«Nem a haza ellen, csak a király ellen!
Ha a király s haza egy uton nem járnak,
Egyiknek veszni kell, veszni a királynak!»

Nagy és szent igazság! de ez igazságot
Még most is egészen ki nem mondhatjátok,
Csak ugy féligmeddig lehet azzal élni,
Különben az ember vele magát sérti;
Annál kevesebbé volt még akkor szabad,
Tisztán és kereken mondani igazat...
Ha egyéb vétségök nem lett volna nekik,
Már azért magáért a nyakukat szegik.

A nyakukat szegték. A vérmezőn Budán
Mind az öt elvérzett egy nap egymásután,
A szegény magyarok leverve zokogtak,
A németek pedig gőgösen kacagtak.

Ők, az elitéltek, bátran léptek oda
A hóhér elébe, a szörnyű vérpadra . . .
Május hónapja volt, hajnal volt az egen,
Rózsa a kertekben, vér a vesztőhelyen.

Szabadságért elhullt dicső áldozatok,
Hol vannak, hol vannak a ti sírjaitok?
Hová temettek el? szent hamvaitokat
Hol találjuk meg, hogy tiszteljük azokat?
Olyan sokáig volt átkozott nevetek,
Megemlíteni sem volt szabad bennetek,
De már annak vége . . . megadhatjuk a bért,
Áldozhatunk könnyet a kiontott vérért!

(Pest.)

ITT BENN VAGYOK A FÉRFIKOR NYARÁBAN.

Itt benn vagyok a férfikor nyarában,
Az ifjuságnak eltűnt tavasza,
Magával vitte a sok szép virágot,
A sok szép álmot, amelyet hoza,
Magával vitte a zengő pacsírtát,
Mely fel-felköltött piros hajnalon . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Elszállt az égről a piros sugár és
Elszállt a földről a dalos madár,
Üres fészkébe énekelni a bús
Szellő vagy a haragos vihar jár;
Ábrándaimnak száraz erdejében
Csörög, csörög már s nem susog a lomb . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Az ég arany hajnalcsillagja s a föld
Ezüst harmatja mind, mind elvesze,
Letörlé őket kérlelhetlenül a
Rideg valóság szigorú keze;
Felhők borongnak, s rekkenő meleg van,
A gondok fojtó levegője nyom . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Regényes bércek kősziklái közt folyt
Csengő morajjal egy tündér patak,
Dicsvágy patakja! ajkaim belőle
Sok boldogító mámort ittanak.
Foly még ma is, de más igyék vizéből,
Én nem iszom, többé nem szomjazom . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Ha elfordúlok en magamtul és mint
Polgár végigtekintem a hazát,
Szemem megromlott satnya ivadékot,
Egy pusztulásnak indult népet lát.
Karom feszül, szivem tombol! mi haszna?
Mást nem tehetek, csak sirathatom . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes angyalom!

Szeress, szeress, mint én szeretlek téged,
Oly lángolón, oly véghetetlenűl,
Áraszd reám a fényt s a melegséget,
Mely isten arcáról szivedbe gyűl;
Az a te szíved egyetlen világom,
Nappal napom és éjjel csillagom . . .
Milyen sötét vón' a világ, az élet,
Ha nem szeretnél, fényes csillagom!

(Pest.)

A HEGYEK KÖZT.

Ott alant, alant, a mélyben,
A kék messzeség ködében,
Ott a város... csak ugy rémlik,
Mint a múlt, amelyet félig
Átadott immár a lélek
A felejtés éjjelének.
Kinn vagyok a természetben,
Fönn magasra nőtt hegyekben;
Magas e hely, itt pihen meg
Koronként a vándor felleg,
S ha itt volnék éjjelenként,
Csillagokkal beszélgetnék.
Lenn a völgyben, lenn a mélyben,
A kék messzeség ködében,
A város távol zajában
Hagytam gondod, hazám, s házam!
Ott lenn hagytam minden gondot,
Mely szivem fölött borongott.
Melynek sötét árnyékában
Mint rideg kőszikla álltam.
Ne bántsatok, ne bántsatok,
Ha egy rövid napot lopok
A magam mulatságának,
Hisz eleget élek másnak!...
Minden lenn maradt, ami bánt,
Nem hoztam föl magammal mást,
Csak ami boldogságot ad,
Kedvesemet és lantomat.
Kedvesem, ki egy személyben
Asszony s gyermek, örömében
Jön és megyen, pillangót űz,
Virágot szed, koszorút fűz,
Majd eltűnik, majd előjön:
Ugy lebeg a hegytetőkön,
Mint egy álom tüneménye,
Mint e rengeteg tündére.

Én merengve, oh természet,
Örök szépségidre nézek,
S szemeimnek bámultában
Néma, de szent imádság van.
Mint felém repeső szivek,
Rezgenek a falevelek,
S ábrándos suttogásukban
Mennyi kedves szép titok van!
Fáktól vagyok körülvéve,
S mint édes fia fejére
Áldó keze az atyának,
Ugy hajolnak rám az ágak.
Istenem, beh boldog vagyok!
Majd hogy sírva nem fakadok.

(Zugliget.)

A BOKOR A VIHARHOZ.

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az oltár,
És ezen oltárnak papja a kis csalogány.
Hadd dícsérje, ne bántsd, éneklésével az istent,
A természetet, a szent közös édes anyát.

(Zugliget.)

JŐJ EL VÉGRE, VALAHÁRA . . .

Jőj el végre, valahára,
Te határzó, te nagy óra,
Melyben e hon sorsa fordul
Akár rosszra, akár jóra.
Folyamodjunk, ahhoz ami
Hozzánk illik, merészséghez,
Dobjuk el már azt a kockát,
Ha fekete, ha fehér lesz!

Várjatok. Még csak nehány perc,
És kockánk eldobva lészen,
S vagy olajág vagy pedig kard
Lesz a magyar nép kezében.
Kardot és nem olajágat,
Kardot a nemzet kezébe!
Legyen szabadság először,
És azután legyen béke.

Eljött végre az idő, hol
Megmutatjuk a világnak:
Hogy méltók vagyunk-e élni
Vagy megértünk a halálnak?
Ha életrevalók vagyunk,
Nem fog a vész bírni velünk,
És ha élhetetlenek, nem
Érdemeljük, hogy megéljünk.

Vedd elő és köszörüld ki,
Magyar nemzet, régi kardod,
Melyet eddig a zsarnokság
Veled együtt fogva tartott;
Vedd elő, és mosd le róla
A szennyet hír-dicsőséggel,
Mosd le róla hevenyén a
Vörös rozsdát vörös vérrel!

De mielőtt síkra szállunk,
Mondjunk el egy imádságot,
És mi légyen az imádság?
Egy nagy átok, egy vad átok!
Átkozzuk ki őseinket
A nyugtató föld ölébül,
Miért hagytak fiaiknak
Szolgaságot örökségül!

(Pest.)

HALLOD-E, SZÍV, SZÍVEM!

Hallod-e, szív, szívem! hallod e beszédet?
Gyávaság vádjával kit illetnek? téged?
Te reád merik azt mondani, hogy «gyáva»,
Te reád, hogy nem mersz menni a csatába.

Tudom, hogy kik vagytok, ti nyomoru férgek,
Kik a hátam mögött vakmerőn beszéltek ;
Egy időben szemközt állottam veletek,
Egy pillantásomtól akkor reszkettetek.

De miért tőlem e figyelem irántok? . . .
Nyujtogassátok rám a kigyófulánkot,
Marjátok, marjátok, ti csúszók, sarkamat,
Hátra sem fordulok, hogy eltiporjalak!

Csendesedjél, szivem, minek ez indulat?
Miért pazarolnod nemes haragodat?
Ha épen kedved van lázas indulatra,
Válassz érdemesebb tárgyat haragodra.

Csendesedjél, szivem, parancsolj vérednek,
Melyet fölzaklatott viharok kergetnek,
Mutasd meg azzal is a te nagyságodat,
Hogy békén tűröd a cudar rágalmakat.

Cudar gaz rágalom! bebizonyítom ezt.
Csak azt restelem, ha bebizonyítva lesz,
Azok is, kik most ugy ócsárolnak engem,
Éljenezni fognak győző-ünnepemben.

Ily hitvány az ember, ily hitvány valóban!
Csak miljomod része, ami közte jó van.
Menjetek! . . . kivánom, hogy boldoguljatok,
Küzdök is érte, de nem kell jutalmatok.

(Pest.)

MIT DALOLTOK MÉG TI, JÁMBOR KÖLTŐK?

«Mit daloltok még ti, jámbor költők,
Ily időkben minek az a dal?
Ugy sem hallgat a világ reátok,
Hangotok csaták zajába hal.

Félre mostan, jó fiúk, a lanttal,
Szép zenétek hasznot nem hozó,
Tudhatnátok azt, hogy elenyészik
Mennydörgésben a pacsírtaszó.»

Meglehet. De a madár nem nézi,
Hallgatják-e őtet odalent?
A pacsírta fönn a kék magasban
Istenének és magának zeng.

Ön magától száll a dal szivünkből,
Ha bú vagy kedv érintette meg,
Száll a dal, mint szállanak a szélben
A letépett rózsalevelek.

Énekeljünk, társak, sőt legyen most
Hangosabb, mint eddig volt, a lant,
Hadd vegyűljön e zavaros földi
Zajba egy két tiszta égi hang!

Romba dőlt a fél világ . . . kietlen
Látomány, mely szemet s szívet bánt!
Hadd boruljon a rideg romokra
Dalunk, lelkünk zöld repkény gyanánt.

(Pest.)

A SZÉKELYEKHEZ.

Köröskörül sötét felhő az égen,
Egy magányos csillag ragyog középen.
Az a csillag ott a magyar nép képe,
Kit idegen népek vettek középre.

Nagy a világ és testvérünk nincs benne,
Nincsen, aki bajainkban részt venne.
Dehogy testvér a magyarhoz a világ!
Ellensége minden ember, akit lát.

Ha a magyar is elhagyja a magyart,
Nem lesz akkor olyan, aki vele tart,
Ugy eltűnik, mint az égrűl a csillag,
Ha a sötét felhők reá borulnak.

Föl, székely, föl, közös az ellenségünk,
Ti nektek is az árt, aki minékünk,
Az vert vasra titeket, aki minket,
Együtt törjük szét a közös bilincset!

Mert végtére szabadokká kell lennünk;
Hadd legyen az egész világ ellenünk!
Bennünket az még kétségbe ne ejtsen,
Hisz velünk van az igazság s az isten.

Mutassuk meg: a magyar nem olyasmi,
Mint a gyertya, mit el lehet oltani;
A magyarnak élnie kell örökké,
És nem szabad rabnak lennie többé!

Föl, székely, nézz szembe az ellenséggel;
Ki néz vele szembe, ha nem a székely?
Hisz a székely ősapja volt Attila,
Kit ugy híttak, hogy az isten ostora!

Hiába, Bécs, hiába van gazságod,
Küldheted ránk a rácot, a horvátot;
Állani fog, állani fog Magyarhon,
Élni fogunk, élni fogunk szabadon!

(Pest.)

TUDOD, MIDŐN ELŐSZÖR ÜLTÜNK ...

Tudod, midőn először ültünk
E tó fölött, e fák alatt?
Röpűl a gyors idő fölöttünk,
Azóta két év elhaladt.

Ily ősz volt akkor is, ilyen szép
Mosolygó őszi délután,
Szelíd fuvalmak így rezgették
A sárga lombokat a fán.

Igy tükrözé vissza a tónak
Vize a tiszta kék eget,
Igy ringatózott ama csónak
Ábrándosan a víz felett.

De akkor még csak gondolatban
Élveztem mennyországomat,
Mert akkor még nem csókolhattam,
Mint mostan, édes ajkadat.

Két éve annak ... sokat elvitt
Az idő tőlem azalatt,
De nem panaszlok, mert amennyit
Elvitt, sokkal többet hozott.

Téged hozott meg nekem, téged,
Reményim fényes gyöngysora,
Kiért az örök üdvösséget
Ezerszer adnám én oda.

Maradjunk még itt, légy mellettem . . .
Hol úgy busúltam egykoron,
Hagyj engem itt most elmerengnem
Végetlen boldogságomon!

(Erdőd.)

ÉLET VAGY HALÁL!

A Kárpátoktul le az al-Dunáig
Egy bősz üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszórt hajával, véres homlokával
Áll a viharban maga a magyar.
Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néphez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb
Minden népek közt a föld kerekén.

Szegény, szegény nép, árva nemzetem te,
Mit vétettél, hogy így elhagytanak,
Hogy isten, ördög, minden ellened van,
És életed fáján pusztítanak?
S dühös kezekkel kik tépik leginkább
Gazúl, őrülten a zöld ágakat?
Azok, kik eddig e fa árnyékában
Pihentek hosszu századok alatt.

Te rác, te horvát, német, tót, oláhság,
Mit marjátok mindnyájan a magyart?
Török s tatártól mely titeket védett,
Magyar kezekben villogott a kard.
Megosztottuk ti véletek hiven, ha
A jó szerencse nékünk jót adott,
S felét átvettük mindig a tehernek,
Mit vállatokra a balsors rakott.

S ez most a hála! . . . vétkes vakmerénnyel
Reánk uszít a hűtelen király,
S mohó étvággyal megrohantok minket,
Miként a holló a holttestre száll.

Hollók vagytok ti, undok éhes hollók,
De a magyar még nem halotti test,
Nem, istenemre nem! s hajnalt magának
Az égre a ti véretekkel fest.

Legyen tehát ugy, mint ti akartátok,
Élet-halálra ki a síkra hát,
Ne légyen béke, míg a magyar földön
A napvilág egy ellenséget lát,
Ne légyen béke, míg rossz szívetekből
A vér utósó cseppje nem csorog . . .
Ha nem kellettünk nektek mint barátok,
Most mint birókat, akként lássatok.

Föl hát, magyar nép, e gaz csorda ellen,
Mely birtokodra s életedre tör,
Föl egy hatalmas, egy szent háborúra,
Föl az utósó ítéletre, föl!
A századok hiába birkozának
Velünk, és mostan egy év ölne meg?
Oroszlánokkal vívtunk hajdanában,
És most e tetvek egyenek-e meg?

Föl, nemzetem, föl! jussanak eszedbe
Világhódító híres őseid.
Egy ezredév néz ránk itélő szemmel
Atillától egész Rákócziig.
Hah, milyen múlt! ha csak fél akkorák is
Leszünk, mint voltak e nagy ősapák,
El fogja lepni árnyékunk a sárba
És vérbe fúlt ellenség táborát!

(Erdőd.)

A VÉN ZÁSZLÓTARTÓ.

Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva,
Seregének seregünk nyomába',
Megrémülve fut a magyar hadtól;
Magyar hadban egy vén zászlótartó.

Ki az a vén zászlótartó ottan
Olyan tüzes lelki állapotban?
Szemem rajta kevélyen mereng el:
Az én apám az az öreg ember!

Az én apám e vén zászlótartó.
«Vészben a hon!» elhatott a nagy szó,
Elhatott kórágyához, fülébe,
S mankó helyett zászlót vett kezébe.

Vállait egy kínos élet gondja,
Betegség és ötvennyolc év nyomja,
S ő feledve minden baját, búját,
Ifjak közé hadi bajtársúl állt,

S kit eddig az asztaltól az ágyba
Alig alig bírt elvinni lába,
Ellenséget űz mostan serényen
Ifjusága régi erejében.

Mi vitte őt háború zajába?
Hiszen neki nincsen gazdagsága,
Mit féltene, mit védnie kéne,
Hogy ne jusson ellenség kezére.

Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg,
S még is még is viszi lobogóját
Azok előtt, kik a hazát óják.

Ép azért ment, mert semmivel sem bír;
Küzd a gazdag, de nem a hazáért,
Védi az a maga gazdaságát...
Csak a szegény szereti hazáját.

Édes apám, én voltam te néked
Ekkoráig a te büszkeséged;
Fordult a sor, megfordult végképen,
Te vagy mostan az én büszkeségem.

Érdemes vagy a cserkoszorúra!
Alig várom, hogy lássalak újra
S megcsókoljam örömtől reszketve
Kezedet, mely a szent zászlót vitte.

És ha többé nem látnálak téged?
Látni fogom fényes dicsőséged;
Könnyem leszen sírodnak harmatja,
S híred a nap, mely azt fölszárítja!

(Erdőd.)

BUCSÚ.

Alig viradt, már ujra alkonyúl,
Alig jövék, s megint elmégyek, el,
Még csak alig hogy üdvezeltelek,
És már bucsúzni, már elválni kell.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Kardot fogék kezembe lant helyett,
Költő valék és katona vagyok;
Arany csillag vezérelt eddig, s most
Utamra piros éjszakfény ragyog.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem a dicsvágy von engem tőled el . . .
Fejemre nem is férne a babér
A boldogság teljes rózsáitól,
És én le nem hajítom ezt azér'.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem a dicsvágy von engem tőled el,
Tudod: belőlem az régen kihalt,
Hazámért ontom véremet, ha kell,
Hazámért vívok véres viadalt.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Ha senki sem védné is a hazát,
Magamnak őtet védni kellene;
S mostan, midőn mindenki síkra szállt,
Magamban én itthon maradjak-e?
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Nem mondom én: gondolj férjedre, míg
Ő a honért s érted harcolni fog;
Ismerlek én, nagyon tudom, hogy egy
Gondolatod van, és az én vagyok.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

Tán megcsonkítva térek vissza majd,
De akkor is szeretsz te engemet,
Mert istenemre, amint elviszem,
Épen hozom meg hű szerelmemet.
Isten veled, szép ifju hitvesem,
Szivem, szerelmem, lelkem, életem!

(Erdőd.)

TI ÁKÁCFÁK E KERTBEN ...

Ti ákácfák e kertben,
Ti szép emlékü fák,
Amelyeken szivemnek
Oly drága minden ág,

Kedves fák, üdvezelve
És áldva legyetek,
Áldom még azt is, aki
Titeket ültetett.

Harmatnak s napsugárnak
Áldása rajtatok,
Vidám dalosmadártól
Reszkessen ágatok.

Örök tavasz lakozzék
Zöld fürteiteken,
Hogy éltetek, miként az
Enyém, oly szép legyen.

Itt láttam én először
Kedves galambomat,
Itt láttam őt először
Ez ákácfák alatt.

Itt űlt e lombok alján,
Itt űlt szemközt velem,
Itten röpült szeméből,
Szivembe szerelem.

Tudom még, hogy ne tudnám?
Habár régen vala,
Az órát, hol kigyúladt
Szerelmem hajnala.

Ez volt a hajnal! ilyen
Nem ékesíte még
Téged, te véghetetlen,
Te régteremtett ég.

Letűnt immár e hajnal,
Megértem a delet,
S ez tán nem oly regényes,
De sokkal melegebb.

Mikor jön majd az alkony,
Szerelmem alkonya?
Ettől ne félj, szivemnek
Imádott asszonya!

Eljő ez is, de későn;
Azért jő majd, ha jő,
Hogy légyen arcainkon
Szép arany szemfedő.

S a földbe ha letesznek,
Majd csillag képiben
Ragyog le zöld sirunkra
Sötétkék éjeken.
(Nagy-Károly.)

TISZTELJÉTEK A KÖZKATONÁKAT!

Tiszt vagyok ... ha lát a közlegénység,
Tisztelkedve megyen el mellettem ;
Én pirúlok, gondolván magamban :
Nincs igazság, nincs igazság ebben,
Nekünk kéne köszönteni őket,
Mert mi nálunk sokkal többet érnek. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Velök állunk a csaták tüzében,
De mi tudjuk, hogy miért csatázunk,
Mert van, ami győzelemre buzdít,
Vagyon elvünk, van tán gazdaságunk,
S von előre csábító varázsa
A dicsőség ragyogó szemének. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

Ők az elvet hírből sem ismérik,
És a haza? kemény mostohájok,
Izzadásuk díjában nekik csak
Kenyeret vet s rongyokat dob rájok,
S zászlajához hogyha oda állnak,
Nyomorért csak új nyomort cserélnek. —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak, ők mint a hadvezérek.

S mit tudják ők, mi az a dicsőség?
S ha tudnák is, mi hasznuk van benne?
Nincsen lap a történet könyvében,
Ahol nevök följegyezve lenne.

Ki is győzné mind föl rni, akik
Tömegestül el-elvérezének? —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak, ők mint a hadvezérek.

Ha megtérnek csonkán a csatákból,
Koldusbotot ád a haza nékik,
S ha elesnek, a felejtés árja
Foly sírjukon s neveiken végig.
És ők még is neki mennek bátran
Az ellenség kardjának, tüzének! —
Tiszteljétek a közkatonákat,
Nagyobbak ők, mint a hadvezérek.

(Debrecen.)

1848.

Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag,
Te a népek hajnalcsillaga!...
Megviradt, fölébredett a föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arccal
Jött e hajnal,
Piros arca vad sugára
Komor fényt vet a világra;
E pirúlás: vér, harag és szégyen
A fölébredt nemzetek szemében.

Szégyeneljük szolgaságunk éjét,
Zsarnokok, rátok száll haragunk,
S a reggeli imádság fejében
Istenünknek vérrel áldozunk.
Álmainkban
Alattomban
Megcsapolták szíveinket,
Hogy kioltsák életünket,
De maradt még a népeknek vére
Annyi, ami fölkiált az égre.

Áll a tenger nagy elbámultában,
Áll a tenger és a föld mozog,
Emelkednek a száraz hullámok,
Emelkednek rémes torlaszok.
Reng a gálya . . .
Vitorlája
Iszaposan összetépve
A kormányos szíve képe,
Aki eszét vesztve áll magában
Beburkolva rongyos bíborában.

Csatatér a nagy világ. Ahány kéz,
Annyi fegyver, annyi katona.
Mik ezek itt lábaim alatt? . . . hah,
Eltépett lánc s eltört korona.
Tűzbe véle! . . .
No de még se,
Régiségek közé zárjuk,
De nevöket írjuk rájuk,
Különben majd a későn-születtek
Nem tudnák, hogy ezek mik lehettek.

Nagy idők. Beteljesült az Írás
Jósolatja : egy nyáj, egy akol.
Egy vallás van a földön : szabadság!
Aki mást vall, rettentőn lakol.
Régi szentek
Mind elestek,
Földúlt szobraik kövébül
Uj dicső szentegyház épül,
A kék eget vesszük boltozatnak,
S oltárlámpa lészen benne a nap.

(Debrecen.)

HIDEG IDŐ, HŰS ŐSZI ÉJ . . .

Hideg idő, hűs őszı éj.
Ott kandallómon ég a tűz,
De hasztalan, nem melegít,
Mert, kedvesem, te mellettem nem ülsz.

Itten didergek egyedül,
Várom, hogy elálmosodom.
Mint várja mélaszomorún
Leroskadását a magányos rom.

Még gondolkodni sem tudok,
Lelkemnek szárnya összefagy,
Mert te, virágos tavaszom,
Te hő nyaram, te messze messze vagy.

Csak már ne volna ily borús,
Ilyen sötétfelhős az ég;
Hajolva ablakom fölé
Talán egy kissé elmerengenék.

Ha már szemed nem láthatom,
Ha már nem lehetek veled:
Hadd látnék egy szép csillagot,
Amely pótolna téged némileg!

(Debrecen.)

MILYEN LÁRMA, MILYEN VÍGADALOM!

Milyen lárma, milyen vígadalom!
Mi légyen ez? talán lakodalom?
Nem a biz a; fiatal vitézek
Látogatták meg ezt a csapszéket.

«Kocsmárosné, maga nem jót forral,
Minek késik oly soká a borral?
Tudja, hogy nincs pénzem? majd lesz nekem
A harc után, akkor megfizetem.»

«Kocsmárosné szép leánya, rózsám,
Jőjön ide, jőjön ide hozzám!
Csókoljon meg, kérem igen szépen,
A harc után feleségül vészem.»

S iddogálnak, csókolóznak nagyba,
Minden, ami gond, oda van hagyva,
Mintha nem is várnának csatára,
Mintha még vagy száz év volna hátra.

«El azért a nagyobbik kancsóért!»
Ma piros bor, holnap majd piros vér...
«Eszem azt a szádat, beh csókra áll!»
Ma meleg csók, holnap hideg halál...

(Debrecen.)

ITT ALSZIK A KÖLTŐ...

(Moore után angolból.)

Itt alszik a költő, akinek kezében
Apollónak lantja zenge olyan szépen,
Kinek dala omlott, mint vad folyam árja,
Vagy elhalt távoli kis patak módjára.

Aludj', néma költő... most észrevétlenül
Jár vihar és szellő holt homlokod körül,
Vihar, mely harsog, mint harcdalod harsogott,
És szellő, mely elhal, mint szerelmi dalod.

(Debrecen.)

HOGY VOLNA KEDVEM . . .

Hogy volna kedvem, örömem nekem,
Midőn távol vagy, édes kedvesem!
Hiszen sötét van, ha a nap lemén.
De emléked velem jött és marad,
Az vet reám bús halvány súgarat ;
Emléked a hold, sorsom éjjelén.

Nyílik körűlem itt-ott egy virág,
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Mert harmat reszket mindenik felett.
Nézek busúlva, szívszakadva rá,
Azt gondolván : a harmatos virág
Felémtekintő könnyező szemed.

Tudom, tudom, hogy sokszor megsiratsz,
Könnyektül ázik ama kedves arc,
Amelyet annyiszor csókoltam én.
Most víz van ott, hol egykor tűz vala!
Igy áll a záporfelhők fátyola
Az elenyészett csillagok helyén.

Sirass, sirass, egy kis vigasztalás
A bús sziveknek a könnyhullatás,
Sírj, s könnyeid megkönnyebbítsenek.
Miért ne sirnál? férfi vagyok én,
S véres csatáknak állok küszöbén,
És mégis néha én is könnyezek.

Miért szégyelném én megvallani,
Hogy folynak olykor könnyem árjai,
Ha bennem elválásunk kínja dúl ;
Azért, hiszem, megállok a csatán!
Az oroszlán legrettentőbb talán,
Midőn elvesztett párjáért busúl.

(Debrecen.)

SZERETLEK, KEDVESEM!

Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Szeretem azt a kis
Könnyű termetedet,
Fekete hajadat,
Fehér homlokodat,
Sötét szemeidet,
Piros orcáidat,
Azt az édes ajkat,
Azt a lágy kis kezet,
Melynek érintése
Magában élvezet,
Szeretem lelkednek
Magas röpülését,
Szeretem szivednek
Tengerszem-mélységét,
Szeretlek, ha örülsz
És ha búbánat bánt,
Szeretem mosolyod
S könnyeid egyaránt,
Szeretem erényid
Tiszta sugárzását,
Szeretem hibáid
Napfogyatkozását,
Szeretlek, kedvesem.
Szeretlek tégedet,
Amint embernek csak
Szeretnie lehet.
Kivűled rám nézve
Nincs élet, nincs világ,
Te szövődöl minden
Gondolatomon át,
Te vagy érzeményem
Mind alva, mind ébren,
Te hangzol szivemnek
Minden verésében,
Lemondanék minden
Dicsőségrül érted,
S megszereznék érted
Minden dicsőséget,
Nekem nincsen vágyam,
Nincsen akaratom,
Mert amit te akarsz,
Én is azt akarom,
Nincs az az áldozat,
Mely kicsiny ne lenne
Éretted, hogyha te
Örömet lelsz benne,
S nincs csekélység, ami
Gyötrelmesen nem sért,
Hogyha te fájlalod
Annak veszteségét,
Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Mint ember még soha,
Soha sem szeretett!
Oly nagyon szeretlek,
Hogy majd bele halok,
Egy személyben minden,
De mindened vagyok,
Aki csak szerethet,
Aki csak él érted:
Férjed, fiad, atyád,
Szeretőd, testvéred,
És egy személyben te
Vagy mindenem nekem:
Lyányom, anyám, húgom,
Szeretőm, hitvesem!

Szeretlek szivemmel,
Szeretlek lelkemmel,
Szeretlek ábrándos
Őrült szerelemmel! . . .
És ha mindezért jár
Díj avvagy dicséret,

Nem engem illet az,
Egyedűl csak téged,
A dicséretet és
Díjat te érdemled,
Mert tőled tanultam
Én e nagy szerelmet!

(Debrecen.)

ITT VAN AZ ŐSZ, ITT VAN UJRA.

Itt van az ősz, itt van ujra,
S szép, mint mindig, én nekem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy neszét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anya.

És valóban ősszel a föld
Csak elalszik, nem hal meg ;
Szeméből is látszik, hogy csak
Álmos, ő de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett ;
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj' olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik.

Én ujjam hegyével halkan
Lantomat megpenditem,
Altató dalod gyanánt zeng
Méla csendes enekem.

Kedvesem, te űlj le mellém,
Űlj itt addig szótlanúl,
Míg dalom, mint tó fölött a
Suttogó szél, elvonúl.

Ha megcsókolsz, ajkaimra
Ajkadat szép lassan tedd,
Föl ne keltsük álmából a
Szendergő természetet.
(Erdőd.)

ELPUSZTULÓ KERT OTT A VÁR ALATT . . .

Elpusztuló kert ott a vár alatt,
Elpusztuló vár ott a kert felett . . .
Rajtok borong homályos-szomorún
Az őszi köd és az emlékezet.

Eszembe jut rólok, mit a haza
Veszített egykor s amit szívem nyert ;
Elhúnyt vitézek sírja az a vár,
S élő szerelmem bölcseje a kert.

Itt lenn ringattam én ölemben őt,
Itt lenn öleltem én galambomat,
S ott fönn tanyáztak hajdan a sasok,
Ott fönn tanyáztak a Rákócziak.

Dicső vitézség! édes szerelem!
Bejárom egyszer még e helyeket,
Ma itt vagyok még s holnap távozom,
S tán vissza többé nem is jöhetek.

Lesz-é ezentúl, oh kert, aki majd
Édes gyönyörrel jár e fák alatt?
Lesz-é ezentul, oh vár, aki majd
Szent tisztelettel nézi tornyodat?

(Erdőd.)

ITT A NYILAM, MIBE LŐJJEM?

Itt a nyilam! mibe lőjjem?
Királyi szék áll előttem,
Bele lövöm bársonyába,
Hogy csak ugy porzik kínjába',
Éljen,
Éljen a köztársaság!

A korona nagyon drága,
Nem való az a királyra;
A királyra! ugyan minek
Szamáron a bársony nyereg?
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Piros bársony köpönyege,
Ide vele, hamar, ide,
Lesz belőle lótakaró,
Ugy is épen arravaló.
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Arany pálca a markában,
Csavarjuk ki hamarjában;
Ásót, kapát a kezébe,
Ássa meg a sírját véle!
Éljen,
Éljen a köztársaság!

Ez egyszer csak annyit mondok:
Jó soká voltunk bolondok,
Legyen egy kis eszünk végre,
Másszunk a király képére.
Éljen,
Éljen a köztársaság!
(Debrecen.)

CSATADAL.

Trombita harsog, dob pereg,
Kész a csatára a sereg.
Előre!
Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart.
Előre!

Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa.
Előre!
Hadd lássák és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: szabadság.
Előre!

Aki magyar, aki vitéz,
Az ellenséggel szembenéz.
Előre!
Mindjárt vitéz, mihelyt magyar,
Ő s az isten egyet akar.
Előre!

Véres a föld lábam alatt,
Lelőtték a pajtásomat,
Előre!
Én se leszek rosszabb nála,
Berohanok a halálba,
Előre!

Ha lehull a két kezünk is,
Ha mindnyájan itt veszünk is,
Előre!
Hogyha el kell veszni, nosza,
Mi vesszünk el, ne a haza,
Előre!
(Debrecen.)

AKASSZÁTOK FÖL A KIRÁLYOKAT!

Lamberg szivében kés, Latour nyakán
Kötél, s utánok több is jön talán,
Hatalmas kezdesz lenni végre, nép!
Ez mind igen jó, mind valóban szép,
De még ezzel nem tettetek sokat —
Akasszátok föl a királyokat!

Kaszálhat'd a fűt világ végeig,
Holnap kinő az, ha ma lenyesik;
Tördelheted le a fa lombjait,
Idő jártával ujra kivirít;
Tövestül kell kitépni azokat —
Akasszátok föl a királyokat!

Vagy nem tanultad még meg, oh világ,
Gyülölni méltóképen a királyt?
Oh, hogyha szétönthetném köztetek
Azt a szilaj veszett gyülöletet,
Mitől keblem, mint a tenger, dagad! —
Akasszátok föl a királyokat!

Szivöknek minden porcikája rosz,
Már anyja méhéből gazságot hoz,
Vétek, gyalázat teljes élete,
Szemétől a levegő fekete,
S megromlik a föld, melyben elrohad —
Akasszátok föl a királyokat!

Ezer felé bús harcmező a hon,
Arat rajt' a halál irtóztatón,
Itt egy falu, amott egy város ég,
Százezerek jajától zúg a lég;
S halál, rablás mind a király miatt —
Akasszátok föl a királyokat!

Hiába ömlik, hősök, véretek,
Ha a koronát el nem töritek.
Fejét a szörny ismét fölemeli,
S akkor megint elől kell kezdeni.
Hiába lenne ennyi áldozat? —
Akasszátok föl a királyokat!

Mindenkinek barátság, kegyelem,
Csak a királyoknak nem, soha sem!
Lantom s kardom kezembül eldobom,
A hóhérságot majd én folytatom,
Ha kívülem rá ember nem akad —
Akasszátok föl a királyokat!

(Debrecen.)

KONT ÉS TÁRSAI.

Édes hazám, Magyarország,
Mi a bajod? bús az orcád,
Az orcád bús, a könnyed hull,
Alig vagy a fájdalomtul.

«Mi volna más bajom nékem,
Mint hogy a királyi széken
Ember helyett vadállat ül,
Uralkodik kegyetlenül.

Zsigmond király, te vadállat,
Ne nyomjad úgy a vállamat,
Alig bírja már a lábam,
El kell dőlnöm itt hosszában.

Azért tettelek királynak,
Világ első királyának,
Hogy így csúffá tégy engemet
Kiszakítsd az életemet?

Én istenem, hova nézzek?
Mindenütt csak bús enyészet,
Minden tagom, zsibbad és fáj,
Átkozott légy, Zsigmond király!

Lelkem, testem nagyon beteg,
Gyermekeim, segítsetek,
Hol vagytok ti, jó vitézek,
Merre jártok, merre késtek?»

Szegény haza, fiaidat
Hasztalanúl hívogatod;
Az egyik rész gaz áruló,
A másik rész földönfutó.

Bakonyerdő sötétsége
Zsiványoknak volt a fészke,
De most benne űzött vadak
Laknak, igaz hazafiak.

Közöttök van — hogy ne volna? —
Kont István is a vadonba',
Feje fölött sötét ágak,
Szíve fölött sötét bánat.

Gondolkodik jó sokáig,
Összehíjja cimboráit,
Csendesen előre lépett,
És így kezdte a beszédet:

«Beh összeolvadt a számunk!
Szegény jó Magyarországunk,
Csupán harminc ember maradt
Védeni szabadságodat.

Nincs mit tennünk, kicsiny a szám,
Isten veled, kedves hazám! . . .
Barátim, csak egy van hátra,
Készüljünk el a halálra.

Föl Budára a királyhoz,
Tegyük kardunkat lábához,
Hadd vegye el életünket,
Csak ne bántsa gyermekinket.»

Egynek sem volt kifogása,
Mind készen volt a halálra,
Fölnyergeltek, lóra kaptak,
Buda felé lovagoltak.

Mentek együtt egy csoportban,
Mentek némán, mentek lassan,
Némán, lassan és sötéten,
Mint a felhő megy az égen.

Budavárba följutának,
Király előtt megállának,
A legbölcsebb közöttök Kont,
Királynak ily beszédet mond:

«Itt vagyunk, király, előtted,
Kiirthat'd a pártütőket,
Vedd el a mi életünket,
Csak kíméld meg gyermekinket».

S leoldozták kardjaikat,
Kezök reszket, keblök dagad;
Kardjoktól kell elszakadni!
Mintha lelkök szakadna ki.

De csak még is leoldozták,
Király előtt le is rakták,
Oda rakták őket sorba,
Szegényeket, od' a porba.

A hazának képe volt ez,
Ottan hevert, mint a holttest,
A haza is, megalázva,
Rajta a gaz király lába.

Zsigmond király nagy kevélyen
Végig néz a vitézségen,
Szemeit félig behúnyja,
És így kezdi cudar gúnnyal:

«Nos, hát, nagy jó uraimék,
Elég már a tréfa, elég?
Meglapulunk valahára
Megkorbácsolt eb módjára.

Hát ezek a vad vitézek,
Akik a királyi széket
S koronámat fenyegeték?
Kiktől szinte megijedék.

Hisz ezek jámbor koldúsok!...
Szegény golyhók, mit busúltok?
Jól van; amért koldulátok,
Az életet megkapjátok.»

A harminc vitéz föllobban
Irtóztató bősz haragban,
Láng a szivök, láng a szemök,
Fölfordúlt a világ velök.

Kont a bajúszán egyet ránt,
Megereszti vastag hangját,
S a beszéd végét se várva
Reá dördül a királyra:

«Állj meg, aki istened van!
Többet nem szólsz boszulatlan...
Koldús vagy ám te! vagy volnál,
Ha más, ha zsivány nem volnál.

Gyermekink s nem magunk végett
Jöttünk ide kérni téged...
Gyermek ide, gyermek oda!
Most a kocka el van dobva.

Zsivány voltál vagy és maradsz,
És minden ivadékod az,
Vér rajtad a piros bársony,
Süssenek meg tüzes nyárson!

Gyilkoltass meg mindnyájunkat,
Ez te hozzád illő munka...
De mit álltam szóba véled?
Haramjával nem beszélek.»

Némán néz a király rája,
Habot túr dühében szája,
Int kezével, s a vitézek
Hóhérkézre kerülének.

És a hóhér sujtana már...
«Megállj, mester,» szól a király,
«Halljátok, aki letérdel,
S kegyelmet kér, életet nyer.»

Nincs a harminc között egy se,
Aki térdét meggörbítse,
Egy se mozdul, egy se térdel,
Állnak néma megvetéssel.

«Sujts!» ordít a veszett király,
«Sujts, bakó, sujts, míg egy fej áll!»
Sujt az, s hullanak a fejek,
Mint ősszel a falevelek.

Huszonkilenc fej hever már
Garmadában a vérpadnál,
Huszonkilenc ember vére
Száradt a piac kövére.

Most Kont István következik,
A végső, a harmincadik!
Ő volt akkor a hazába'
A szabadság végsugára.

Hogy föllépett a vérpadra,
Megreszketett az alatta;
Ott állt bokáig a vérben,
Társai elfolyt vérében.

Összegörnyed Zsigmond király,
Az elítélt egyenest áll,
Olyan az ő tekintete,
Mint az isten itélete.

Szólna Zsigmond: «végezd, mester!»
De szólani nem tud, nem mer:
Körmét a mellébe vágta,
Fogaival ajkát rágta.

Iszonyú csend... Kont lehajlott,
A kiomlott vérbe markolt,
S a piros vért oda vágja
Zsigmond fejér orcájára.

Ordítozás, dob pergése!
De hallik Kont mennydörgése:
«Zsigmond király, gyilkos király,
Vérünk, átkunk fejedre száll!»

A hóhérbárd villan, suhan,
Kont feje is a porba' van,
Ugy esett le a válláról,
Mint a nap az ég boltjáról.

Gaz király volt Zsigmond király,
De nem gazabb társainál;
Csak neveik különbözők,
Mind egyformák lélekben ők.

Meddig tart még, beteg világ,
Meddig tart még a nyavalyád?
Király-fene rágja tested,
Agyonrág, ha ki nem metszed!

(Debrecen.)

FIAM SZÜLETÉSÉRE.

Ide, ide fiamat kezembe,
Hadd szorítsam a szivemhez őt!
Mintha volnék újonnan teremtve,
Hogy éltemnek ifju lombja nőtt!

Üdvezellek, lelkem szép kis ága,
Üdvezellek, édes magzatom!
Sírásodnak bánatos zajába
Beleolvad örvendő dalom.

Kis parányom, milyen nagy örömmel
Állok itt és nézem képedet!
Kell-e még pap? örömkönnyeimmel
Keresztellek én meg tégedet.

Csillagász lett végre is belőlem,
Itten állok csillagom előtt,
Arcvonásit hosszasan szemlélem,
S találgatom a távol jövőt.

A reménynek nagy virágos fája,
Mit e csillag fénye fölmutat;
Csak ne szálljon kora dér reája,
Mely leszedné e virágokat.

Oh halál, te nem léssz oly kegyetlen,
Hogy magaddal rántsd idő előtt;
Nem enyém lesz ő — tártsd ezt eszedben—
A hazának nevelem fel őt.

Úgy-e, úgy-e, kis fiam, ha majdan
Én a sorbul kiöregedem,
Iparkodni fogsz túltenni rajtam,
Vagy betöltöd legalább helyem?

Vajha egykor ekkép szólanának
Nem-busulva sírom szélinél:
«Meghalt! de nincs kára a hazának,
Nincs, mert lelke a fiában él.»

(Debrecen.)

VESZTETT CSATÁK, CSUFOS FUTÁSOK!

Vesztett csaták, csufos futások!
Bár merre nézek, mást nem látok.
Miként a sár, amelybe
Követ hajítanak be,
Úgy feccsen szét a harcok mezejérül,
Oh nemzetem, képedre a gyalázat,
S a hit már-már sokak szivében gyérül,
Hogy mindörökre jármodat lerázod.
Ki ismer engem csüggedőnek?
Kislelküséggel engemet ki vádol?
De aggodalmak néha rám is jőnek
Most a jövő rejtélyes távolából,
Jőnek, miként az éji denevérek
S el-elvisítják itten magokat,
Hogy rá szivemben hidegséget érzek
És lélekzésem szinte elakad.

Hazám, hazám, magyar haza,
Elátkozott föld vagy hát?
Ki volt, ki igy megátkoza?
Hogy rajtad a szabadság
Örökké csak földönfutó legyen,
Ki pillanatra hozzád menekűl,

De amint jön, megint megyen,
Elűzik kérlelhetlenül!
Hányszor kelénk fel három század óta,
Lerázni hősleg a bilincseket!
S kardunk mindig behullt a vérfolyóba,
Mely meghasított keblünkből eredt,
S ájulva amint a földön feküdtünk,
Kacagva tombolt a zsarnok fölöttünk.

Most talpon állunk újolag . . .
Azért állottunk volna fel,
Hogy újra földhöz sujtsanak?
Nem, nem, most győzni vagy meghalni kell!
Csatára, nemzetem,
Halál vagy győzelem!
Föl, föl, te jobban nem szeretheted
A szép halálnál a csúf életet,
Te inkább sírba fekszel, mint mocsárba . . .
De aki kész a hős-halálra,
Az diadalmaskodni fog.
Induljatok
Százezerével, miljomával
A szolgaság Egyiptomából
A szabadsági Kánaánba,
Mint Mózses népe hajdanába'!
Nekik volt, van nekünk is istenünk,
Ő fog vezetni tűzoszlop képében,
S az ellenség kiomló vére lészen
A vörös tenger, melyen átmegyünk!

(Debrecen.)

AZ ÉV VÉGÉN.

Indulsz, pályavégezett év,
Menj . . . de várj, ne menj magad,
Sötét van a más világba',
Jó lesz egy kis égő lámpa!
Vidd magaddal dalomat.

Megpendítem, régi lantom,
Megpendítem húrjaid;
Már régóta vagy te nálam,
Sokat szóltál... megpróbálom,
Tudnál-e még valamit?

Ha valaha szépen szóltál,
Most legyen szép éneked;
Légy méltó neved hiréhez,
Tedd még ünnepibbekké ez
Ünnepélyes perceket.

És ki tudja? tán utósó,
Legutósó lesz e dal;
Tán ha téged most leteszlek,
Többé majd föl sem vehetlek,
Hangod, életed kihal.

A hadistenhez szegődtem,
Annak népéhez megyek;
Esztendőre hallgat a dal,
Vagy ha írok, véres karddal
Írok költeményeket.

Zengj tehát, zengj, édes lantom,
Zengd ki, ami benned van,
Szólj vadúl, és szólj szelíden,
Ragyogóan és sötéten,
Szomorúan és vigan.

Légy vihar, mely haragában
Ősi tölgyeket szakít,
Légy szellő, mely mosolyogva
Csendes álomba ringatja
A mezők fűszálait.

Légy tükör, melyből reám néz
Egész, egész életem,
Melynek legszebb két virága
A mulandó ifjuság s a
Múlhatatlan szerelem.

Adj ki minden hangot, lantom,
Ami benned még maradt . . .
A nap is, midőn lemégyen,
Pazarolva földön, égen
Szétszór minden súgarat.

S szólj erősen, lantom, hogyha
Már utósó e dalod ;
Hirtelen ne haljon ő meg!
Zengjék vissza az időnek
Bércei, a századok.

(Debrecen.)

1849.

EURÓPA CSENDES, ÚJRA CSENDES...

Európa csendes, ujra csendes,
Elzúgtak forradalmai . . .
Szégyen reá! lecsendesűlt és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egy magára
A gyáva népek a magyart ;
Lánc csörg minden kézen, csupán a
Magyar kezében cseng a kard.

De hát kétségbe kell-e esnünk,
Hát búsuljunk-e e miatt?
Ellenkezőleg, oh hon, inkább
Ez légyen ami lelket ad.

Emelje ez föl lelkeinket,
Hogy mi vagyunk a lámpafény,
Mely amidőn a többi alszik,
Ég a sötétség éjjelén.

Ha a mi fényünk nem lobogna
A véghetetlen éjen át,
Azt gondolhatnák fönn az égben,
Hogy elenyészett a világ.

Tekints reánk, tekints, szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

Vagy kell-e még több, hogy áldásod
Ne érdemetlen szálljon ránk?
E hűtlen korban mi utósó,
Egyetlen híveid valánk!

(Debrecen.)

NÉGY NAP DÖRGÖTT AZ ÁGYU . . .

Négy nap dörgött az ágyu
Vizakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött.

Fehér volt a világ, szép
Fehér hó este be,
Ugy omlott a piros vér
A fehér hóra le.

Négy hosszu nap csatáztunk
Rettentő vad csatát,
Minőt a messzelátó
Nap csak nagynéha lát.

Mindent megtettünk, amit
Kivánt a becsület . . .
Tízannyi volt az ellen,
Győznünk nem lehetett.

Szerencse és az isten
Tőlünk elpártola,
Egy pártfogó maradt csak
Velünk; ez Bem vala.

Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!
Lelked nagyságát könnyes
Szemekkel bámulom.

Nincsen szóm elbeszélni
Nagy hősiségedet,
Csak néma áhitattal
Szemlélek tégedet,

S ha volna ember, kit mint
Istent imádanék,
Meghajlanék előtted
Térdem, meghajlanék.

S nekem jutott a vészes
Dicsőség, hogy veled
Járjam be, oh vezérem,
A csatatéreket.

Te melletted lovaglék
A harc veszélyiben,
Ahol az élet pusztul
És a halál terem.

Sokan elhagytanak, te
Rendíthetetlen agg,
De úgy-e téged, úgy-e
Én el nem hagytalak?

S lépésid mind halálig
Követni is fogom,
Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!

(Debrecen.)

CSATÁBAN.

A földön is harag,
Az égen is harag!
Kifolyt piros vér és
Piros napsugarak!
A lemenő nap oly
Vad bíborban ragyog!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Ropog, hosszan ropog
Csatárok fegyvere,
Ágyuk bömbölnek, hogy
Reng a világ bele;
Te ég, te föld, talán
Most összeomlotok!
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Komoly felhők közül
Bámul reánk a nap,
Rettentő szuronyok
Füstben csillámlanak.
A sűrü lomha füst
Sötéten gomolyog,
Előre, katonák,
Előre, magyarok!

Szilaj lelkesedés
Foly bennem, mint tüzár,
A vérszag és a füst
Megrészegíte már,
Előre rontok én,
Ha élek, ha halok!
Utánam, katonák,
Utánam, magyarok!

(Meggyes.)

BIZONY MONDOM, HOGY GYŐZ MOST A MAGYAR . . .

Bizony mondom, hogy győz most a magyar,
Habár ég s föld ellenkezőt akar!
Azért nem győzött eddig is e hon,
Mert soha sem volt egy akaraton;
Most egy a lélek, egy a szív, a kar . . .
Mikor győznél, ha most sem, oh magyar?
Egy ember a haza, s ez halni kész,
S ezért, oh népem, ép ezért megélsz,
S dicső lesz élted, boldog és szabad,
Amilyen senkié a nap alatt!
S én bátran állom a csaták tüzét,
Tudom, hogy a golyó nekem nem vét,
Tudom, hogy a sors őriz engemet,
Hogy engemet megölni nem lehet,
Mert én leszek, nekem kell lenni, ki,
Ha elleninket mind a föld fedi,
Megéneklem majd diadalmadat,
Szabadság, és a szent halottakat,
Akiknek vére volt keresztvized
S halálhörgése bölcsőéneked;
Meg kell, hogy érjem azt a szép napot
Midőn áldásodat reánk adod,
S mi annyi átokteljes év után
Sirunk, mosolygunk az öröm mián,
Midőn, mit eltört láncunk ád, a nesz
Egy szabad nemzet imádsága lesz!
Meg kell, hogy érjem azt a nagy napot,
Amelyért lantom s kardom fáradott!

(Marosvásárhely.)

PACSÍRTASZÓT HALLOK MEGINT.

Pacsírtaszót hallok megint!
Egészen elfeledtem már.
Dalolj, tavasznak hírmondója te,
Dalolj, te kedves kis madár.

Oh istenem, mi jól esik
A harci zaj után e dal,
Mikéntha bérci hűs patak füröszt
Égő sebet hullámival.

Dalolj, dalolj, kedves madár,
Eszembe hozzák e dalok,
Hogy nem csak gyilkos eszköz, katona,
Egyszersmind költő is vagyok.

Eszembe jut dalodrul a
Költészet és a szerelem,
Az a sok jó, mit e két istennő
Tett és még tenni fog velem.

Emlékezet s remény, ez a
Két rózsafa ismét virit
Dalodra és lehajtja mámoros
Lelkem fölé szép lombjait,

És álmodom, és álmaim
Oly kedvesek, oly édesek . . .
Te rólad álmodom, hív angyalom.
Kit olyan híven szeretek,

Ki lelkem üdvössége vagy,
Kit istentől azért nyerék,
Hogy megmutassa, hogy nem odafönn,
De lenn a földön van az ég.

Dalolj, pacsirta, hangjaid
Kikeltik a virágokat;
Szivem mily puszta volt és benne már
Milyen sok szép virág fakad.
(Bethlen.)

PÉTER BÁTYA.

Tíz katona esett a helységre,
Nem volt szükség fogdosó kötélre,
Húsz legény ment maga jó szántából
Zászló alá az eke szarvától.

«Hogy ne mennénk örömest, mikor kell!
Aki nem megy, hitvány gyáva korhely.
Nem királyért hadakozunk mostan,
A hazáért fogunk állni sorban.

Nem királyért, sőt a király ellen,
Akit isten mindörökké verjen!
Verje meg ugy, amint ő akarta,
Hogy igába jussunk mi s nyomorba.

Te éretted megyünk a csatába,
Nemzetünknek drága szabadsága!
Megyünk húszan tíz helyett, és ha kell,
Utánunk még kétszer annyi jön el.»

S összeálltak indulásra készen
Az ujoncok falu közepében,
Körülöttük fiatalok, vének
Gyülekeztek búcsuvétel végett.

Az anyák (ez a természet rende,
Isten őket már igy teremtette,
Ők szegények erről nem tehetnek)
Hát az anyák szörnyen keseregtek.

Sírtak-rítak, mint az őszi felleg,
Fiaiknak hogy elmenni kellett,
Elmenniök, és még oda pedig,
Ahol a halál vendégeskedik.

Amint mondom, volt sok sírás-rívás,
Hejh hanem ugy csak korán se rítt más,
Egynek se volt oly nedves köténye,
Mint kelmednek, szegény Panna néne.

Hogy ne sírna? három fia vagyon,
Mind a három szép szál legény nagyon,
S mind a három be vagyon sorozva
Katonának s ottan áll a sorba'.

«Hagyd el, anyjok, hagyd el már,» szólt kérve
Péter bátya, Panna néni férje,
«Hagyd el, anyjok, elég ebbül ennyi,
Nem is illik ennyit keseregni.

Nékem is ugy fiaim, mint néked,
Azért még sem siratom ám őket,
Sőt örülök, hogy nevemmel hárman
Lesznek ott a szabadság harcában.

Menjetek el, szeretett cselédim ;
Ha megjöttök a háború végin,
Nagy kedvem lesz . . . és ha oda vesztek,
Fáj a szívem majd, de nem reped meg.

Szép halál a szabadságért halni,
Ahogy én azt el tudom gondolni,
Legszebb halál az a csatatéri,
Ahogy azt az én eszem föléri.

Menjetek hát életbe halálba,
Fegyveritek legyenek megáldva,
Hogy szabadság ragyogjon majd rajtok
Különben jobb, hogyha ott maradtok.»

Az ujoncok utra kerekedtek,
Jó kedve volt a jó gyerekeknek ;
Ugy mentenek a halál utjára,
Mintha mentek volna lakomára.

Péter bátya, hát kendet mi lelte?
Olyat sóhajt, majd kiszáll a lelke,
Néz utána az ujonc-seregnek,
S íme íme könnyei peregnek.

E hát vége a sok cifra szónak?
Addig beszélt máshoz biztatólag,
Addig köpte a markát, mig aztán
Tyúkmadár lett a vitéz oroszlán.

Csúfolták az öreget keményen,
Hogy hát ő csak szóval győzte légyen,
De az öreg, bár nagyon is únja,
Egy sziporkát sem felel a gúnyra.

Amit szólott, azt csak ugy magában
Mormogta el haza ballagtában :
«Mennek ők és maradni kell nékem!
Itthonn maraszt göthös öregségem.

Szabadságot vesznek drága áron,
S én ne legyek a véres vásáron,
Én itthonn csak kész portékát lessek,
Ne legyek ott, hogy én is fizessek!

Jól esik, hogy megértem ezt a kort,
Hol nemzetem lánc helyett fegyvert hord,
S még is vesztem vón' el eddig inkább,
Mint hogy most csak nézzem e szent munkát!

Elvágnám a két kezem, két lábam,
Ha tudnám, hogy nem vágom hiában.
Ha helyette más erős új nőne,
Hogy mehetnék majd a harcmezőre!»

(Szalonta.)

AZ ERDÉLYI HADSEREG.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakálla
Mint egy fehér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békeségnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kisérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesűlve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légiónként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökbül épitsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga!

(Bánfihunyad.)

KI GONDOLNÁ, KI MONDANÁ...

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

Itt harcolánk, itt vett körűl
Az ellenség hada,
Elől halál, hátul halál,
Ez rémes nap vala!

Akkor, miként a férfigond,
Mogorva volt az ég,
Most, mint a kis gyermek szeme,
Szelíd és tiszta kék.

Akkor, mint aggastyán feje,
Hófehér volt a föld,
Mostan miként az ifjunak
Reménye, olyan zöld.

A légben akkor itt zugó
Golyók röpűltek el,
A légben most fejem fölött
Pacsírta énekel.

Láttunk itt akkor a sikon
Véres halottakat,
S hol a holtak feküdtenek,
Most ott virág fakad.

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

(Szászsebes.)

VAJDAHUNYADON.

I.

Fogadjatok be, ti dicső falak,
Fogadj magadba, híres ősi vár!
Légy üdvezelve... hol a hős lakott,
A költő ottan lelkesedve jár.

Mily hős lakott itt, a nagy Hunyadi!
Mily lelkesűlés éget engemet!
Szivemnek hangos dobbanásai,
Beszéljetek ti ajkaim helyett.

Itten lakott, tán olykor épen itt
Gondolkodék e bástya tetején,
Innen tekintett a jövőbe ő,
Ahonnan most a multba nézek én.

Itt pihené ki fáradalmait,
Midőn elzúgtak a kemény csaták,
Melyek Konstantinápoly tornyain
A büszke félholdat megingaták.

Jó pihenő hely... csendes szép magány
Mélyen lehajló völgynek zöld ölén...
Itt lenn a vár; nem éri a vihar
Még a zászlót sem tornya tetején.

El van rejtezve a világ elől
E szent magány; beléje más nem lát,
Csak messziről fehér fejével a
Hegyek nagyapja, a vén Retyezát.

II.

Szólott Hunyadvár bámuló gyönyörrel:
«Kit látok? oh kit látok? Hunyadit!
Megjöttél hát, oh hősök hőse, végre,
Kit vártalak négy hosszu századig.

Én hittem azt, hogy vissza fogsz te jőni,
Ez a hitem volt, mi erőt adott,
Hogy el ne dőljek, hogy viselni bírjam
A négyszáz éves gyászt és bánatot.

És megjövél . . . légy hévvel üdvezelve,
Hosszan várt vendég, oh hős, oh apám!
Csak az fáj most, hogy nem tud sírni a kő . . .
Örömkönyűimet hogy ontanám!»

Felelt a vendég: «Sajnállak, szegény vár,
Hogy örömedet el kell rontani . . .
Csalatkozol; nem az jött, akit vártál,
Az én nevem Bem, és nem Hunyadi.»

Szólt vissza a vár: «Én azzal törődjem,
Mi volt akkor s mi mostan a neved?
A név mulandó, változékony; ami
Örök, azt nézem én, a szellemet.

Nem a nevedről, hanem szellemedrül
S annak müvéről ismerek reád:
Az vagy, ki voltál, négyszáz év előtt s most
Te mentetted meg a magyar hazát!»

(Vajdahunyad.)

A SZÉKELYEK.

Nem mondom én: előre székelyek!
Előre mentek úgy is, hős fiúk;
Ottan kiván harcolni mindegyik,
Hol a csata legrémesebben zúg.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ugy mennek a halál elébe ők,
Amint más ember menyegzőre mén,
Virágokat tűznek kalapjaik
Mellé, s dalolnak a harc mezején.
Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Ki merne nékik ellenállani?
Ily bátorságot szívében ki hord?
Mennek, röpűlnek, mint a szél, s üzik
Az ellenséget, mint a szél a port!
Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér!
(Karánsebes.)

SZÜLEIM HALÁLÁRA.

Végre megtörtént a
Rég várt viszontlátás!
Nincs köszönet benne,
Nincsen istenáldás.
Láttam jó atyámat . . . vagy csak koporsóját.
Annak sem látszott ki csak az egyik széle,
Ezt is akkor láttam kinn a temetőben,
Mikor jó anyámat tettük le melléje.

Sem atyám sem anyám
Nincs többé, nem is lesz,
Kiket szoríthatnék
Dobogó keblemhez,
Akiknek csókolnám még lábok nyomát is,
Mert engemet szivök vérén neveltek fel,
Mert körűlöveztek, mint a földet a nap
Lángoló sugári, szent szeretetökkel!

Oh atyám, oh anyám,
Miért távozátok?
Tudom, hogy áldás a
Sír nyugalma rátok,
De mi nektek áldás, az átok én nékem,
Melytül szegény szívem csakhogy nem reped meg
Ha így bántok velem, ti kik szerettetek,
Mit várjak azoktul, akik nem szeretnek?

Itt hagytak, elmentek,
Nem is jőnek vissza!
Omló könnyeimet
Sírjok halma issza.
Folyjatok, könnyeim, folyj, te forró patak,
Szivárogj le hideg orcáikra halkan,
Hadd tudják meg rólad: árva gyermeköknek
Elhagyott lelkén mily égő fájdalom van!

De nem, de nem, inkább
Eltávozom innen,
Hogysem könnyem árja
Hozzájok lemenjen;
Mentsen isten tőle!... édes jó szüleim
Hogyha megéreznék fiuknak keservét,
Szerető szivök a sírban sem pihenne,
Egy bú lenne nékik a hosszú öröklét.

Isten veletek hát...
Csak egyszer még, egyszer
Ölelkezem össze
Sírkeresztetekkel...
Olyan a két ága, mint két ölelő kar,
Mintha apám s anyám nyujtaná ki karját..
Tán fölemelkedtek halotti ágyokból,
Fiokat még egyszer ölelni akarják!

(Pest.)

A HONVÉD.

Isten után legszebb és a legszentebb név
A honvéd-nevezet!
Hogy ne iparkodnám hát megérdemelni
Ezt a szép nagy nevet?
Iparkodom teljes szivembül, oh hazám,
Megvédeni téged,
Védni, fölemelni téged, s lesujtani
A te ellenséged!

Sokat lesujtottunk mi már, de meglehet,
Hogy még sok van hátra ;
Hadd legyen, mit bánjuk? akárki, akárhány,
Karunk készen várja.
Jőjetek, szabadság hóhérlegényei,
Nem jöttök egyébért,
Csak hogy elvegyétek, amit érdemeltek,
A véres halálbért.

Ti vagytok, zsiványok, kik országunk földét
Kipusztitottátok,
Fekvén rajta három száz esztendeig mint
Nehéz istenátok.
Hanem hiszen ezt a földet ti teszitek
Ujra termékennyé ;
Véreteket issza most, mint eddig itta
Saját népe könnyét!

Jőjetek! ismerjük már egymást : ti futtok,
Mi űzünk titeket,
Űzünk, mint a szélvész a széjjelszaggatott
Rongyos fellegeket.
Jőjetek, hadd szúrjuk szíveiteket a
Szuronyunk hegyére,
Emlékezzetek a más világon is a
Honvédek nevére!

Honvéd vagyok ; mikor nevemet kimondom
— Mi tagadás benne? —
Egy kis büszkeségnek ragyogó szikrája
Szökken a szemembe,
Egy vagyok a végre föltámadt magyar nép
Győző seregébül,
Én is segítettem koronát leütni
A király fejérül!

Hej te király, hol van régi szép sereged,
Hol van régi fényed?
Hejh be tönkre tették a szegény honvédek,
E rongyos legények.

Rongyos vagyok, mint az ágrulszakadt, csak hogy
Mezítláb nem járok,
De több becsületem van még is, mint nektek,
Cifra uraságok.

Van bizony én nékem becsületem, de nagy,
Ország-világ előtt,
Még azok előtt is, kit szuronyom leszúrt,
Kit fegyverem lelőtt;
Még az ellenség is akit csak magasztal
Egy szívvel, egy szájjal,
Hogy ne becsülné azt tulajdon nemzete,
Tulajdon hazája?

Rajta is leszek, hogy jó hírem-nevemet
Megtartsam halálig,
Vagy ha visszamék majd az otthonvalókhoz,
Elvigyem hazáig.
Az lesz ám az öröm, ha majd visszatérek
Az én enyéimhez,
És ide szorítom rendre valamennyit
Dobogó szivemhez!

Hej az lesz ám a nap! . . . és még sem tudom, hogy
Mit szeretnék jobban:
Haza menni-e majd a harc végén vagy itt
Elesni a hadban?
Társaim arcáról, akik elhullanak,
Én arról azt látom:
A hazáért halni legnagyobb boldogság
Ezen a világon!

(Pest.)

FÖL A SZENT HÁBORÚRA!

Itt a próba, az utósó
Nagy próba :
Jön az orosz, jön az orosz,
Itt is van már valóba'.
Eljött tehát az utósó
Itélet,
De én attól sem magamért
Sem hazámért nem félek.

Miért félnénk az itélet
Napjátul?
Féljenek ők, kik viselik
Magokat oly galádul,
Kik rátörtek az ártatlan
Magyarra,
Most veri meg az úristen
Mindenható haragja!

Föl hazámnak valamennyi
Lakója,
Ideje, hogy tartozását
Minden ember lerója ;
Ki a házból, ki a síkra,
Emberek,
Most az egész Magyarország
Legyen egy nagy hadsereg!

Ki is megyünk, szó sincs róla,
Mindnyájan,
Meghalni vagy győzedelmet
Nyerni a szent csatában.
Szent a csata, nem harcolunk
Királyért :
Király ellen szabadságunk,
Istenünk és hazánkért!

Átkos király, érezted hát
Vesztedet,
Az ördögnek, hogy megmentsen,
Eladtad a lelkedet,
De hiába volt a vásár,
Elhihet'd :
Kit az isten elhagyott, azt
Az ördög nem menti meg.

Sok az orosz, nagy a száma,
Mi haszna?
Több lesz ott a magyar : talán
Száz is jut egy oroszra.
És ha volnánk kevesebben,
Mint azok :
Hála isten, minket hí ugy
A világ, hogy magyarok!

Ne féljetek, gyermekink, ne
Féljetek,
Nem szúr által dárdájával
A vad kozák titeket ;
Feleségink, kedvesink, ne
Sírjatok,
Idegenek ölelése
Nem tesz csúfot rajtatok.

S ti apáink, anyáink, szent
Halottak,
Sírotokon ellenség ne
Tapodjon, nem tapodhat ;
Inkább vesszen ki nemzetünk
Egy szálig,
S dagadjon föl kifolyt vérünk
Árja az ég boltjáig!

Minden, ami szent előttünk,
Kockán van,
Ha a világ támad is meg,
Győznünk kell e csatákban ;

Ha miljomnak el kell veszni,
Vesszen el!
Ki fogna most fukarkodni
Életével, vérivel?

És te isten, magyarok nagy
Istene,
Légy népeddel, hű népeddel,
Jó népeddel, légy vele!
Tedd hatalmad fiaidnak
Lelkére,
Világdöntő haragodat
Fegyvereink élére!

(Pest.)

SZÖRNYŰ IDŐ . . .

Szörnyű idő, szörnyű idő!
S a szörnyüség mindegyre nő.
Talán az ég
Megesküvék,
Hogy a magyart kiirtja.
Minden tagunkból vérezünk,
Hogy is ne? villog ellenünk
A fél világnak kardja.

És ott elől a háború
Csak a kisebb baj ; szomorúbb,
Mi hátul áll,
A döghalál.
Beh kijutott a részed
Isten csapásiból, o hon,
Folyvást arat határidon
Két kézzel az enyészet.

Egy szálig elveszünk-e mi?
Vagy fog maradni valaki,
Leírni e
Vad fekete
Időket a világnak?
S ha lesz ember, ki megmarad,
El tudja e gyászdolgokat
Beszélni, mint valának?

S ha elbeszéli úgy, amint
Megértük ezeket mi mind:
Akad-e majd,
Ki ennyi bajt
Higyjen, hogy ez történet?
És e beszédet nem veszi
Egy őrült, rémülésteli,
Zavart ész meséjének?

(Mező-Berény.)

TARTALOM.